acest ultim pas, care-ar fi transformat Viena într'un morman de ruine fumegânde şi ar fi nimicit odată cu el toate nădejdile sale de-a intra în posesiunea bogăţiilor imense din oraş. Aşteptă deci predarea de bună voie.

Şi s'ar fi întâmplat această predare, dacă păzitorul din turbiesky al Poloniei, Contele Carol de Lotringia, Marcgraful Hermann de Baden şi Prinţul Eugen de Savoya (pe care-l alungase tratamentul dispreţuitor al lui Ludovic al XIV-lea, şi care a adus mai apoi servicii însemnate împăratului, până la terminarea răsboiului contra tur-

Intrarea triumfală a Impăratului in cortul marelui vizir

nul „Sfântului Ştefan" n'ar fi observat la vreme apropierea armatei de ajutor şi n'ar fi dat alarma, aşa încât oastea sdrobită să-şi mai adune ultimele puteri şi să mai ţină piept. Regele So-cilor) infrânseră puterea turcească. La 12 Septembrie civilizaţia occidentală fu salvată, în Austria, de cotropirea barbară.

S.

Prinţul Nicolae al României a vizitat fabricele de avioane Caproni din Italia.

Fotografia noastră înfăţişează pe principe însoţit de d. Lugojanu, ministrul României la Roma, Th. Solacolu, consilier de presă, col. adjutant Stoicescu, inginer Giovanni Caproni, căpitan Gudju, căpitan aviator Opriş, etc.

Ţărănimea română sportivă

SPRE a putea să ne dăm seama de rolul educativ al sporturilor, e deajuns să vizităm stadionul dela *Ghimpaţi* (Judeţul Vlaşca).

L-am vizitat împreună cu d. dr. Sabin Mănuilă şi cu d. Brown, sociolog străin, venit să studieze stările noastre sociale, economice şi culturale.

Mărturisesc că după stadionul muncitorilor socialişti din Capitală, nici o instituţie sportivă din Bucureşti şi de aiurea, nu m'a emoţionat mai mult, ca stadionul dela Ghimpaţi, al ţărănimii din acea comună.

Dacă cel din câmpul Veseliei, al muncitorilor socialişti bucureşteni, impune prin măreţia lui arhitectonică, cel din Ghimpaţi impune prin decorul peisagiului.

Numai la Dresda, în Germania am văzut asemenea frumoase aşezăminte.

La acest stadion vin să facă sport ţăranii şi practică aci tot felul de sporturi (ca şi orăşenii sportivi): foot-ball, tennis, etc.

Stadionul are un câmp sportiv care înainte servea ca loc de depositat gunoaie şi astăzi e un parc, adevărat paradis.

Are un câmp de foot-ball, lung de 120 metri şi perfect amenajat.

Stadionul şi terenul sportiv din Ghimpaţi

Echipa de foot-ball este formată numai din ţărani, elevi ţărani şi lucrători ai depozitului de fermentare a tutunului (cel mai mare din ţară).

Această echipă de footbalişti ţărani, are la activul ei numeroase participări la match-uri cu echipe din Alexandria, Giurgiu, Bucureşti, etc.

In acest aşezământ sportiv rural se află şi aparate de gimnastică, aşezate în plin aer, într'un splendid decor de flori.

Se află paralele, fus, bare fixe, inele, scări, etc.

Intreaga operă măreaţă educativă a fost înfăptuită de către d. dr. *Ciubuc*, inginer agronom, cu concursul d-lui *Poţincu*, sfătuiţi la aceasta şi ajutaţi de către d. consilier ing. agronom *V. Păsăreanu*, directorul Culturii Casei autonome a Monopolurilor.

Câte dificultăţi n'au întâmpinat aceşti admirabili animatori, până şi-au văzut visul realizat.

Astăzi au satisfacţia de-a gusta plăcerea realizatorului.

Dar nu s'au mulţumit numai cu întărirea prin sporturi a fizicului ţărănimii.

Ei n'au pierdut şi nu pierd nici odată din vedere rolul educativ în toate direcţiile.

De aceea tot în acest stadion au loc *conferinţe* cu subiect cultural, agricol, sanitar.

Distracţii populare ca tobogan, căişori, popici, sunt mijloace de atracţie pentru întreaga populaţie.

Un bufet în care sportivii şi spectatorii găsesc limonadă, siropuri, lapte bătut, bragă.

Alcoolul e prohibit aci.

Şi pentru cultura generală şi'n acelaş timp distracţia intelectuală există un teatru în aer liber, cu scenă, unde se joacă piese de teatru popular. Se recită versuri şi se execută dansuri, însoţite de coruri.

O şcoală serală de adulţi complectează această măreaţă operă educativă pentru ţărani, care merită a fi cunoscută şi imitată de toate centrele mari rurale din ţară.

Doctorul YGREC

NEDREPTAȚI SOCIALE

Mulțumită lui Mahatma Gandhi, cei 60.000.000 de paria ai Indiei, s'au ridicat dela situația de „câini", de lepădături umane, la un loc de oarecare importanță politică. Dar va aboli oare îndelungul post al lui Gandhi marea nedreptate a sistemului brahman de caste, care face ca paria să fie tratați mai rău decât cei mai depe urmă sclavi ? Cei cari cunosc viața indiană, sunt de părere că nimic nu le va da o egalitate socială sau religioasă, cu castele superioare.

De mai bine de patru mii cinci sute de ani, acești paria sunt tratați ca niște leproși de către Hinduși, adică de către clasele superioare ale Brahmanilor. Le-au interzis să intre în biserici, să ia apă din puțurile satelor, să frecventeze școale, și să calce pe drumurile brahmanilor. Dacă unul din ei stă astfel încât umbra sa să cadă asupra unor alimente, acestea nu mai pot fi mâncate de un brahman, sunt „spurcate".

Spre a câștiga libertatea religioasă pentru acești nefericiți sau cel puțin, spre a atrage atenția asupra mizeriilor sistemului de caste din India, a început Gandhi postul de trei săptămâni. Dar susținând această cauză, el și-a pierdut puterea asupra maselor indiene. Deși foarte cult, Gandhi nu face parte din castele superioare ale hindușilor. E privit ca un om sfânt, un „mahatma" politic. In rangul său de castă e însă ceva mai puțin decât un „Sudra", casta servitorilor, și cu puțin mai sus decât paria. Până la Gandhi, nimeni, din personagiile marcante ale Indiei sau Angliei, în afară de Prințul de Wales, nu s'a gândit să ia cea mai neînsemnată măsură, în favoarea celor cari sunt paria.

Dar acest viitor monarh nici nu și-a dat seama ce mișcare avea să declanșeze, tratând pe paria ca pe ceilalți oameni. Aceasta s'a întâmplat cu ocazia ultimei sale treceri prin India. In momentul când mașina sa pleca dela Khyber Pass spre Sud, se întâlni pe drum cu vre-o câteva mii de paria cărora nu li se dăduse voie să-l întâmpine. *„Yuvaraj Maharajah ki jai!" (vreau să-mi văd prințul înainte de-a muri!)* isbucni deodată strigătul ca un uragan din mii de piepturi. Spre marea uimire a reprezentanților autorităților indiene cari-l însoțiau, prințul dădu ordin să se oprească mașina. Din mulțimea celor *„necurați"* se desprinsese un bătrân, care-i ținu un mic discurs, exprimând mare dragoste și adânca credință a celor 60.000.000 de supuși paria precum și rugămintea ca prințul să intervie pe lângă tatăl său „Regele-Impărat", spre a face ceva pentru ei.

Prințul, din pură curtoazie și fără să știe că făcea un act cu consecințe, se ridică și spuse câteva cuvinte acestor *„câini"*. Le zâmbi apoi, salută și ordonă șoferului să continue drumul.

Din momentul în care Prințul de Wales a făcut acest gest de prietenie față de paria, aceștia au devenit un factor politic de primă importanță.

Mahomedanii al căror număr se ridică la 77.000.000 și Hindușii, cari ating 238.000.000, dau o luptă aprigă pentru a câștiga voturile celor 60.000.000 de paria, în mișcările politice. Intre aceste prime două categorii de indieni, există o ură veche și ei dau Angliei mult de lucru, cu intrigile și hărțuelile lor.

Dar dobândirea unei egalități religioase sau sociale cu brahmanii e o imposibilitate, în ochii lui Mahatma Gandhi. Un brahman se consideră un suflet reîncarnat de mai multe ori, pe când paria e un individ care într'o viață anterioară a ucis un Brahman și trăește sub un blestem.

La început, povestesc brahmanii, Brahma, părintele universului a înfipt cinci degete în pământ, creiând astfel fântânele arteziene, pe care le-a dăruit brahmanilor, copiii săi pe pământ. Apa, e în India tot ce viața are mai prețios. Acest element trebue bine păzit, spre a fi ferit de molime. Cel care posedă o fântână e un potentat și apa e chiar la originea formării castelor.

Există în India patru caste principale. In prima se cuprind brahmanii, cari formează preoțimea și clasa dominantă, iar în cea de a doua, Kshtriyașii, adică militarii. Membrii acestor două caste au dreptul la învățătură, la toate demnitățile și la toate bunurile vieței. Sub ei, vine casta Sudrașilor, sau a servitorilor și însfârșit sub aceștia se clasează paria (intușabilii) cari cară gunoaiele din casele Brahmanilor. Ei sunt născuți și crescuți pentru această viață și prețuiesc mai puțin decât aceste gunoaie.

După regulamentele strict religioase, brahmanul care întâlnește un paria pe o stradă sau pe o șosea, are dreptul să-l ucidă, iar dacă unul din acești paria e prins învățând carte, poate fi pedepsit, turnându-i-se plumb topit în urechi. Cu toate acestea, cinci milioane de paria au fost convertiți la creștinism și au acum școalele lor. Ceilalți păstrează religia hindusă și sunt siliți să închirieze un „preot inferior" spre a se ruga pentru ei. Ei își căsătoresc copiii la vârsta de doi și trei ani și sunt obligați să plătească brahmanilor considerabile taxe pentru această ceremonie, pentru nașteri, morți, botezuri, precum și la fiecare eclipsă. Paria n'are voie să se apropie de un brahman, dar cămătarul brahman îi împrumută bani cu dobânzi apăsătoare. In unele provincii unde paria capătă dreptul de a ține un atelier, plătește brahmanilor pentru acest exercițiu biruri, ce-i iau două treimi din câștig. Dacă are de vânzare cereale, legume sau alte produse ale pământului, trebue să recurgă la un intermediar dintr'o castă superioară, care va încheia diferitele tranzacții pentru el.

Disprețuiți, trăind în niște cocini, la marginile orașelor și ale satelor, acești nenorociți n'au nici măcar dreptul să bea o apă curată — fântâna de care se apropie unul din ei, e considerată imundă. Dar de când hindușii au început să-i găsească utili pentru voturile lor, au câștigat numeroase privilegii.

ODA SOARELUI

O vară 'ntreagă ți-am dus dorul, soare,
Ce-ai fost atât de darnic altădată.
Durerea noastră cine s'o măsoare
In vara asta scurtă și 'nghețată?

II

Când mă plimbam la malul lacului
Ce răsfrângea doar cerul plumburiu
Să te zăresc măcar — într'un târziu
Vindeam și al meu suflet dracului.

III

Și tot sperând că-mi vei curma necazul
Mă tot mutam din loc în loc hai-hui
Și după tine 'mi întorceam obrazul
Intocmai ca o floare-a-soarelui.

IV

Te văd acum și te privesc cu ură
De când mă aflu iar la București!
De ce n'ai vrut tu astfel să-mi zâmbești
Pe când eram în vilegiatură?

V

Când te chemam cu atâta'nsuflețire
Te ascundeai dup'o perdea de nori
Și tremuram în rochia mea subțire
Cerșindu-ți razele de-atâtea ori!

VI

De atâtea ori și eu și alți o mie
De cetățeni la munte și la mare
Am așteptat lumina ta să vie
Să ne'ndulcească orele amare.

VII

Tu ai răspuns cu amorul tău platonic
Când te-arătai o clipă doar pe boltă
Și dispăreai cu rânjet crud, sardonic
Stârnind în suflet clocot de revoltă.

VIII

Și-acum apari, când viața între ziduri
Indoliate porți a redeschis
Când nu e timp de visuri și de lieduri
Când iarăși țăcănesc mașini de scris.

IX

Când îngropăm a verii poezie
Cu nostalgiile de vagabond,
Când iar ne chiamă „sfânta datorie"
Tu ne momești cu aurul tău blond?

X

Când iar m'așteaptă-un maldăr de gazete
Și telegramele din lumea largă
Și când trezești în inimi doar regrete
Ce par'că piepturile tind să spargă.

XI

Acuma schimbi al nourilor mediu?
O ceartă între noi e lucru cert!
Cu-o singură condiție te iert:
Să-mi strălucești la anul în concediu!

DUDUIA GRADINARIȚA

Cum trebue să mâncați fructele

SUNTEM, în epoca anului când cantitățile de fructe foarte variate și atât de numeroase stau, fără prea mare cheltuială, tuturora, la dispoziție.

S'a insistat atât de mult și de atâtea ori asupra proprietăților „diuretice" și „depurative" ale fructelor, încât cred că este necesar de-a se ști care sunt condițiunile higienice indispensabile pentru consumarea lor, ignorate de atâta lume; ignorare care provoacă, în fiece an, multe cazuri mortale și întregi endemii de boli intestinale, cu efecte și urmări dezastruase.

S'a demonstrat, că coaja celor mai multe dintre fructe este bogată, în deosebi, în vitamine, ceea-ce a determinat recomandarea de a se mânca fructele fără a le curăța de coaje. Este, cu drept cuvânt, foarte gustos fructul mâncat cu coaje, dar acesta nu este un motiv de-a mânca odată cu coaja și diversele produse chimice impregnate în fructe spre a-l apăra de chinele de Tunisia. Examinate de către biologi italieni, s'a constatat prezența, în mare cantitate, la suprafața lor, a colibacililor, a bacililor subtili, a streptococilor variați, etc.

Dacă microbii depe fructe nu sunt, în general virulenți și trăiesc pe poame ca saprofiți, pot fi însă însoțiți uneori de germeni infecțioși și diverși microbi patogeni, mai ales în timpul manipulațiunilor de cules, ambalat, distribuire, etc., și tocmai în'această constă pericolul de-a ne contamina de tuberculoză, (bacilii tuberculozei s'au găsit pe struguri), tifus (bacilii tifici găsinduse pe ambalage, în apă, etc.).

Atunci mă veți întreba: Nu mai putem mânca fructe crude?

Nu trebuie să fim atât de pesimiști, căci putem mânca fără prea mare primejdie, fructele crude, însă *spălate bine*, în câteva rânduri, cu apă curată.

Americanii sunt poate prea exigenți, susținând că, pentru a omorî, în mod sigur, microbii ca

Piață de pepeni la Timișoara. (Foto Hedy Loefler)

numeroșii paraziți (stropi de sulfat de cupru, preparate cu bază de nicotină) ca și de puzderia de microbi și ouăle paraziților, putându-se observa chiar paraziți adulți, cari se depun pe suprafața fructelor.

Flora microbiană, care trăește pe coaja fructelor, este într'adevăr, extraordinar de bogată. Biologii cehoslovaci au arătat în cifre, cantitatea fantastică de microbi ce se găsesc pe oricare fruct. Astfel, spălând cireși, în trei rânduri cu apă distilată, au găsit următoarele cifre interesante; după primul spălat, 26.000 de germeni (microbi) pentru fiecare picătură de apă; după al doilea spălat 700; iar după al treilea numai 3.

Aceleași observațiuni și rezultate s'au obținut și pentru smo-

și ouăle protozoarelor și helmintelor, este absolut necesar de-a introduce, timp de 10 secunde, fructele în apă clocotindă.

Dacă, dealtfel, am continua practica bătrânilor noștri, mâncând fructele curățate de coaje, am îndepărta, cu siguranță, ori ce primejdie. Germenii cari se află la suprafața fructelor nu pot pătrunde, sub nici o formă, în interiorul lor, trecând prin coaja intactă.

Dacă curățați, deci fructele, nu mai poate fi vorba de vre-un pericol; dacă, însă, doriți să le mâncați cu coaje, spălați-le bine, de câteva ori, cu apă curată. Este cea mai sigură garanție.

Dr. VIRLEO

Ce nu știe toată lumea

Friedrich Theil. „Țăranul poliglot” poseda la perfecție limba ebraică, greacă, sanscrită, asiriană, cuneiformă și era de o extraordinară erudiție, fără să fi călcat vre-odată pragul unei școale.

O Elena a Troiei zulusă. — In ultima jumătate a lui Iulie anul 1878, Umhlana, soția lui Sirayo — un puternic șef zulus — a fugit din tribul soțului său, căutându-și refugiu pe teritoriul britanic al Natalului. Fiii și oamenii lui Sirayo o urmăriră trecând granițele engleze, până la unirea dintre râul Sângelui cu râul Buffalo, unde prinzând-o, o legară târând-o astfel înapoi pe pământul zulus și o uciseră. Sir Bartle Frere, guvernatorul Africei de Sud, ceru atunci lui Cetywayo, regele Zulușilor, să-i predea pe oamenii lui Sirayo, cari comiseseră încălcarea și să-i plătească o despăgubire în vite, pentru insulta adusă autorității engleze. Cum Cetywayo refuză să satisfacă acest ultimatum, Sir Bartle declară la 11 Ianuarie 1879, răsboi, in numele imperiului britanic. Țara Zulușilor fu invadată de o expediție militară britanică, sub comanda generalului Francis Thesiger și lupta se termină cu capturarea lui Cetywayo, și cu ocuparea orașului Ulundi, capitala zulusă.

Femeia cu coadă. Această coadă e singurul vestmânt pe care-l poartă membrii tribului Kavirondos.

O pasăre fardată. — Marele „Hornbill” indian are o lungime de aproape 1,50 m. Capul, ciocul, gâtul și o parte din penele aripilor sunt colorate într'un galben strălucitor. Dar culoarea aceasta e artificială și pasărea se vopsește singură. Materia colorantă se află într'o glandă deschisă, situată la rădăcina cozei sale și de care pasărea uzează, ca de o „cutie cu fard”.

Colinele ridicate de furnicile americane ating 120 m. și prezintă intotdeauna o înclinare spre nord.

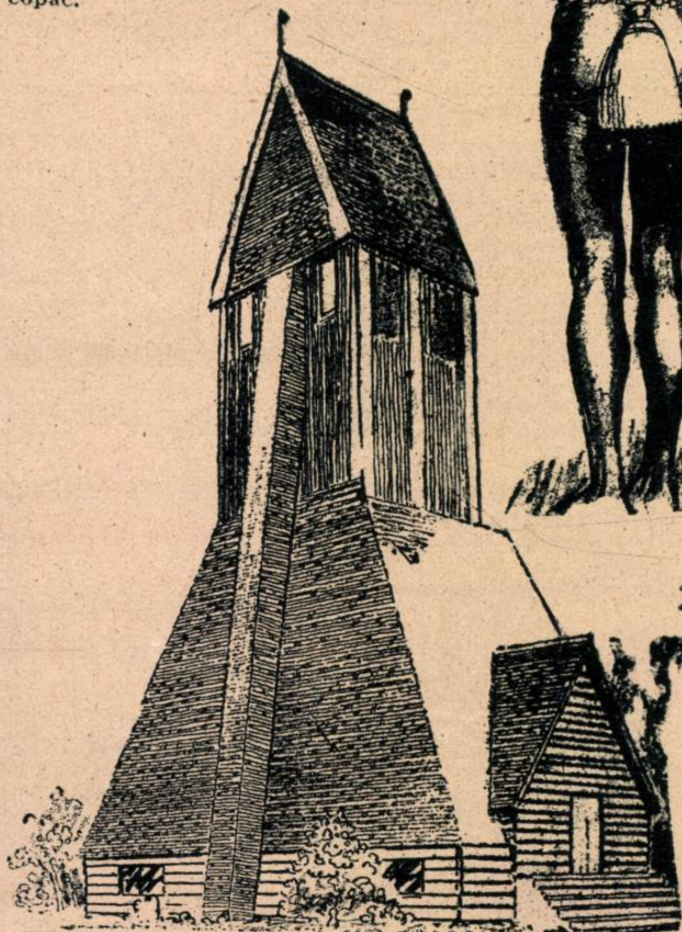

„Shihung-Ju”. Pălărie-leagăn, ce se întrebuințează la Ecuador.

Când e gol acest coșuleț, se întoarce cu fundul în sus și se poartă ca o pălărie.

Capela Gamla din Upsala, a fost făcută dintr'un singur trunchiu de copac.

DOUĂ EVENIMENTE SPORTIVE

DUMINICA trecută sportul românesc a trecut prin ore de emoţie. Două întreceri —în care era în joc onoarea sportului nostru — au însemnat un triumf pentru echipele noastre. La velodrom victoria lui Cantacuzino — deşi era dinainte scontată, pentrucă nimeni nu se îndoia de superioritatea „Bâzului", faţă de ceilalţi concurenţi ai Balcaniadei — a produs totuş satisfacţia certitudinei uşurătoare.

Matchul de foot-ball de după amiază, a însemnat nu numai un succes, dar şi o revanşă, pentru înfrângerea de acum doi ani. Emmerich Vogl şi echipa lui au isbutit să înregistreze scorul neaşteptat de 5—1. Trebue să menţionăm că această cupă a Europei Centrale e a doua pe care echipa noastră isbuteşte s'o aducă în ţară.

In fotografiile noastre sus: echipa României; mijloc stânga: *o fază din matchul de foot-ball; dedesubt echipa ungară.*
Stânga: *d. Cantacuzino-Bâzu în cursă;* jos: *concurenţii Balcaniadei.*
(Foto Berman)

O studentă americană conducătoare de pirați

PIRATERIA, intens practicată în Evul Mediu, a dispărut astăzi complet în mările lumei civilizate, dar persistă pe coastele Chinei, unde guvernul e atât de slab și de puțin concentrat, încât nu poate lua măsuri nici măcar împotriva banditismului de pe uscat. Bande organizate invadează și pradă vasele lipsite de apărare, ce pătrund în aceste ape. Metodele lor de atac sunt cu totul originale: ei nu procedează ca în vechime, abordând vasul de pe o corabie a lor, ci pătrund pe bord ca pasageri și când au ajuns în larg, se reped asupra ofițerilor și a echipajului și-i imobilizează, legându-i cobză sau omorîndu-i, după care pun stăpânire pe vas.

Una din cele mai intrepide din aceste bande, are de șef o fată albă, ce se bănuește c'ar fi o studentă americană, care și-a schimbat numele și care a adoptat portul chinezesc. Sunt patru ani de când această pirată scapă cu dibăcie tuturor curselor ce i se întind. Nu poate fi prinsă cu nici un chip, cu toate că guvernul chinez a pus un mare premiu asupra capului său și cu toate că vase sub tot felul de pavilioane caută a-i da de urmă.

E o figură misterioasă. I se spune Ling-Hoh-Sung și din descrierile celor cari au văzut-o și au fost prădați de ea, reese că e o femeiușcă foarte drăguță, de vre-o 26 de ani. Toți aceștia sunt de părere că în ciuda numelui și a vestmintelor sale, este o fată albă.

Prin porturile chineze circulă versiunea c'ar fi studentă americană, care decepționată de vreo- dragoste, sau pur și simplu dornică de aventuri, a venit în Extremul-Orient, în căutare de senzații tari. Se spune că ar avea un prieten chinez, care o însoțește în expedițiile sale, dar ea rămâne șeful necontestat al bandei de pirați, cu care operează.

Umblă în vestminte de mătase neagră, croite după portul indigen, și-și conduce personal banda. Ling Hoh-Sung e o admirabilă ochitoare și obicinuește să fumeze țigări extrem de lungi, la care nu renunță nici chiar în toiul unei lupte.

Procedeul favorit al piratei este să se suie pe bordul unui vas ca pasager de clasa întâi; ceilalți membrii ai bandei fac la fel, pătrunzând în diferitele clase ale vasului și ocupând anumite puncte, după un plan întocmit în prealabil. La un semnal al căpeteniei, pornesc la atac, luând vasul prin surpriză.

Una din cele mai formidabile lovituri ale acestei femei pirat a fost dată pe un vas japonez, ce mergea dela Swatow la Hongkong. Vasul avea pe bord nouă ofițeri japonezi, un echipaj chinez și peste 120 de pasageri.

Pentru a se pune la adăpost de un eventual atac, puntea fusese prevăzută cu niște grilaje speciale, înaintea cărora se postaseră sentinele, zi și noapte. Vasul a fost totuși prădat de fată și banda ei.

Spre zorii zilei, când călătorii și o parte a echipajului dormiau adânc, ea s'a apropiat de scările punței, ținând un pistol în fiecare mână și mai înainte ca sentinela să se desmeticească, lansă o serie de ordine, unui numeros grup de pasageri, cari se strânseră imediat în jurul ei. Cu un glonte trânti la pământ sentinela care da să-și tragă revolverul din tocul centironului.

Cât ai clipi din ochi, și fără cel mai mic sgomot, vasul era capturat, iar fata da ordine de pe punte ofițerilor, făcându-se ascultată sub presiunea țevei de pistol ce se îndrepta asupra lor amenințătoare.

Căpitanului, Ling Hoh-Sung îi indică un punct pe hartă — o mică scobitură în partea cea mai izolată a coastei chineze. Lipindu-i gura pistolului de tâmplă, îl sili să ducă vasul în punctul acela.

Intre timp, oamenii fetei jefuiau cabinele, luând pasagerilor toate bijuteriile și banii ce găsiau asupra lor. Armele fură toate aruncate peste bord, iar aparatul de radio-telegrafie sfărâmat.

Ajungând la destinație, fata și banda pe care o comanda luară una din luntrile vasului și porniră spre țărm. Poliția britanică și oamenii autorităților chineze au scotocit mai apoi regiunea, fără a putea da însă de urma fetei și a bandei sale.

Dar dacă se fac tot felul de presupuneri asupra identităței sale, se discută foarte puțin despre destinul pe care l-ar avea în cazul c'ar fi prinsă. Dusă la primul port maritim, ar fi judecată după legile amiralităței și condamnată la moarte pentru piraterie. Banditismul pe mare trece drept un delict extrem de grav, chiar atunci când nu s'a comis nici un omor, deoarece cel care se înarmează și pornește să-și prade semenii e un ucigaș potențial.

Se știe că Ling Hoh-Sung a rănit pe mai mulți ofițeri, dar faptul că aceștia n'au murit, nu-i va ajuta cu nimic. Ea nu va fi spânzurată în portul Wapping, cum se obicinuia pe vremuri, cu pirații cari prinși, erau duși în Anglia spre judecare; va trece totuși în lumea drepților cu mijloace mai moderne, dar tot atât de eficace.

Mormântul lui Adolf Hittler în Bucureşti

Un evreu bătrân din Alexandria (Egipt) şi-a amintit c'ar fi cunoscut în România cu patru cinci decenii în urmă pe un oarecare Hitler. S'a adresat rabinului dr. Niemerower din Bucureşti, care de fapt a găsit în cimitirul Filantropia un mormânt datat 26 Octombrie 1892 şi a cărui piatră funerară o reproducem în ilustraţia noastră. (*) Mormântul e al lui Adolf Hittler, supus austriac. El a venit în România din părţile Poloniei de azi şi s'a angajat ca portar la hotelul Boulevard.

E probabil că nu există nici o legătură între decedatul Adolf Hittler şi cancelarul german. Oricum însă, se dovedeşte că numele Hitler poate fi şi un nume evreesc şi că ipoteza ca în vinele cancelarului german să existe sânge semit, nu este exclusă. Dealtminteri aceasta n'ar avea absolut nici o importanţă.

*) Mormântul poartă no. 9 şi se găseşte în rândul al 18-lea. Se găseşte în locul unde sunt îngropaţi săracii.

Evreii americani comentând atitudinea dictatorului german faţă de cetăţenii de rassă semită, au emis părerea că Hitler trebue să fie evreu, deoarece în decursul istoriei cei mai mari asupritori ai israeliţilor au fost renegaţi. Astfel o pildă printre cele mai ilustre o alcătueşte marele inchizitor Torrequemada, care era evreu botezat.

In consecinţă americanii au făcut apel la comunităţile evreeşti din toată lumea să cerceteze dac'a existat o familie austriacă, Hitler, înrudită cu cancelarul german.

Dintr'o eroare de paginaţie s'a plasat continuarea articolului din pagina 19 în pagina 18.

Rugăm pe cititori să erte această greşală technică şi să ţină seama de ea, la citit.

TEX HARDING

Dispărut

5) Pe urmele colonelului Fawcett, dispărut de opt ani în pădurile braziliene

Totul era o chestiune destul de romantică și pur americană. Probabil că Jimmy voia să dovedească familiei sale că el e construit din acelaș aluat ca și strămoșii săi, cari au emigrat în Virginia, printre primii coloniști. Era desigur cam neobicinuit motiv de-a căuta pe Fawcett. Dar acest neobicinuit tragic place americanilor.

Dacă privim just, lucrul nici nu era atât de romantic. Jimmy nu învățase doar altceva decât aviația și marina. Ce putea să facă el ca să-și dovedească destoinicia? Ar fi putut să devină aviator în traficul public, sau putea, pentrucă poseda avionul lui propriu, să se facă antreprenor de transporturi aeriene. Dar aviatori de trafic sunt destui și ca să fii antreprenor de transporturi aeriene trebue să ai timp să aștepți angajamente. Nu era mai bine ca Jimmy să meargă să caute pe Fawcett?

Am plănuit totul foarte amănunțit și am băut wisky. Când s'a făcut seară am consimțit să sbor cu Jimmy unde voia. Și așa orașul îmi devenise urât și pentruce să nu-l ajut pe Jimmy să-și găsească norocul?

In dimineața următoare Jimmy își aduse avionul, un monoplan Cortis, dela Rio de Janeiro la Nectereuy, unde locuiam, în casa mică de țară. In Nectereuy îmi mărturisi că în cele mai multe porturi în care aterizaze până atunci, rămăsese dator banii de port. Și că aproape pretutindeni el s'a opus la îndeplinirea perscripțiilor sanitare.

Asta era o afacere destul de proastă, căci astfel planul său pe care mi-l arătase la început, anume de-a întreprinde expediția oficial și poate chiar cu ajutorul ziarelor, nu se mai putea pune în practică. Când numele lui Jimmy devenia celebru ne-am fi pomenit cu un potop de amenzi. In asemenea împrejurări nici nu era cuminte să anunțăm oficial planul nostru autorităților. Trebuia să străbatem în sbor Brasilia, fără autorizație. Trebuia să pornim chiar pe drumuri ascunse, ca să căutăm ce se întâmplase cu Fawcett.

Am dorit atât să pot odată să călătoresc și eu într'o țară necunoscută ca explorator oficial, nu totdeauna ca un „tramp", cum am fost silit până acum. *„Participant la o expediție"* sună mult mai distins decât *„vagabond"*. Dar numai bune nu poți avea și de fapt puteam spune că era un noroc că Jimmy nu-mi ceruse să merg pe jos cu dânsul, prin pădurile braziliene. Oricum sburam. Eram pe atunci atât de tânăr și elastic, încât aș fi mers prin pădure și pe jos. Să tot alergi, să alergi mereu înainte, după un scop necunoscut, asta este în defintiv soarta omului. Singurul lucru care împacă pe om cu această soartă; este posibilitatea de a-și căuta partenerul cu care să meargă cel mai bine. Jimmy mi se părea că are stofă de tovarăș bun.

Asta-i tot ce se știe despre Fawcett

Viața lui Ph. Fawcett e aceea a unui explorator de talia lui Livingstone. Națiunea engleză a produs mai mulți pioneri de acest fel, care nu și-au început viața ca exploratori, dar și-au sfârșit-o astfel. Ph. Fawcett a plecat mai întâi în pădurile virgine ca geograf. Trimis de guvernul bolivian, conducând din ordinul unui general, expediția care a slujit la stabilirea graniței boliviane. Aci a fost cuprins de vraja pădurii virgine. Despre meritele sale aflăm din cuvântarea președintelui societății regale geografice engleze. Douglas Freshfield într'o adunare generală a societății geografice a predat locotenent colonelului Fawcett *„medalia de întemeere"*, una dintre distincțiile cele mai mari, și a ținut următarea cuvântare:

„Medalia noastră de întemeere se cuvine anul acesta locotenent colonelului Fawcett, pentru explorările și observațiunile sale asupra isvoarelor superioare ale fluviului Amazon. Colonelul Fawcett a lucrat mai mulți ani la cercetarea acelor afluenți ai fluviului Amazonul, care-și au isvoarele lor în ținutul ce-a format de curând motivul luptei între Brazilia, Bolivia și Peru. Dânsul a întocmit un număr de lucrări importante pentru societate.

Explorările sale asupra râului Tabopata și Heath au fost baza împăcării între Peru și Bolivia, la care, mai târziu, a fost de fapt comisar la delimitarea și stabilirea granițelor. Lungimea totală a căilor și a râurilor, trecute în hărți de către colonelul Fawcett în Bolivia, alcătuesc circa 1.100 mile, iar cele refăcute vreo 800 mile.

In toate călătoriile lui s'au făcut observațiuni amănunțite asupra logitudinei și latitudinei și s'au îmbunătățit traseurile. In afară de aceasta colonelul Fawcett a vizitat diferite triburi care înainte nu fuseseră niciodată văzute de albi și ajunse la rezultatele etnologice, extrem de interesante. Există puțini geografi atât de bine reputați cum e colonelul Fawcett și mă bucur că dânsul se află astăzi aci, spre a primi medalia".

Din această cuvântare se poate vedea ce fel de bărbat a fost colonelul. Cum a ajuns acest explorator sever la credința că în pădurile virgine ale Braziliei ar fi leagănul omenirii? In 1921, Fawcett a pornit singur, singurel într'o călătorie prin inima Braziliei, către Bahia. Motivul acestei călătorii a fost o comunicare pe care dânsul a primit-o din partea consulului general din Rio de Janeiro, generalul de divizie O'Sullivan. Această comunicare se afla la Fawcett din anul 1915. Generalul Sullivan fusese condus în anul 1913 de către un *caboclo*, un indigen, la Bahia. Dânsul își notase descoperirea într'o hartă, pe care i-o pusese la dispoziție. Fawcett. Această notațiune și comunicarea lui Sullivan au părut lui Fawcett atât de importante, încât dânsul a pornit singur în păduri. Faptul că pornise singur își avea temeiurile sale. Fawcett era de părere că un om singur are a se teme mai puțin din partea indigenilor, decât un grup mare. In pădurile Catinga din Bahia, Fawcett se convinse de adevărul comunicării lui Sullivan, care descoperise un oraș vechi. Fawcett spune despre asta: „Stăteam uimit, în pădurile Catinga din Bahia, în mijlocul ruinelor haotice ale unui oraș, înconjurat de ziduri, dintre care multe erau îngropate, într'un loc care părea să fie o piață. Am văzut un monolit gigantic, în vârful căruia se mai puteau observa urmele unei figuri de piatră, roasă de vreme".

In arhitectura preistorică există un stil cunoscut ca ciclopian. Se regăsește și în insulele Oceanului Pacific, în Mexico, în America Centrală, în Grecia, în Spania, în Asia, în Tracia, în Crimeea și Tataria, în Italia, Creta, Phenicia și încă multe alte locuri. Pretutindeni arată aceleași caracteristice, blocuri de piatră enorme, lucrate cu îngrijire, și care au o greutate între 30 și 120 tone. Exemple de asemenea arhitectură, există în Tiahuanaco, în Bolivia și în Peru, unde alcătuesc fundamentele multor ruine inka. Tiahanaco a însemnat pentru inkași acelaș mister ca și pentru arheologii de azi. In Caroline, în Tunis și nu departe de coasta Yukatanului se găsesc orașe înnecate. In insulele Sandwich s'a descoperit un oraș vechi. In Columbia, o expediție americană a cercetat, în anul 1922, un ținut întins de sate și drumuri preistorice.

Descoperirea lui Fawcett că monumentele în Bahia, din pădurile braziliene, aveau acelaș caracter arhitectonic ca și cunoscutul stil ciclopian au înflăcărat probabil sufletul său de explorator. La picioarele monoliților din Bahia, Fawcett, a fost cuprins de setea de-a ști mai mult despre aceste lucruri. Setea lui a fost astâmpărată. Dânsul spune despre asta:

„Oricât de interesante ar fi descoperirile din Bahia, ele se estompează în fața relicvelor arheologice care se găsesc într'o altă parte a Braziliei; vreau să spun ținutul dintre râurile Xingu și Topajos, pe țărmul de sud al fluviului Amazonul. Acolo există orașe vechi, care nu numai că se întind pe suprafețe mari, dar dintre care multe se mai păstrează într'o stare neobicinuit de bună. Toate aceste orașe sunt însă în stil ciclopian. Susțin că există cel puțin două asemenea orașe a căror splendoare și bogăție de altădată dovedesc un nivel de cultură excepțional de ridicat. Acest stadiu cultural însă nu se poate presupune c'ar fi fost atins, fără să fi existat o legătură cu lumea exterioară.

Se găsesc acolo opere de artă plastică în număr mare, și după câte știu toată sculptura e lucrată în baso-relief. Este de mare importanță faptul că aceste orașe vechi au fost înconjurate de ziduri, care aveau porți de intrare arcuite, nu cu uși, ci cu așa numite blende false. Pentru cultura pe care trebue s'o fi avut neapărat insula braziliană, acest fapt uimitor nu poate fi tălmăcit decât într'un singur chip: Orașele erau probabil amenințate de atacul apelor, — nu prin curenți, căci rețeaua râurilor Amazonului e mult prea nouă — într'un timp când erau apropiate de țărm sau de un litoral de mare.

Fiecare dintre orașe a fost distrus de un cutremur. Aceasta, este absolut sigur. Massele enorme de piatră, lucrate cu îngrijirea caracteristică, arhitecturei ciclopiane, n'ar fi putut prin nici un alt mijloc să fie atât de profund mișcate din locul lor. Humbold s'a înșelat când a considerat Tiahuanaco ca o operă neterminată. Tiahuanaco a fost un oraș perfect gata și în urmă distrus de un cutremur și dărâmat. Temeliile orașului se află sub nivelul de azi al apelor mării".

Fawcett nu numai că era încredințat de existența tainicelor orașe de marmoră, din pădurile braziliene, dar el credea că în pădurile braziliane va putea da peste indienii albi. Teoria sa asupra Atlantidei era sprijinită de această bănuială. Dânsul spunea: „Toate triburile Americei de sud cu cari năvălitorii europeni au isbutit să ajungă în contact, susțin că strămoșii lor de odinioară au fost stăpâniți de o rassă palidă, care erau înaintați în toate domeniile civilizației.

Sunt posibile două explicațiuni ale acestei versiuni. Una este că America de sud a fost cercetată, în timpurile preistorice, de caravane de negustori și de aventurieri din alt ținut al pământului, cari au întemeiat acolo colonii. Cealaltă ipoteză este că a existat o cultură a indigenilor, care aveau propria lor civilizație și artă".

Când Fawcett, în primăvara anului 1925, a pătruns în junglă cu fotograful său de 21 ani și cu geograful Ralaigh Rimell, dânsul era perfect convins că expediția lui va da la iveală un capital nou necunoscut până aci și excepțional din istoria omenirii apuse. Dânsul nădăjduia deasemenea că va putea lămuri taina începuturilor și răspândirii culturii omenești.

Expediția lui Fawcett a găsit sprijin la guvernul brazilian, dar brazilianii n'au crezut niciodată într'un succes a lui Fawcett. Asta nu înseamnă că în Brazilia se credea că Fawcett nu se va mai înapoia viu. Dimpotrivă! Fiecare era încredințat că Fawcett e omul cel mai potrivit pentru asemenea întreprinderi și că nu există nici o îndoială ca el va isbuti. Insă brazilianii nu credeau în ipotezele lui Fawcett. Cel puțin în comunicările lor oficiale ei nu admiteau asemenea ipoteze. Brazilia are interesul să răspândească părerea că nu există secrete în pădurile virgine. Acest interes e ușor de înțeles, căci nimeni nu e bucuros cetățeanul unei țări, care ascunde în inima sa taine, a căror descoperire ar putea chiar înspăimânta lumea. Voi mai avea de spus ceva asupra acestui lucru și în alt loc. Părerea oficială braziliană este că în pădurile virgine trăesc indieni tot atât de lipsiți de cultură pe cât sunt de blânzi. Astfel părerea oficială susține că în provincia Mattogrosso, unde Fawcett bănuia că există vechile oraș tainice ale omenirii, n'ar trăi decât câțiva agricultori indieni. Pentru acești indieni există chiar în guvern un ministru al agriculturii așa numit *„Proteccao dos Indo"*. Postul este ocupat de oameni cari vorbesc aproape toate dialectele indiane și despre cari se susține c'ar cunoaște toate tainele interiorului. „Indianii" așa se spune, „sunt de veacuri cetățeni absolut liberi ai țării și afirmația că în inima Brazilei s'ar afla un oraș vechi de 17.000 ani, cu indieni albi, sau c'ar fi existat vreodată, cum susține colonelul Fawcett trebue înlăturat". In sprijinul punctului lui de vedere, guvernul arată că dela 1680, interiorul țării a fost explorat, nu numai de

expediţii spaniole, dar şi că Mattogrosso in decursul anilor a fost cercetat de-un număr mare de căutători de orhidee şi de aur. Aceştia insă, la fel cu căutătorii de diamante, n'au povestit niciodată despre existenţa unui asemenea oraş.

Acestor afirmaţii, care sună foarte verosimil, le stă impotrivă un fapt extraordinar. Fawcett — inainte de-a pleca in păduri, in primăvara 1925 — a lucrat, cu incuviinţarea guvernului brazilian, in arhiva statului. El a descoperit in arhivă — lucru care nu s'a desminţit până azi — un document portughez. Acest document, de provenienţă iezuită, a intărit pe colonel in credinţa lui asupra existenţei oraşelor de marmoră. Despre acest document, mai târziu, a şi susţinut chiar că-i poate sluji in pădurile virgine, drept plan conducător. Documentul a dispărut impreună cu Fawcett, in pădurile braziliane.

Mai inainte ca Fawcett să pornească, dânsul bineinţeles a fost avertizat de guvernul brazilian asupra pericolelor pe care expediţia lui le poate intâmpina. Ii s'a amintit — şi aceasta alcătueşte o contrazicere interesantă cu atitudinea oficială a guvernului — că de abia in anul 1882 Creveauy, când a incerca să delimiteze cu 19 insoţitori, ţinutul Granhacho de Argentina, a fost măcelărit de indieni. Se pare astfel că guvernul barzilian nu se increde chiar atât de mult in asigurările ministerului de agricultură, relativ la blândeţea indienilor.

La 11 Februarie, Fawcett a pornit cu expediţia sa, mai bine spus cu cei doi inscoţitori, ai săi, căci nu-i plăceau expediţiile mari, spre Corumba, depe râul Paraguay. Din Corumba a pecat la Cuyaba. Din Cuyaba Fawcett a scris, la 20 Mai 1925, o ultimă scrisore in Europa. In această scrisoare el inştiinţează că a isbutit să angajeze câţiva indigeni, cari să pornească impreună cu el in direcţia fostului *Rio dos Martiros*, acel râu tainic, care apare ca o fantomă, in mintea căutătorilor de diamante. Rio dos Martiros — aşa se spune — ar fi fost descoperit, cu o sută de ani inainte, de un preot, care a pornit dela Cuyaba. Acest absorbit in nisipuri, dar tot se mai nădăjdueşte că apa şi diamantele in cantităţi nemai pomenite. Când, in urma acestor informaţiuni, căutătorii de diamante au plecat in junglă, găsiră pe Rio dos Martiros absolbit in nisipuri, dar tot se mai nădăjdueşte că apa şi diamantele sale vor apărea iar la suprafaţă.

Scrisoarea din Cuyaba a fost ultima; lumea a aşteptat mai intâi liniştită datele interesante pe care le va aduce colonelul Fawcett la innapoierea sa, date, despre care secretarul societăţii regale britanice din Londra, Sir John Scott Celtie, spunea, in „Daily News":

„E neindoios că colonelul Fawcett ne va comunica, foarte curând, lucruri interesante. Am fi extrem de bucuroşi să vedem descoperită cultura pierdută. De pe acum, nu mai putem considera ca simple imagini fanteziste ale indianilor, afirmaţiunile lui Fawcett, pe care le-a făcut la plecarea sa in pădurile virgine. Chiar ipoteza că rassele dispărute, pe care Fawcett a plecat să le caute, au cunoscut un sistem de luminare cu raze ultra-violete, nu poate fi considerat ca o simplă fantezie. După teoria existentă, „poporul Atlantidei" pentru care deasemenea s'a făcut expediţia lui Fawcett, avea lumină electrică. Sunt mulţi competenţi in materie, cari susţin că şi vechii egipteni erau in stare să producă lumina electrică. Ei işi sprijină afirmaţiile lor pe faptul că in interiorul piramidelor există ferestre, sau deschideri complet intunecate deşi pereţi le sunt acoperite de opere artistice. Cercetătorii cred că aci, in aceste camere intunecoase a strălucit odată lumina electrică".

Fawcett a plecat după lumina aceea tainică, despre care indigenii spun că ţâşnia şi din movilele funerare, ale pădurii braziliane. Soarta lui a rămas insă ingropată in noaptea adâncă; tot ceeace mai ştim de aci incolo despre Fawcett nu mai vine dela el. Soţia lui pretinde că stă in legătură telepatică cu dânsul. Ea ar avea prin această legătură telepatică dovezi sigure că soţul ei mai trăeşte, că el a ajuns la ţinta călătoriei sale, că se simte fericit şi că deocamdată nu se gândeşte să se innapoieze. Doamna Fawcett este astfel in posesiunea unei ştiinţe pe care n'avem dreptul s'o contestăm, fără risc de-a da dovadă de cruzime.

Doctorul D. C. Orgarth, preşedintele societăţii regale geografice din Londra, a vorbit, la 20 Iunie 1927, despre „lunga şi adânca tăcere" a colonelului Fawcett şi a spus: „Suntem gata să acordăm oricărei expediţii serioase şi capabile, care ar porni, după un plan chibzuit, in interiorul Braziliei, spre a ne aduce informaţiuni despre colonelul Fawcett, tot sprijinul nostru".

Această promisiune a lui „Royal Georgraphical Society" a fost un imbold pentru mulţi aventurieri, dar şi pentru unii oameni serioşi, de-a pleca in pădurile Braziliei. Despre ceeace au adus din călătoria lor, despre ceeace au povestit, mă voi ocupa intr'alt loc.

Comunicarea lui Dyott

Când am pornit, la inceputul lui Aprilie 1929, spre a căuta in pădurile braziliene pe Fawcett, şansa noastră de a-l găsi era neasemuit mai mare demică a celorlalte expediţiuni, dinaintea noastră. Că era totuş extrem d emică această şansă, o vor inţelege toţi aceia a căror fantezie e suficient de bogată spre a-şi putea face o imagine a ţinutului secular din Brazilia. Lângă regiunea polară, se găseşte pădurea seculară braziliană, anume Sierra Azul, de unde ţâşnesc râurile Xingu şi Tapajos, cel mai mare ţinut neexplorat al pământului.

Chiar dac'am socoti că Fawcett trecând, din Cuyaba prin Diamantino, n'a ajuns decât până'n ţinutul isvoarelor lui Xingu şi Tapajos, tot ar fi suprafaţa ţării in care s'au pierdut urmele sale, cam atât de mare ca Franţa şi Germania la un loc.

Pentru acest ţinut urias, aproape că nu mai există hartă, vreau să spun că hărţile câte sunt, nu pot fi folositoare. Nu se potrivesc de multe ori câteva sute de kilometri. Cum se poate deci, intr'un asemenea ţinut, unde fiecare pas inseamnă pas de pionier, de pionier care calcă pe un pământ virgin, şi care trebue să-şi facă drum prin pădure cu securea, spre a tăia tufişurile, cum se poate să găseşti aci pe trei bărbaţi, cari s'au pierdut de patru ani, fără a lăsa vreo urmă?

Şansa noastră era deci foarte mică, dar am spus că era mai mare decât a oricărei alte expediţii. Din trei temeiuri. In primul rând echiparea noastră era mai bună, in al doilea, experienţa noastră şi in al treilea rând aveam o idee care se găsia la baza intregei noastre acţiuni.

Echiparea noastră se compunea mai intâi din hidroavionul, un aparat Cortis. Motorul răcit cu aer al acestui avion, complet din metal, avea o putere de o sută optzeci de cai. Jimmy Burnes era un aviator excelent, cu suficientă experinţă, câtă trebue pentru aterizarea şi decolarea din isvoarele şi lacurile pădurilor seculare. Eu - insumi mă pot numi, cu conştiinţa impăcată, un turist incercat de păduri. Când, pentru prima dată, am intrat intr'o pădure seculară, aveam 15 ani.

Experienţa noastră se adăuga la echipament. N'aveam nevoe să luăm cu noi hrană, pentrucă amândoi eram vânători iscusiţi. N'aveam să ne temem nici că vom pieri la prima muşcătură de şarpe. Mă pricep in oarecare măsură la buruienile pădurilor seculare, aşa incât cel puţin nu mă pot afla vreodată in incurcătură, unde trebue să caut legume şi buruieni de leac, prin pădurea seculară. In afară de asta Jimmy Burnes şi cu mine eram incă destul de tineri şi in dimineaţa in care ne-am suit in hidroavion, nu număram, impreună, mai mult de 70 de ani, de viaţă trudnică.

Echipamentul nostru se compunea din: o barcă de pânză, două hamacuri indiane, două lasso de piele, patru mahete, acestea sunt nişte lame tari, lungi de o jumătate metru, făcute din cel mai bun oţel, de care te slujeşti in pădurea seculară la tăiatul tufişelor şi lianelor şi formează totodată o armă redutabilă; două puşti Winchester, două mitraliere de mână Thomson, două vase de aluminium pentru fiert, o farmacie de campanie, inchisă intr'o cutie de tinichea conţinând: pansament, hipermanganat, sublimat, iod, bisturii, chinină (in formă de prafuri şi in fiole), ser anti-optinic (in fiole), contra muşcăturilor de şarpe, seringi de injecţii, foarfeci, pensete, etc.

Echipamentul nostru a fost completat cu plase impotriva ţânţarilor, unelte de pescuit, o rezervă mică de sare, piper şi ceai şi cu o ladă cu whisky, cognac şi cazaka (cazaka=rachiul brazilian l-am luat numai spre a imbunătăţi gustul apei).

Tot ca echipament se poate considera şi faptul că inainte de plecare, amândoi, ne-am injectat o doză puternică de neosalvarsan, spre a fi apăraţi impotriva frigurilor pernicioase şi impotriva malariei. Cele cinci mii de litri de benzină, pe care le-am socotit necesare expediţiei, le-am comandat la agenţia de petrol, ca să fie trimese la Cuyaba.

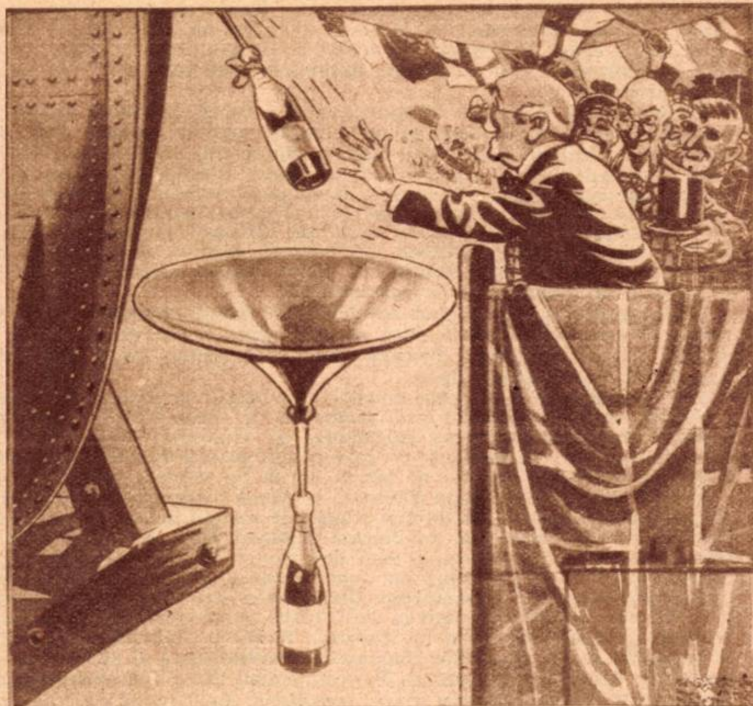
In toate relaţiunile despre Fawcett, se spune totdeauna că Cuyaba ar fi fost staţia dela care Fawcett şi-a inceput marşul in pădurea seculară. Acest lucru nu trebue luat ad-literam. Fawcett pleca in Sierra Azul, in ţinutul isvoarelor lui Xingu şi mai departe in „munţii albaştri". Toate aceste puncte se află la nord de Cuyaba. Intre Cuyaba şi aceste locuri, se mai găseşte şi vila Diamantino. Diamantino este prin urmare punctul de civilizaţie cel mai de nord şi nu Cuyaba, cum găsim intotdeauna in relaţiunile despre expediţia lui Fawcett. Fawcett, bineinţeles, a pornit in expediţia sa tot dela Villa Diamantino, vechiul oraş al căutătorilor de diamante. Cuyaba a fost pentru Fawcett oraşul in care considera pentru ultima dată o administraţie mare, braziliană. In Cuyaba care are zece mii de locuitori, şi-a angajat călăuzele indiane, care completau expediţia să. Dela Cuyaba la Diamantino a luat calea pe apă. Acest drum, care trece peste râul Paraguay, respectiv pe afluenţii săi, era pentru dânsul — şi mai mult incă pentru tinerii săi insoţitori, — pentru fiul său Jack şi pentru Ralley Rimell, repetiţia generală de pătrundere in pădurea seculară. Această cale inseamnă un drum de antrenament foarte potrivit pentru tineri exploratori de păduri. Ba chiar e incă mai periculoasă decât pădurea seculară in sine. Nu pentrucă drumul ar fi mai greu. Apele Paraguay-ului sunt frecventate. Pericolul drumului il formează locuitorii pădurilor din dreapta şi stânga. Sălbatecul pe jumătate civilizat ştie ce lucru de valoare este un pantalon european şi o cămaşe kaky, ştie cât de preţioase sunt cuţitele şi mai ales mahetele cu care albul işi face drum atât de uşor in pădurea seculară. Indianul pe jumătate civilizat n'are nici o consideraţie pentru alb. La ce-ar avea-o? Pretutindeni unde intâlneşte pe alb el e maltratat; dacă nu-i maltratat el insuşi ii sună incă in urechi ecoul poveştilor unui tovarăş de trib, care i-a spus că mai curând sau mai târziu, albul loveşte pe indian, il exploatează şi-l inşală. La ce ar avea semi-sălbatecul consideraţie pentru viaţa omului alb!

Deci intotdeauna bucata aceea de drum uscat şi apă, care se găseşte intre pădurea seculară şi intre civilizaţie, e terenul cel mai primejdios pentru oricare călător. Aci il pândeşte omul poftitor, brută, pe lângă care fiara sălbatecă, sau chiar pantera doritoare de sânge, sunt creaturi blânde. Era deci inţelept din partea lui Fawcett că el voia să deprindă, pe insoţitorii săi europeni, cu adevărata pădure seculară. Cu toate acestea ar fi nu numai eronat, dar chiar indrăzneţ a voi să afirmi că Fawcett ar fi fost ucis in brâul „semi-civilizaţiei", dincoace de Diamantino. Cu această afirmaţiune americanul Dyott voia să lămurească lumii la inceputul anului 1928, dispariţia lui Fawcett. Dyott, un pioner despre care nu se poate spune că era neincercat, a fost până in ţinutul Diamantino. Despre asta nu incape nici o indoială şi ăsta-i motivul pentru care trebue să se ţie seamă de afirmaţiile sale.

George Dyott şi-a sprijinit cercetările pe cele două scrisori ale lui Fawcett, dela 10 Martie şi dela 20 Maj 1925. La 10 Martie, Fawcett comunica din Cuyana că va pătrunde in ţinuturi necunoscute. La 20 Mai dânsul scria: „Expediţia a ajuns la punctul final al civilizaţiei, in Matto Grosso (fără indoială Fawcett vrea să vorbească despre Diamantino) şi se găseşte in contact cu vechi indiani. Noi trei suntem toţi bine dispuşi şi sănătoşi. In două zile vom porni cu doi peoni spre nord. După cinci zile vom ajunge la punctul, dela care nici peonii nu vor să mai inainteze, căci le e frică grozav de vechii indieni. Nici chiar indianii Xingu, cari trăesc aci, din loc in loc, in grupe mici, nu ştiu ce aspect are partea de dincolo de fluviu. Suferim mult din cauza insectelor. Şi muştele chiar ne chinuiesc şi suntem literalmente acoperiţi, din cap pânăn picioare, de muşcături groaznice.

(Va urma)

Humor

Cum se botează, economic, în Scoția, vapoarele nou lansate.

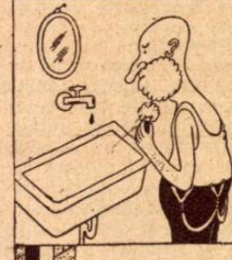

...Șofeurul care-a întrebuințat manivela flașnetarului.

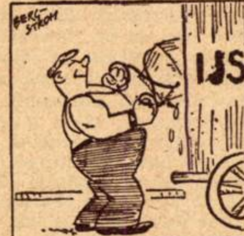

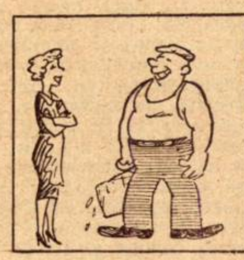

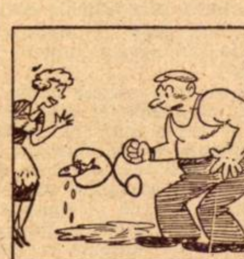

Efecte mici din cauze mari.

S'a născut la căldura dragostei lor.

POȘTA JOCURILOR

Katz Iulian. — Puteți trimite și se vor publica, dacă vor merita.

Neculai I. Ungureanu. —Prea simplu. Mai încercați.

Santa-Iulia. — Nepublicabile. Așteptăm altceva.

Nicu Slavu-Sfinx. — Citiți răspunsul dat d-lui Katz Iulian.

Ilie T. Lupița. — E un progres dar tot nu se pot publica. Mai munciți încă și veți reuși să dați jocuri mai bune.

Ștefan Bosinceanu. — Deslegări din No. 344? La două săptămâni după ce am dat rezultatul?

M. Babié. — In căsuțele albe se pun litere care împreună cu celelalte formează cuvinte. Cifra din paranteză indică numărul literelor. Literele adăogate formează noui cuvinte.

Săndulescu I. Stelian. —Prea grea. Incercați cu altceva.

Pagina Jocurilor

Problema I (cuvinte încrucişate)

ORIZONTAL: 1) Sportul... colorat. 8) Teren pentru curse de cai. 19) Din continentul nostru! 13) Pentru. 14) Locuitor vechiu în Franța. 15) Prefix cu înțeles de dincolo. 17) Mânia latinului. 18) Rocă silicioasă. 20) Curat. 21) Plantă roșie. 23) Acolo se joacă tenis! 24) Agă scurt! 25) ...eră, 27) Nume femenin. 28) A. C. F. fără mijloc. 32) Insulă ...muzicală. 33) Alexandru cel ..scurt (Arghezi) 34) Pânză pe care s'ar dori orice femeie. 39) Ora 12 din zi. 40) Iazul morii. 43) Servesc la jucat tenis. 44) Părți la pântece. 45) Cetate antică. 46) Fundatorul Romei. 47) Și, comp. 49) Știa cu ortografia veche. 51) Tril neînceput. 52) Optat. 54) Cleiu cismăresc. 56) E în vin și în pelin!! 57) Punct de plecare. 58) Arde. 60) Oraș transilvănean. 61) Nu e profesionist! 63) Culoarea sportului nostru. 64) Jucător român de tenis.

VERTICAL: 1) Ușurință în mișcări: 2) Figură la jocul de șah. 3) Individ dintr'o populație africană. 4) Țipat. 5) Mijloc de mijloc! 6) Fabrică de hârtie. 7) Local de consumație. 9) Oraș universitar celebru. 10) Sport. 12) Conac fără insula Kos 16) Pom fructifer, (gândiți-vă) la Odobac). 12) Rubedenie. 22) Insula care lipsește la 12 vert. 26) Lipsiți de inteligență. 29) De sex slab. 30) Diviziune de timp. 31) Sportul alb. 35) ....cinel! 36) Dragă, dece n'ai cap?! 37) Nici eri, nici mâine. 38) Sclav. 39) Continentul tenisului și al sgârie-norilor. 41) Ciucure 42) As. 47) Grecia de eri. 48) Loc pentru sport. 50) Acoperământ al vaselor. 52) Optică. 53) Formă de guvernământ. 55) Nu aceștia. 59) Acum. 60) Fluviu siberian. 62) Literă grecească.

MARIAN

Problema II („țara noastră")

Să se adaoge fiecărui cuvânt din 1 oriz., 2 vert., 3 oriz., 4 oriz., 5 oriz., 6 oriz., 7 vert., 8 oriz., 9 vert., 6 oriz., 10 oriz., câte o literă, care se va amesteca cu cele existente, obținându-se astfel câte un cuvânt. Acestea citite în ordinea dată vor forma două cunoscute versuri dintr'o poezie de Octavian Goga.

SOLLO

Deslegările jocurilor din No. 346

■	M	E	L	A	N	C	O	L	I	E
L	A	V	I	N	A	■	R	O	U	A
A	N	I	N	A	T	■	B	A	B	E
M	E	R	I	■	U	N	■	■	I	■
A	V	■	S	T	R	U	G	U	R	I
R	R	■	T	■	A	M	O	R	E	Z
T	E	N	I	A	■	I	G	A	■	■
I	■	■	T	E	S	T	A	■	C	F
N	U	D	■	R	O	■	■	G	E	R
E	R	N	A	■	B	O	B	O	C	I
■	Ș	■	T	O	A	M	N	A	■	G

O	B	R	A	Z	I	C	A
R	A	A	B	H	I	O	T
A	V	R	A	M	V	I	A
L	M	E	N	A	J	A	N
A	L	T	B	R	A	N	D
U	L	M	I	B	A	R	D
P	A	N	V	U	A	E	R
O	S	S	T	I	L	E	T

CONDIȚIUNILE DE PARTICIPARE

Participă la premiile noastre fiecare cititor al revistei dacă deslează jocurile publicate în rubrica de față.

Deslegările vor fi copiate pe o foaie separată și trimise într'un plic închis pe adresa revistei, timp de 8 (opt) zile dela apariția numărului respectiv.

Se va anexa și cuponul de jocuri.

PREMIUL I: 200 lei, în numerar.

PREMIUL II: un aparat fotografic „Agfa-Box".

PREMIUL III: un abonament pe o lună la „Realitatea ilustrată".

Deslegătorii jocurilor din Realitatea Ilustrată Nr. 346

AU DESLEGAT DOUA JOCURI:

Sofia Serghiescu, Buzău; Alice Moman, Galați; F. Komblum, Fycor, Focșani; Ion I. Georgescu, Loco; Simona Nițescu, Loco; Dinu Goga, Loco; Bosneanu Nicolae, Loco; José L. Heigher, Loco; Constantin A. Stoicescu, Zimnicea; Mircea E. Muntenescu, Loco; Titiluș A. Pop Marțian, Loco; Didy Micu, Loco; Guță Niculescu, Zănești-Neamț; Nina Burcovsky, Iași; Lucreția și Margareta Pallade, T.-Măgurele; Liza Silberman, Loco; Nicu Constantinescu, Loco; Ortansa Mișinschi, Bolgrad; Vögely Victoria, Loco; Marin Constantin, Loco; Amelia Silberman, Loco; C. D. Diaconescu, Loco; Mihai Jurescu, Arad; Georgetta St. Popa, Ismali; S. Boniovsky, Câmpina; Viorica Pârvulescu, Târgoviște; Nicu Drăghici, Târgoviște; Florica Ettinger, Loco; Mioara Rădulescu, Loco; Emilia Trufoșiu, Zalău; Iascha Zelțer, Bălți; Ioana Ștefârță, Sărățeni-Vechi-Orheiu; Constanța Popa, Sibiu; Lungu Gh. Panaite, Galați; Philippe A. Dinerman, Galați; Mircea Iacomini, Constanța; Ștefan Rădulescu, Loco; Nană Aurel, Tg.-Mureș; Florian Marinescu, Daia-Vlașca; St. Gh. Ștefănescu, Pitești; Lys Necula, Ploești; Marioara și Florica Anastasiu, Giurgiu; Woinowsky Lazăr, Ochiuri-Prahova; Grișa Grünberg, Leova-Cahul; Margareta Geroescu, Roznov-Neamț; G. Angelescu, Clejani; Fulgeanu Ion, Bacău; L. Popovici, C.-Lung-Muscel; Miron Izverniceanu, Lipova-Banat; Costică Stoenescu Loco; M. Mochi, Urziceni; Țucu Mioara, Țibănești-Vaslui; Lisette Cristopol, Loco; Geosil Samson, Lucianca-Ilfov; D. C. Maiorescu, Loco; Jean Urban, Loco; Dancovici Alex. Călărași-Ialomița; Dora Bârsan, Săliște-Sibiu; Tanți Constantinescu-Vedea, Slatina; Mimy Florian, Loco; Elisa Avram, Rădăuți; Toni Balint, Constanța; Ionel I. Andreescu, Fetești-Ialomița; Leon Rosenstein, Buzău; Gheorghiul Dumitru, Bacău; Nourescu Alex. Bacău; V. Cărhăniu, Loco; Clemence Apostoleanu, Bușteni; Dobrescu I. Niculae, Loco; Duduia Margareta din Arad; Nestor Coman, Loco; Avram Ciobanu, Orhei; Petruc D. Teodor, Loco; Al. N. Vasilescu-Vasal, Loco; Nicu Slavu-Sfinx, Câmpina; M. Pintel, Bolgrad; Ilie T. Lupița, Caracal; D. Ghețu, Tecuci; Verona Marinescu, Slatina-Olt; Lenny Barbiera, Brașov; Gh. Tomaide, Sibiu; Tudor M. Popescu, Loco; Alex. A. Dimitriu, Loco; Suzette Lipovici, Dorohoi; Lucreția Lazăr, Sibiu; Schönfeld André, Loco; Costică Mogoș, Pisica-Tulcea; Zoe Melehisedec-Loco; Em. Ionescu, Loco; Lotty dr. Leibovici, Loco; Stoican Mihai, Bacău; Păpușa și Silviu Codreanu, R.-Sărat; Nicolina Popescu, Caracal; Racoviță Gheorghe, Iași; Alex. Wonka, Lipcani; Mih. Leventon, Reni; Miron Vlad, Cluj; Slt. Scobai Mircea, Iași; M. Rossi și O. Dumitrescu, Lungeni-Tutova; Alexandru Tell, Loco; Ispășoiu Tănase, Loco; Const. D. Popescu, Loco; Katz Naudet Iulian, Loco; Vasile Miu, Constanța; Pisai I. Mircea, Focșani; Mathilda Gold, Loco; Lenuța avocat Mihail, Loco; Ionescu D. D-tru Mina, Loco; Gh. Darie, vici Pompiliu Anibal, Arad; Jean Țăndărei-Ialomița; Maior Popo- I. Karmin, Ploești; Ion Manolescu, Loco; Lăzărescu Ioan, Loco; Dorel Apostoae, Băilești-Dolj; Jean Russescu, Loco; Ritta Scharf, Brăila; Mady Marinescu, Loco; Elena Răileanu, Tighina; C. Nicolaescu Vâlcea; Dora Bucur, Craiova; Lisette Filotti, Loco; Viorica Cpt. Isarie, Sibiu; Bejenaru Constantin, Pomârla-Dorohiu; Ion I. Nanu, Bacău; Cutcutache Florica, Loco; Nicu Rosen, Ploești; Gh. Nafliu, Lădești-Vâlcea; I. Mitrescu, Lădești-Vâlcea; Georgescu Petre, Focșani; Angela Dumitriu, Loco; Elisabeta Constantinescu, Caracal; Finkelstein Alfred, Loco; Geo Helgiu și Atică, Loco; Izi Cogan, Loco; Marioara Babea, Loco; Behr Alex. Vâjoi, Loco; Constanța I. Tănăsescu, Loco; Tiberiu Paraschiva, Loco; Ioan V. Mareș, Buzău; Dan Titus Lochianu, Gherla-Someș; Emmy Vizi, Loco; C-tin I. Canciu, Loco; I. D. Bucur, Săliște-Sibiu; Cioriceanu A. Gh. Alimișu-Olt; M. C. Weiss Focșani; lt. Milcu Ioan, Loco.

AU DESLEGAT UN JOC:

Ioan Cosmescu, Loco; Marioara Stelea, Făgăraș; Anuța dr. Gălan, Cluj; Nicu N. Dumitrescu, Călărași-Ialomița; Paul Iuliana, Timișoara; Alexandru Mihăilescu, Căvăran-Severin; Maria Thomescu, Loco; Alexandrina B. Popescu, Buftea-Ilfov; J. Denișcan, Cara Hasan-Cetatea Albă; Cleo dr. Paulilian, Loco; Stelian Macovei, R.-Sărat; Katz Iulian, Loco; Iulius Zanna, Slobozia-Ialomița; Marioara Rosenberg, Loco; Mitzi Babec, Schela-Gura Ocniței; Felicia Bărbulescu, Loco; Iahr Iosif, Luduș-Turda; Jeanna Sofia-Hociung; Moinești-Bacău; Jeanne C. Pop, Iași; Gheorghe Macsm, Făgăraș; Elfriede Frodeanu, Loco; Petre Theodoru, Loco; Titi Saegiu, Cluj; Neculai I. Ungureanu, Bacău; Madelein Marcovici, Loco; Săndulescu I. Stelian, Craiova; Mugur Popescu Fulviu, Giurgiu; Ing. M. Cerbeanu, Loco; Valerie Dumitriu, Loco; Rădulescu Ștefan, Loco.

Numele premianților

Prin tragere la sorți au câștigat:

PREMIUL I LEI 200 IN NUMERAR, d-l Iascha Zelțer, str. General Berthelot 53, Bălți.

PREMIUL II UN APARAT FOTOGRAFIC „ALFA-BOX", d-ra Valerie Dimitriu studentă, str. Av. Petre Crețu 38, Loco.

PREMIUL III UN ABONAMENT PE O LUNĂ LA „REALITATEA ILUSTRATĂ", d-l Nourescu Alexandru, internatul de băeți, Bacău.

Premiile se expediază în urma unei c. p. cu adresa exactă pentru cei din provincie. Cei din Capitală se vor prezenta personal spre a-și ridica premiul.

RED.

„REALITATEA ILUSTRATĂ. — *Director* Nic. Constantin.
Redacția și Administrația: Str. Const. Mille 7—9—11, Telefon 359/99.
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adevĕrul" S. A

Actualităţi

La Sinaia, odată cu serbările semicentenarului castelului Peleş a avut loc conferinţa Micei Antante. Fotografiile noastre înfăţişează: (dela stânga la dreapta) d-nii Jeftici, Beneş şi Titulescu, la conferinţă.

sus d-nii Titulescu, Beneş şi Jeftici, la cripta funerară a lui Tache Ionescu.

La consiliul de războiu s'a desbătut procesul căpitanului Renoiu, acuzat de spionaj. Căpitanul a fost condamnat la 20 ani muncă silnică şi degradare. Fotografiile noastre reprezintă consiliul de sub preşedinţia d-lui col. Iarca şi pe acuzat la bara justiţiei.

Foto-Bermann.

CUPON DE JOCURI
No. 348
Numele şi pronumele ....

REALITATEA ilustrată

Marţi seara
Concertul românesc
va fi ascultat de toate ţările din Europa

10 LEI

ANUL VII. No. 349
5 OCTOMBRIE 1933

Glasul cel mai armonios: d-ra Magda Creţoiu, speakeriţă la microfonul românesc

lor din țări străine.

O REVOLUȚIE PAȘNICĂ

Reflexiuni pe marginea unui „Concert european" la Radio

RADIO a făcut, pentru cunoașterea și apropierea reciprocă a popoarelor, pentru schimbul internațional de bunuri culturale, mai mult decât toate conferințele diplomaților și străduințele umanitariștilor.

Prin faptul că trece cu ușurință peste hotarele țărilor, unda electrică se insinuiază, subtilă, chiar și acolo unde nu poate pătrunde omul, sau slova scrisă.

Ceeace se petrece acasă la altul nu mai e astăzi o taină ferecată, ci un lucru lesne controlabil pentru oricine. Ușile secrete au fost dintr'odată descuiate, zidurile, ce despărțiau popoarele, au căzut.

Comparația între lucrurile dela noi și cele de peste hotare o poate face acum fiecare, singur, zi cu zi. Emulația între națiuni se operează nu numai de sus în jos — conducătorii îndrumându-și supușii — ci și direct, dela un popor la altul. Exemplul este imediat și nu prezentat de altul. Schimbarea se face pe nesimțite, în fiecare din noi. Asistăm, moment cu moment, la viața lumii. Trăim, nu numai existența limitată la vicisitudinile mărunte

DESCOPERIREA puterii aburului și a electricității a provocat mai puține schimbări în viața omenirii, decât invențiunea radiofoniei. Aburul și electricitatea au revoluționat economia popoarelor, radio a zdruncinat însăși bazele existenței moderne.

Efectul cultural operat de undele hertziene e comparabil numai cu acel al invențiunii tiparului. Opera lui Hertz și Marconi e menită însă să joace un rol și mai important, decât aceea a lui Gutenberg.

Undele se adresează, nu numai celor cari știu să deslușească slova scrisă ci și analfabeților, cari alcătuesc marea majoritate a omenirii.

Contimporanii nu-și dau niciodată bine seamă de schimbările adânci pe care le înfăptuește în viața lor popularizarea unei mari invențiuni.

Cinematograful, electricitatea, telefonul sau radio, — toate aceste bunuri ale civilizației moderne — li se par firești. Numai lipsa lor — fie chiar și momentană — le revelează rostul adânc, fără de care întregul ritm al existenței noastre e perturbat.

✲

RADIO a încetat astăzi să mai fie o „curiozitate" technică, o „invenție senzațională", ca razele X, de pildă. A devenit un obiect uzual, de care nu te mai interesezi de unde provine, ci-l folosești pur și simplu.

Aceasta e soarta generală a marilor invențiuni, intrate în domeniul public. Popularizarea comportă întotdeauna și o anumită „vulgarizare", în înțelesul pejorativ al cuvântului. Massa nu se ridică până la înălțimea ideei geniale, ci încearcă s'o coboare la nivelul ei. Acesta e reversul medaliei popularității.

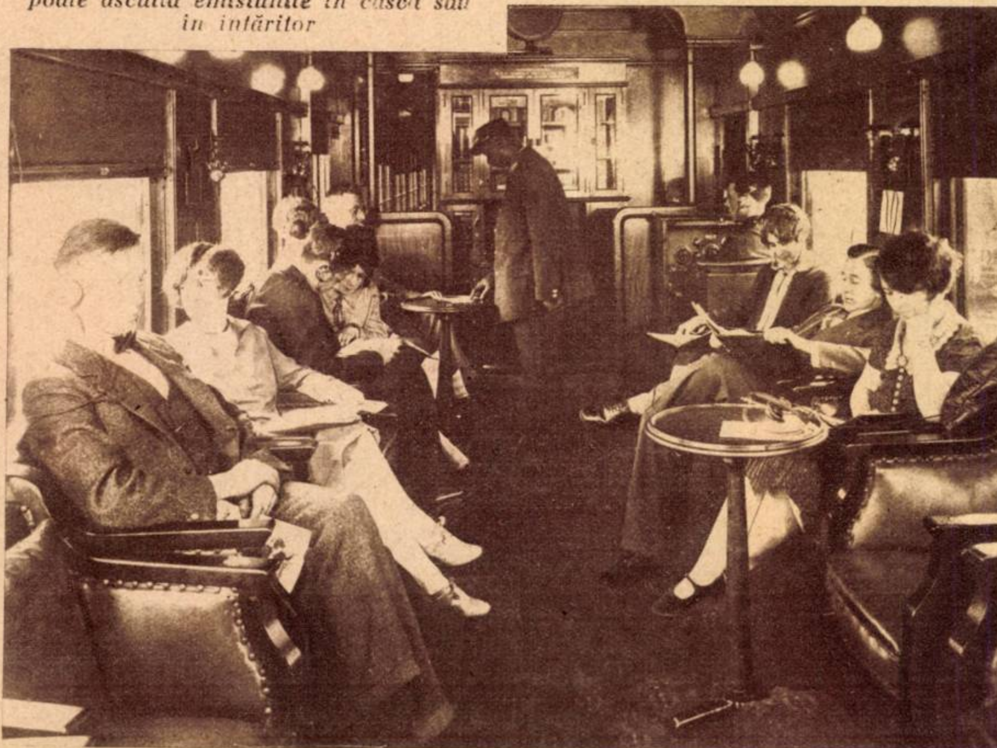
✲

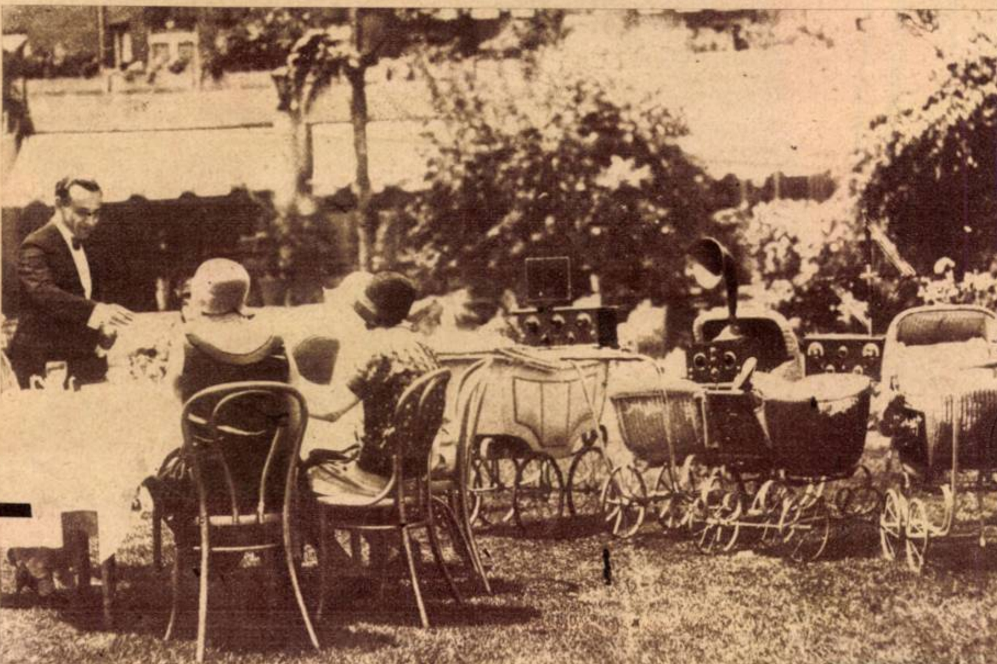
SE spune adeseori că presa reprezintă a patra putere în stat, întrucât rolul ei e tot atât de eficace în mecanismul statului, ca și acel al forței executive, legislative și judecătorești.

Acest titlu l-ar putea revendica — poate cu mai multă îndreptățire — radiodifuziunea — pressa vorbită — care exercită o acțiune mai directă și mai vie în opinia publică.

Acțiunea radiofoniei e covârșitoare, atât în extensiune — căci nu cunoaște frontiere — cât și în adâncime, întrucât se adresează tuturor categoriilor sociale.

În trenurile americane, radio este o distracție foarte curentă și fiecare poate asculta emisiunile în casă sau în întâritor

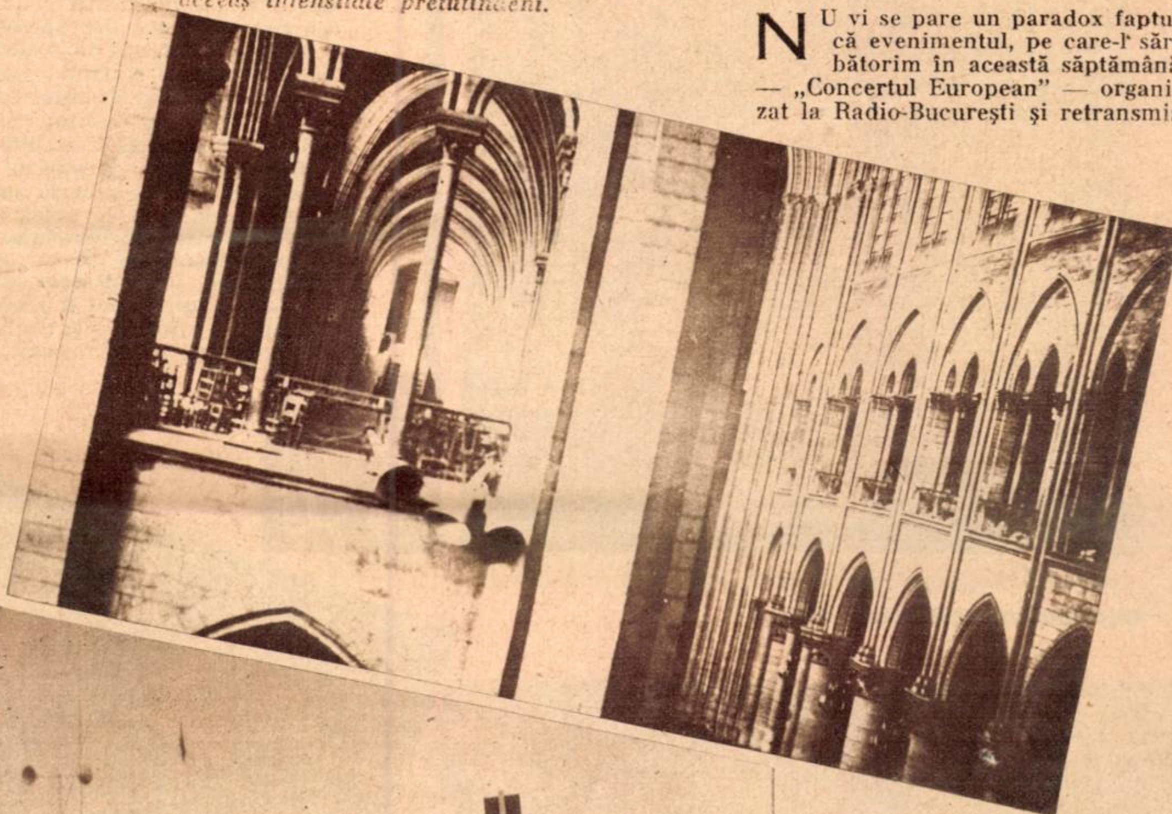

Mamele sunt scutite de-a mai adormi copiii în cântece de leagăn, această însărcinare luându-și-o asupră-și aparatul de radio.

Biroul de control al Uniunei Internaţionale de Radio

În Catedrala Notre Dame, din Paris, sunt intăritoare la toate colţurile, aşa incât, slujba religioasă să se audă cu aceeaş intensitate pretutindeni.

din colţul nostru, ci luăm parte directă la evenimente de pretutindeni.

Perspectivele sunt astfel lărgite, într'o măsură formidabilă.

✵

RADIO a actualizat chestiunea unei limbi internaţionale. Posibilitatea unei comunicaţiuni directe între popoare, pe calea undelor, impune un instrument adequat. Limba esperanto, căzută un moment în părăsire, a reinviat de când cu răspândirea braodcasting-ului. Aproape toate staţiile de radio emit cursuri şi programe în esperanto.

Mai mult ca oricând se simte astăzi nevoia unui mijloc internaţional de expresiune, accesibil masselor de pe întregul glob.

✵

EXISTĂ o artă, care se pretează de minune pentru exigenţele radiofoniei, o artă care nu suferă aproape cu nimic de lacuna acestei invenţiuni, — absenţa imaginilor — şi care, prin însăş esenţa ei, este accesibilă mulţimei, indiferent de naţionalitate sau clasă socială.

E vorba de muzică. Literatura e scrisă într'o limbă naţională, producţiile plastice trebuesc văzute. Muzica însă are un limbaj internaţional şi e suficient să fie auzită. Ea se adresează mai puţin stratului fragil al conştiinţei noastre şi mai mult adâncurilor sufleteşti ale subconştientului.

O regiune, în care diferenţierile între oameni dispar aproape, spre a face loc acelui fond comun şi adânc omenesc, care constitue nobleţa umanităţii.

In această regiune intimă şi tainică pătrund undele de radio şi pe acest tărâm poate fi mai lesne înfăptuită înţelegerea între popoare.

Căci muzica are un efect mai fecund decât vorba: ea sugerează mai mult decât lămureşte.

Iată dece această artă, cu care Orfeu a reuşit să îmblânzească fiarele, este totdeodată şi cel mai fericit mijloc de apropiere între oameni.

Inălţaţi la acelaş potenţial sufletesc, prin însufleţirea ei, muritorii se simt mai înrudiţi şi mai înfrăţiţi.

✵

NU vi se pare un paradox faptul că evenimentul, pe care-l sărbătorim în această săptămână — „Concertul European" — organizat la Radio-Bucureşti şi retransmis de aproape întreaga Europă, este, în definitiv, un festival de muzică naţională, deşi e intitulat „Concert internaţional"?

Paradoxul e numai aparent. Aportul artistic al naţiunilor în opera lor de colaborare internaţională se realizează de fapt în manifestarea specificului naţional, în cadrul artei.

Fiecare popor oferă ceeace are mai profund caracteristic în cultura sa, în arta sa. In chipul acesta, se formează acea sinteză măreaţă a culturei omeneşti, nu prin valori uniforme, ci prin diferenţieri adequate. Geniul naţional se integrează astfel în patrimoniul internaţional.

✵

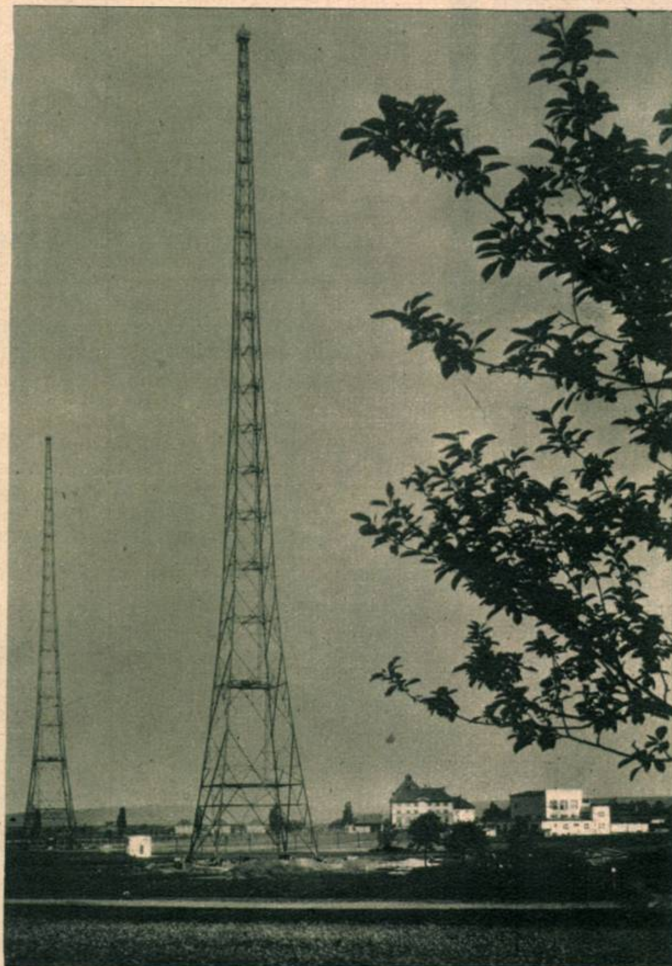

Slujba religioasă în aer liber, la Dublin, cu prilejul congresului eucharistic, s'a oficiat cu ajutorul aparatului de radio.

Vă rugăm citiţi continuarea în pag. 7-a)

Lumea întreagă ascultă România la Radio

Postul de emisiune din Praga

IN seara de 3 Octombrie radiofonia românească şi cei peste o sută de mii de auditori grupaţi în jurul ei, îşi văd însfârşit, realizat un vis frumos: acela de a şti că emisiunea postului nostru naţional va fi ascultată, în acelaş timp — şi în condiţiuni favorabile, de toţi radio-amatorii Continentului, ba chiar şi de cei de peste Ocean.

Realizarea unui asemenea vis nu este deloc uşoară. Technica radiofonică, oricât de înaintată este astăzi, n'ar fi reuşit totuşi să transforme o astfel de utopie în realitate. In primul rând, fiindcă ne lipseşte încă acea formidabilă superstaţie de radio, care să poată acoperi cu emisiunile ei. întregul glob. Este drept că sunt foarte multe posturi puternice, care bat la distanţe extrem de mari. Emisiunile lor însă nu pot fi recepţionate pretutindeni, în condiţiuni egal de bune şi de uşoare. Superstaţia ideală a viitorului, acel „Radio-EAAA" (Europa-America-Africa-Australia) nu s'a construit încă deocamdată....

Ceeace n'a reuşit să realizeze însă technica modernă, a isbutit să înfăptuiască spiritul umanitar al popoarelor, printr'o colaborare reciprocă şi desinteresată a tuturor statelor. „Spiritul Genevei", el singur a realizat minunea, ca la 3 Octombrie, muzica românească să poată fi ascultată de întreaga omenire civilizată.

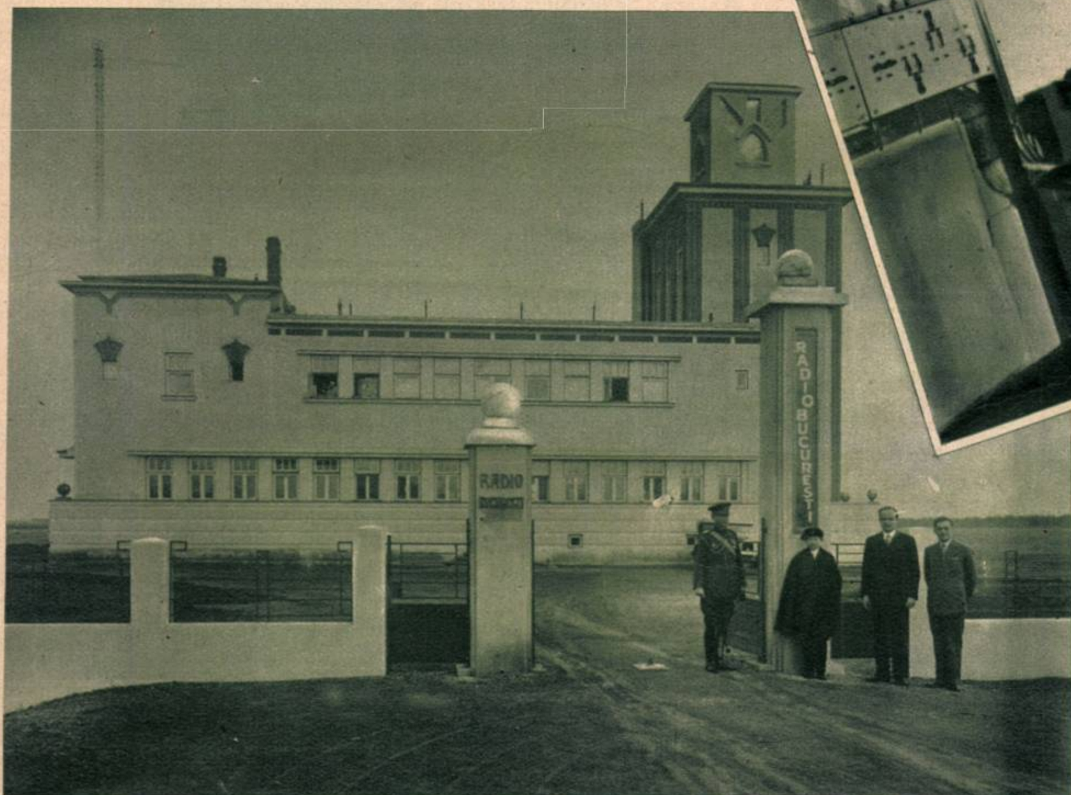
Dar „Concertul European" român ne pare important şi din alt punct de vedere: această emisiune va fi de fapt prima emisiune românească, care va putea fi ascultată în mod impecabil de toţi radio-amatorii din România. Oricât de paradoxală ar părea o asemenea afirmaţiune, ea corespunde totuş — din nefericire — realităţii. Căci, actualul post radiofonic al României, fiind prea slab, emisiunile lui nu pot fi recepţionate de toţi locuitorii ţării. Sunt regiuni, în special cele dealungul graniţelor, unde glasul postului Bucureşti nu poate fi auzit, întrucât în acele ţinuturi emisiunile marilor posturi vecine acoperă cu desăvârşire glasul românesc şi muzica dela Bucureşti. Cum însă toate staţiunile vecinilor noştri la 3 Octombrie vor transmite programul românesc de radio, este firesc că acest program va putea fi ascultat pe toate lungimile de undă străine şi deci recepţionat uşor pe întregul teritoriu al României.

Dupăcum am arătat mai înainte, iniţiativa organizării „concertelor europene" a pornit dela Geneva, din sânul „Uniunei Internaţionale de Radiodifuziune", din care fac parte

Poşt de amplificare în Brno

Postul de radio Bucureşti, la Băneasa.

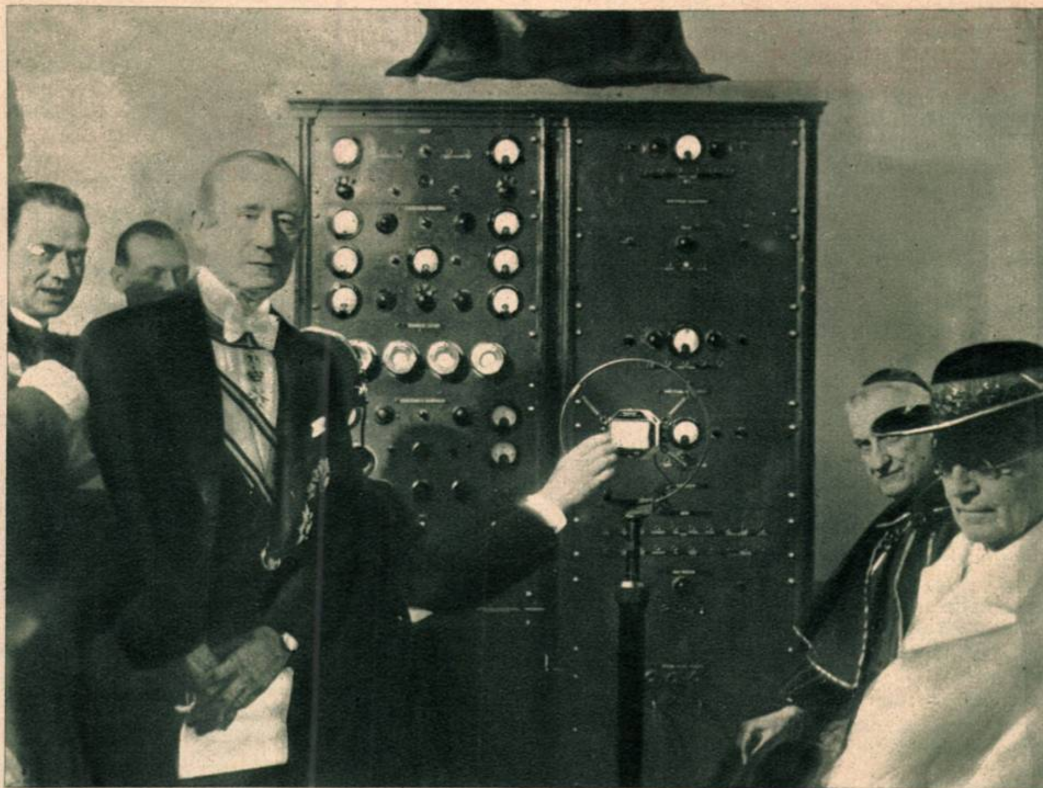
toate statele europene, posedând staţiuni de emisiune. „Uniunea" aceasta a fost înfiinţată, în primul rând, pentru a stabili normele precise după care trebue să funcţioneze fiecare staţiune de emisiune în parte, şi tot ea reprezintă forul superior de control al întregei activităţi radiofonice din Europa. Una din preocupările principale ale „Uniunei" constă în distribuirea echitabilă a lungimilor de undă, o problemă extrem de delicată, care dă loc la nenumărate conflicte între diversele societăţi de difuziune, vecinic pretenţioase şi nemulţumite.

Se înţelege dela sine că „U. I. R." în calitatea ei de organizaţie superioară a radiodifuziunei europene, este prin excelenţă o instituţie cu tendinţe pacifiste — ca şi Liga Naţiunilor de altfel. Ea se strădueşte, ca între membrii ei să domnească o armonie şi o atmosferă cât mai senină. Din acest spirit pacifist a isvorît ideea organizării „concertelor europene" care urmează să aibe loc lunar, la o anumită zi şi la o anumită oră dinainte fixate, stabilindu-se ca programul acestor concerte să fie închinat rând pe rând muzicii naţionale a unei alte ţări.

La început programul concertelor europene se executa de fiecare societate de difuziune, în parte şi prin mijloacele ei proprii. Cu timpul însă s'a renunţat la acest sistem de organizare, introducându-se în schimb obiceiul de-a se retransmite toate aceste programe chiar din studio-ul postului din ţara căreia a fost închinat concertul. Sistemul acesta s'a dovedit mult mai practic şi mai util, întrucât emisiunile muzicale preluate chiar din ţara lor de origină erau întotdeauna ceel mai bine primite de public, cele mai interesante. Dealtfel, retransmisiunile acestea au sporit încontinuu şi au dus cu timpul la un schimb internaţional de programe radiofonice, foarte frecvent la noi în Europa. O urmare firească a acestui schimb de programe a fost faptul că marile societăţi de difuziune străine şi-au instalat legături de cabluri telefonice speciale.

România, fiind lipsită până în prezent de o asemenea reţea de cabluri cu străinătatea, n'a putut participa la schimbul internaţional de programe şi deci nu a putut prelua sau transmite concertele europene. Abia în ultimul timp ni s'a dat posibilitatea să preluăm emisiuni radiofonice străine, şi astfel la 3 Octombrie putem transmite străinătăţii pentru prima oară, concertul ţării noastre.

Intr'un cuvânt, studioul postului nostru de emisiune devine în seara de 3 Octombrie centrul de radiodifuziune, de

Postul Vaticanului pe care Marconi îl predă Papei.

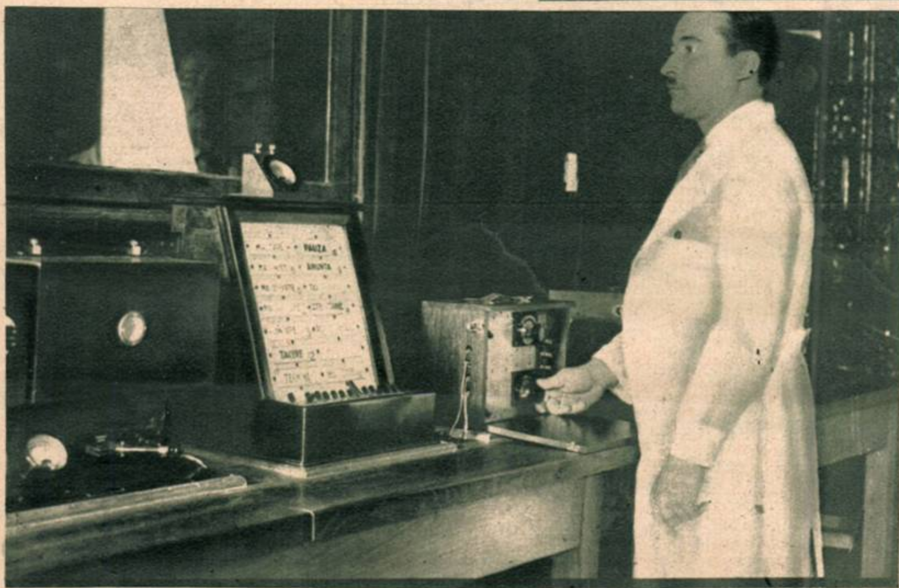
George Georgescu care va dirija concertul european la radio-Bucureşti. In acest concert autorii îşi vor dirija singuri operele lor.

Studioul postului Bucureşti.

Camera de control la Radio-Bucureşti. In picioare d. Vasilache, şeful electrician al postului.

unde pornesc legăturile (prin cablu) spre numeroasele staţiuni străine, care la rândul lor difuzează mai departe — deci pe lungimea lor proprie de undă — programul primit (prin cablu) dela Bucureşti.

Cu ajutorul hărţii pe care o publicăm vedem că un circuit duce dela centrala „Societăţii de Telefoane" din Bucureşti — care la rândul ei, legată printr'un cablu special cu studio-ul din strada Gen. Berthelot, — prin Timişoara — Velica-Chichinda, la postul de emisiune din Belgrad. De acolo, emisiunea îşi urmează drumul prin cablu special la Zagreb şi Ljubljana. Al doilea releu cel mai important — duce dela Bucureşti la Budapesta, unde centrala telefonică trimite pe de-oparte emisiunea în antena staţiei de difuziune ungare, pe de altă parte, o releiază la Viena. Postul din Viena (Bisamberg), fiind în legătură directă, prin cabluri speciale, subterane, cu posturile austriace locale din Linz, Graz, Klangenfurth, Salzburg şi Innsbruck, programul concertului european din România poate fi ascultat chiar şi de amatorii galenişti din Austria. Dela Viena emisiunea românească este preluată de: Bratislava, Brno, Moravska-Ostrava, Praga şi Kosice, deci de toate posturile cehoslovace. Superstaţia din Varşovia, de 120 kw., releiază concertul nostru european tot prin Viena, distribuind emisiunea tuturor posturilor poloneze ca: Lemberg, Katowice, Crakovia, Poznan şi Lodz. Prin Varşovia şi posturile de emisiune limitrofe ale Poloniei emisiunea românească trece, pe deoparte, prin coridorul Danzig, la postul de emisiune de acolo şi, prin cabluri proprii, la Königsberg şi Heilsberg, iar pe de altă parte la Berlin, care transmite concertul românesc prin marele post naţional „Deutschlandsender" şi prin postul de unde scurte de la Königswusterhausen" După cum vom vedea mai jos, ultimul fapt are o importanţă deosebită pentru noi.

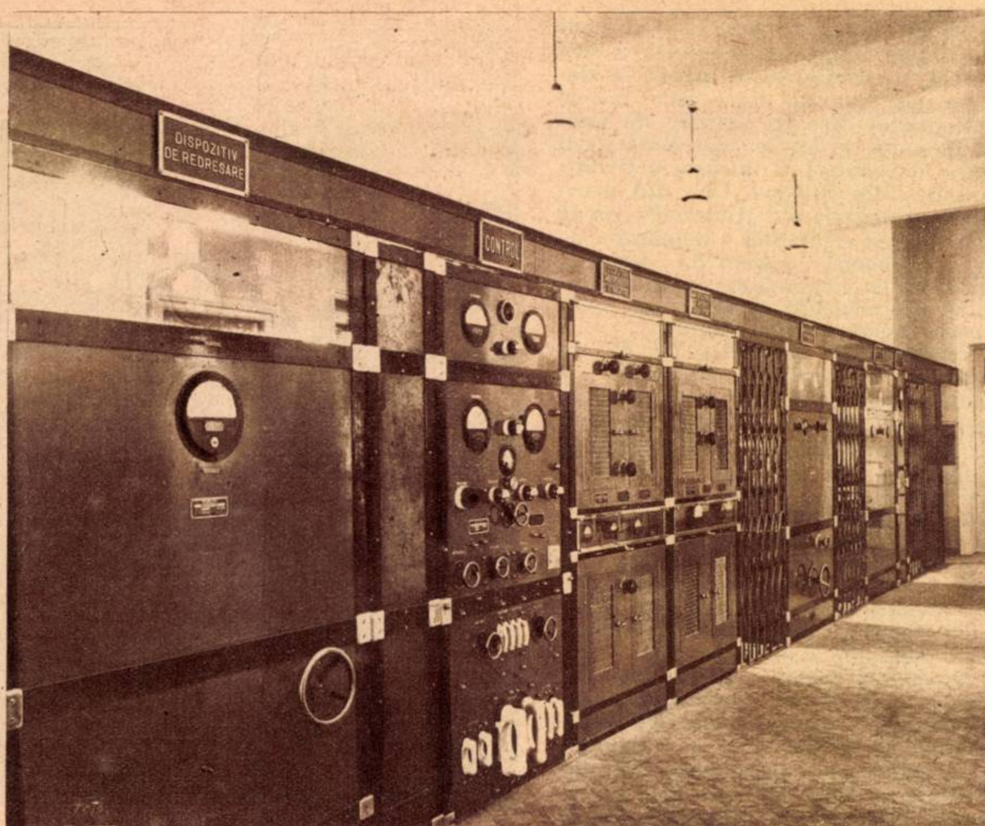

Grupul de Nord al posturilor italiene; Milano, Torino, Genova, Florența și Trieste preiau emisiunea românească dela postul austriac din Innsbruck. Tot dela Innsbruck o preia și grupul de posturi ale Elveției germane: Beromünster (Berna, Zürich, Basel). Din Elveția releul duce la Luxemburg, și la postul Paris P. T. T.

Ne putem mândri că programul primului concert european al României a reușit să intereseze de aproape pe cele mai mari stațiuni de emisiune europene, așa că România posedă cele mai numeroase releuri străine. Pentru noi acest fapt prezintă o importanță deosebită fiindcă ni se dă prilejul să facem ascultată muzica noastră națională prin cel mai ideal mijloc de propagandă, pe calea undelor electromagnetice. Și dacă ținem seama, că emisiunea noastră europeană poate fi recepționată nu numai de radio-amatori cu aparate cu lămpi, ci și de milioanele de galeniști, importanța concertului european pentru România este și mai covârșitoare.

Din punct de vedere technic, trebue menționat că emisiunea nu se primește în străinătate și nu se transmite de acolo. mai departe, exact așa cum pornește din studio-ul postului București. Emisiunea trebue să treacă prin numeroase aparate de amplificare. Pe lângă cel care se află la societatea noastră de difuziune, se mai găsește o instalație de amplificare la Craiova, iar numeroase posturi, își amplifică și ele emisiunea, după nevoile lor. Amplificarea nu influențează însă cu nimic calitatea emisiunei.

Un alt detaliu technic, destul de important și interesant, este acela că la noi în România

Sala de mașini a postului de radio București.

EUROPA

Harta stațiunilor de emisiune din Europa cu schema releurilor și transmisiunei europene a postului București în seara de Marți 3 Oct.

MAREA NORDULUI

OCEANUL ATLANTIC

MAREA BALTICA

MAREA MEDITERANA

MAREA ADRIATICĂ

MAREA NEAGRA

MAREA EGEE

AFRICA

Finlanda, Norvegia, Suedia, Estonia, Letonia, Lituania, Rusia Sovietică, Irlanda, Anglia, Olanda, Belgia, Germania, Polonia, Ceho-Slovacia, Franța, Austria, Ungaria, România, Jugo-Slavia, Bulgaria, Italia, Spania, Portugalia, Albania, Grecia

2000 Klm. 1500 Klm. 1000 Klm. 500 Klm.

pentru buna funcţionare a celor două circuite necesare transmisiunei — un circuit pentru muzică şi altul simplu de control „Societatea de Telefoane" este obligată să scoată cel puţin 4-6 circuite telefonice din circulaţie Acolo unde există cabluri subterane, cu circuite speciale de control, releul radiofonic se produce în condiţiuni cu mult mai bune decât la noi.

Am menţionat mai sus importanţa, pe care o prezintă pentru noi difuzarea concertului european de către postul de unde scurte dela Königswusterhausen. Intr'adevăr emisiunile acestei staţiuni foarte puternice, pot fi recepţionate pe întregul glob şi majoritatea emisiunilor europene sunt primite în America tot prin postul din apropierea Berlinului. România a intervenit pe lângă cele două mari societăţi de radiodifuziune americane, „National Broadcasting Corporation" şi „Columbia", pentru ca emisiunea noastră să fie recepţionată prin Königswusterhausen şi retransmisă prin posturile aparţinând uneia din cele două mari concerne americane de radiodifuziune. Sperăm că acţiunea noastră în această direcţie va fi încoronată de succes, pentru ca americanii şi românii din America să poată astfel asculta la radio un concert românesc din Bucureşti.

Din punct de vedere al propagandei, se cuvine să relevăm şi faptul că toate ziarele din străinătate publică în programul lor de Marţi, 3 Octombrie, detaliile concertului european din România, ocupându-se pe larg de muzica românească. Deasemenea, toate revistele de radio din Europa. Multe din ele publică chiar fotografii ale executanţilor, vederi din România şi critici despre muzica şi folklorul nostru naţional.

O asemenea propagandă formidabilă este de natură să întreacă toate prevederile optimiste şi este mai preţioasă şi mai eficace decât cele mai abile acţiuni diplomatice. Căci frumoasa muzică românească va fi ascultată de multe zeci de milioane. Această muzică va pătrunde în coliba pescarului de pe coasta Letoniei, în stânele înzăpezite de pe vârfurile munţilor din Elveţia, în saloanele Parisului şi pe toate vapoarele Oceanelor. Cu cât adâncim mai mult tainele acestui concert european cu atât trebue să ne plecăm mai mult în faţa formidabilei invenţiuni a radiofoniei.

C. M.

O revoluţie paşnică

(Urmarea din pag. 3-a)

EXISTĂ un fond adânc şi semnificativ în „mania" radiofonistului, care se complace să învârtească necontenit butonul aparatului său, fugind dela Londra la Moscova şi dela Barcelona la Stambul.

Este orgoliul de-a putea jongla în infinitatea spaţiului, de-a apropia cu un simplu gest puncte îndepărtate prin mii de kilometri.

Beţia distanţei şi a vitezei, pentru care-şi riscă viaţa atâţia recordmeni!

RADIO a deschis noi perspective artei, silind-o să se adapteze exigenţelor microfonului.

Dupăcum cinematograful mut a reuşit să exploateze în chipul cel mai fericit elementul vizual, realizând o artă şi o regie specială a ecranului, tot astfel microfonul a condus la forme noi de expresie artistică, derivate din folosirea efectelor sonore.

S'a născut astfel teatrul radiofonic, în care lipsa decorului vizual e compensată printr'o sugestivă atmosferă de sunete, aşa numita „culisă sonoră".

S'a realizat deasemenea radioreportajul, o înfăţişare directă, vie, imediată a evenimentelor, prinse la faţa locului în ambianţa lor sonoră.

CA factor de popularizare a culturii, radio exercită o acţiune incalculabilă.

Gândiţi-vă numai la zecile de milioane de inşi, siliţi să trăiască într'un colţ de provincie îndepărtată şi care au astăzi, prin radio, posibilitatea să asculte zilnic pe cei mai buni conferenţiari din ţară şi străinătate, pe cei mai celebri cântăreţi şi instrumentişti!

Opere, concerte, teatru la discreţie, la îndemâna tuturor!

O bibliotecă este desigur o arhivă a culturii în orice colţ al lumii. Teatrul şi muzica însă nu le poţi avea decât în anumite centre. Radio vi le aduce la domiciliul unde le putem gusta în.. halat şi papuci.

Prin introducerea difuzoarelor de radio în biserici, orice umil credincios poate să asculte vorbind pe Papa dela Roma şi să asiste, în modesta sa bisericuţă, la o grandioasă slujbă religioasă.

Prin Universitatea de radio, milioane de inşi se instruesc şi-şi desăvârşesc cultura.

Prin ziarul vorbit, toată lumea este în curent cu tot ceeace se petrece pe glob.

Se poate concepe oare o revoluţie mai adâncă decât aceea pe care a operat-o, numai într'un deceniu, miracolul radiofoniei?

Ing. I. ŞERBAN

GLASUL ROMÂNIEI

In seara de Marți, 3 Octombrie, zeci de milioane de oameni, din cele mai îndepărtate țări europene, vor asculta pentru prima dată muzica ce răsună meleagurile dintre Carpați și Mare.

NICI Jules Verne, celebrul autor al romanelor științifice, care a prevăzut inventarea submarinelor și cu fantezia lui bogată a întrezărit realizarea atâtor alte minuni — ce păreau contimporanilor adevărate nebunii — nici el n'a bănuit, nici măcar pe departe, că omenirea ar putea vre-o dată să-se audă de la un capăt la altul al lumii prin văzduh.

Acum câteva decenii se știa că sunetul se propagă prin aer, prin alte diferite gaze, prin lichide, și corpuri solide. Cine să fi avut însă fantastica intuiție, cine ar fi avut îndrăzneala să susție că nici un sunet nu se pierde în spațiu! Cui să-i fi trecut prin gând că glasul lui Christos mai plutește încă în jurul nostru și că poate odată predicile lui vor mai putea fi recepționate astfel cum le-a rostit, că nu este exclus să le mai auzim la vre-un aparat perfecționat de radio!

Sunt într'adevăr foarte impresionante concertele europene, cari se fac acum. Pe când mefistofelica industrie a tunului, tancurilor și avioanelor îngrămădește prin depozite monștri meniți să distrugă civilizația, — geniul cel bun al omenirii planează deasupra globului pământesc și-și desfășoară undele senine și nevăzute, apropiind popoarele între ele, din punct de vedere cultural.

In seara de 3 Octombrie cuvântul și cântul românesc va fi auzit de zeci de milioane de oameni din diferite țări depărtate. Posturile radiofonice din Viena, Praga, Berlin, Paris, Varșovia, Belgrad, Roma... aproape întreaga Europă va asculta Marți seara concertul simfonic, executat de către membrii „Filarmonicei" noastre și ai orchestrei „Radio", întruniți sub bagheta maestrului *George Georgescu*, precum și corul „Carmen" condus de maestrul I. Chirescu. Se vor executa compoziții datorite celor mai cunoscuți compozitori români. Iar basul G. Folescu va face să răsune prin căminurile nemților, italienilor, sârbilor, englezilor... doina românească și alte fermecătoare cântece de prin văile, munții și plaiurile noastre.

Patru fire subțiri, lungi de aproape o sută de metri, așezate între doi stâlpi verticali pe câmpia dela Băneasa... aproape nu le-ai zări, dacă nu ți-ar atrage atenția cercurile pe care sunt prinse... Aceste sunt strunele de unde pornesc vibrațiile sufletului românesc.

Pentru aceste patru fire modeste s'au construit clădirile dela Băneasa și din București, pentru ele s'au instalat mașinării complicate, amplificatoare, cabluri subterane... Pentru aceste instalații s'au cheltuit aproximativ patruzeci de milioane lei.

CUM SE VA AUZI?

Totuș se fac unele obiecții:

— In Transilvania nu se aude bine postul București...

— In Basarabia nu se poate prinde Bucureștii decât noaptea târziu..." mi-a spus un cetățean din Chișinău. „Cum ne vor auzi cei din Anglia?"

— Nici Brașovul nu e perfect mulțumit..." — îmi spunea un călător.

Obiecțiunile sunt juste. Intr'adevăr, inegalitățile solului sunt o piedică la transmisiunea radiofonică. Carpații sunt ca un fel de ecran pentru unda care este emisă de un post de 12 kilowați, cu 394 m., lungime de undă. O mare stingherire este și vecinătatea radiofonică a unui post uriaș de 100 kilowați (Leipzigul).

Acesta este și scopul, pentru care s'au făcut studiile de la Blaj, Feldioara, Brașov, etc. A fost necesar să se găsească localitatea optimă din țară, unde să se instaleze marele post de emisiune radiofonic românesc, de 150 kilowați și cu 1876 m., lungime de undă, care să înlăture insuficiențele actuale de emisiune; prin energia amplificată a postului și lungimea mărită a undei se va putea trece ușor peste ecranul Carpaților.

Dar această instalație va fi gata abia peste doui ani! Cum ne va putea auzi străinătatea în seara de 3 Octombrie, dacă noi singuri aproape nu ne auzim aci?

Cititorii nedumeriți cari vor avea răbdarea să citească până la sfârșit articolului nostru, vor găsi lămuriri satisfăcătoare.

STUDIOUL DIN STR. BERTHELOT

Azi, avem un studio la București, în str. General Berthelot. Este o sală mică, mai e una mai mare în care încep sute de executanți. Bine înțeles, în afară de aceste două săli, există birouri, săli de așteptare etc.

Sălile de studio sunt căptușite cu stofe, care împiedică formarea unui ecou inutil: perdele peste pereții laterali, covor gros, până și tavanul e căptușit cu stofă...

Cel care pășește pentru prima dată, într'un asemenea studio, are o impresie stranie: urechea lui nu percepe nici o vibrație, nici cel mai mic ecou, dintre cele ce suntem obișnuiți să auzim în orice clipă, într'o cameră comună. Ne-am deprins cu aceste zgomote confuze și aproape nu ne dăm seama de dânsele. Intrând însă în studioul societății Radio, rămânem ciudat impresionați: deodată vorbirea noastră devine mată, — pașii nu se mai aud, — dacă miști un scaun, sau deschizi capacul pianului, sgomotul este cu totul altfel, neobicinuit, fără nici o rezonanță, având un timbru special.

In studioul mic am zărit imediat microfonul: un mic bloc de granit, atârnat de mijlocul unui cerc.

In fața acestui disc, puțin arătos care ne pune în legătură cu toată lumea, stă în picioare cântărețul sau vorbitorul... Deobiceiu e lăsat singur în camera aceasta stranie... Deasupra discului, în peretele din fund, se află un geam mare, gros, care corespunde cu o cameră de observație alăturată și având podeaua aproape de tavanul studioului vecin.

In „camera de observație" stau inginerul technician și directorul programelor. Ei privesc spre parchetul studioului, unde se produce artistul. Se mai vede pe perete un tablou ciudat, care în mod cabalistic se luminează, treptat, dând anumite indicații acelui, care are impresia că-l ascultă întregul univers. Apar luminate, pe rând, când cu roșu, când cu alb cuvintele: *Atențiune!... Tăcere!... Incepe!... Mai aproape!... Mai departe!... Mai tare!... Mai încet!... termină!...*

Cel care — izolat de toată lumea, închis între zidurile studioului, primește pentru prima dată asemenea porunci luminoase, trebue să fie desigur o fire foarte tare, dacă reușește să se menție calm și nu se emoționează.

Să mai menționăm ca o curiozitate, așezarea instrumentelor din orchestra rodio. Muzicanții nu înconjoară pe dirijor astfel cum îi vedem pe estradele concertelor din săli. Tobele, trompetele sunt așezate în fund de tot și la mare distanță de viori, cari stau lângă microfon. In fața instrumentelor prea sgomotoase, se așează paravane de asbest, cari acopăr în întregime pe muzicanți.

CUM PLEACĂ SUNETUL?

Totuși, sunetul radiofonic nu pleacă din str. General Berthelot sunetul este întâi transmis prin fir, adică telefonic, stației de emisiune de la Băneasa, unde după cum am arătat mai sus, este instalată antena.

La Feldioara (lângă Brașov) recepțiunea se poate face prin *„fără fir"* și de acolo se retransmite mai departe, în Ardeal, printr'un mic post de emisiune, experimental, care are numai 750 wați, adecă trei sferturi de kilowat. E un mic post de emisiune radiofonică, în miniatură, care fiind instalat în niște vagoane ale căilor ferate a servit la măsurătorile riguroase experimentale de undă ce s'au făcut acolo.

Deoarece postul nostru de 12 kilowați este deocamdată insuficient, transmisiunea se va face în străinătate Marți, *prin fir*. Deci: *Băneasa, Viena, Londra* etc. vor fi deservite la fel.

Posturile deservite din străinătate vor renunța seara, între orele 9—11¼ la emisiunile lor locale și vor retransmite emisiunea românească. Deci, în seara de 3 Octombrie, locuitorii, din aproape întreaga Europă, vor fi oarecum forțați să ne asculte pe noi, deoarece altceva nu vor avea de auzit.

Anunțarea programelor se va face în românește, nemțește, franțuzește și italienește. Va fi și o conferință mică introductivă în limba română.

Acest concert european face de altfel parte dintr'un schimb general de programe europene. Posturile europene nu emit numai programele lor, ci transmit și programele altor țări. Ori cât de corect s'ar executa un program muzical, totuși fiecare popor își are nota sa caracteristică. Valsul, muzica de operetă, cu greu vor fi mai bine executate în altă parte ca la Viena. O doină românească sau un concert simfonic românesc nu poate fi redat, în toate subtilitățile caracteristice, decât de muzicanți români. Astfel în concertul dela Praga, unde s'a cântat, nu de mult, o rapsodie a lui Enescu, s'au simțit oarecari mici lipsuri de detaliu și finețe, de care desigur nu pot fi făcuți responsabili muzicienii valoroși cehoslovaci, cari și-au dat toată osteneala, ca producția să fie impecabilă. Din simpla partitură a notelor nu se poate însă scoate acel ceva specific, particular fiecărui popor în parte.

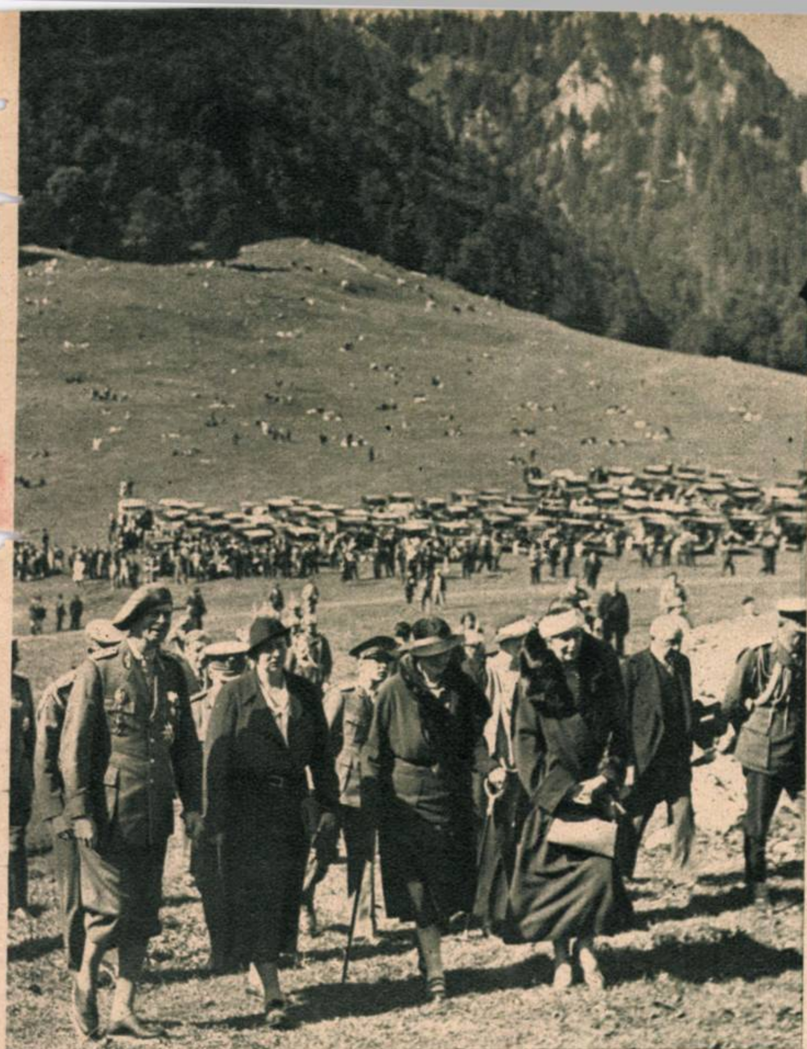
IMPORTANȚA EVENIMENTULUI

Nu trebue să uităm că pe vremea lui Cuza, sosind Liszt la București, n'a avut altă sală unde să concerteze decât într'un salon al casei boerului Golescu, devenit palat princiar. Ateneul s'a clădit în anul 1888..

Școala muzicală românească e foarte tânără...

Străinătatea nu ne cunoștea, în veacul trecut decât prin lăutarii noștri țigani... Azi se poate organiza un concert, care ne face cinste și ne pune dintr'odată în rând cu marele țări europene, pe noi, cari încă acum cincizeci și cinci de ani eram vasalii unui popor înapoiat, cu o muzică barbară.

ALEX. F. MIHAIL

Protocol

mai comod în societate, tot astfel şi naţiunile trebue să fie politicoase în raporturile dintre ele. Tot protocol se numeşte ansamblul regulelor de ceremonial, ce trebuesc păzite în corespondenţa oficială dintre state sau în discuţiunile oficiale între ele, sau cu şefii statelor. E conservatorul formulelor de politeţe diplomatică. Şi nu e uşor lucru să ştii ordinea în care să aşezi pe demnitari şi ambasadori, într'un cortegiu, la o ceremonie, cum a fost tedeumul dela Mânăstirea Sinaia, la banchetul în plină natură dela Stâna Regală... E tot atât de greu, ca şi de a şti dacă, adresându-te cutărui demnitar, trebue să-ţi închei scrisoarea cu „prea plecată slugă" sau cu „asigurarea înaltei consideraţiuni".

*

Poţi să găseşti protocolul bizar sau chiar ridicol uneori. Totuş nimeni nu poate să-l calce, fără a deveni şi mai ridicol. De furcă a avut cu protocolul Marele Voevod Mihai, pe când era rege al României. In măsura în care i-a îngăduit frageda-i vârstă, a fost obligat să se supună unor reguli, ce nu totdeauna i-au făcut o deosebită plăcere. Dar în această constrângere, a fost şi un element educativ, care i-a folosit. El a învăţat de mic ce este disciplina, şi aşa se explică desigur, într'o mare măsură, modul impecabil în care a defilat la Sinaia, la rând cu soldaţii, având dânsul gradul de caporal de vânători.

Suveranul nostru trage pânza care inveleşte statuia Regelui Carol I în faţa castelului Peleş.

Regina Elisabeta a Greciei trage pânza care acopere statuia Reginei Elisabeta, ridicată la Sinaia.

SERBĂRILE fastuoase dela Sinaia au fost dominate de spiritul diplomatic şi al protocolului. In parc, în hall-urile hotelurilor, în cazinou, diplomaţii europeni, asiatici şi americani, cu figurile lor exotice, lăsau impresia că ne aflăm la Geneva, în timpul marilor şedinţe ale Societăţii Naţiunilor.

Cel mai mic gest, conversaţia cea mai fugitivă, întâlnirea pe aleele albe, sau pe pajiştele verzi, între membrii familiilor regale cu diplomaţii sau oamenii politici, totul era regisat după normele rigide ale „Protocolului".

Protocolul este politeţa naţiunilor. Aşa cum particularii sunt politicoşi între ei, pentru a putea trăi cât

In general, a vorbi cu un suveran nu este lucru uşor. Dovadă următoarea întâmplare, pe care un politician de seamă o povestia la cazinou, în timpul unui „relâche", la sărbătorile Peleşului:

Un artist care nu prea cunoştea protocolul, fusese chemat la Curte. Inainte de audienţă, fu supus unei repetiţii generale:

— Ce intenţionaţi să spuneţi regelui?

— Ştiu şi eu?... Am să-i mulţumesc de onoarea ce-mi face.

— Bine. Apoi?

— Am să-l întreb ce mai face?

— O, nu! Protocolul nu permite să puneţi întrebări unui Suveran. Tre-

Familia regală la masa de 500 persoane ce s'a dat la stâna regală.

Statuia in ghips a Regelui Carol I, in fața castelului Peleș.

țele, la Castelul Peleș, se aflau zeci de ceasornice de toate modelele. Regele ținea foarte mult ca toate aceste ceasornice să meargă în acelaș ritm, și când unul bătea, să zicem sfertul de ceas, toate trebuiau să bată la unison.

— Ai să stai cam un sfert de ceas, îi spuse profesorul. Sunt acolo o mulțime de ceasornice, ca să poți vedea ora. Să nu cumva să scoți ceasul din buzunar. Dealtfel, când regele se va plictisi are să-ți facă un semn că audiența s'a terminat.

Acest politician din provincie, deși nu prea era tare în regulile de politețe, era totuș un om foarte inteligent și desghețat, așa cum îi plăceau regelui Carol să fie politicienii cu care sta de vorbă. Și când prindea un astfel de om interesant sau bun *causeur*, Regele vorbea cu el ceasuri întregi, îl descosea de tot ce se petrece în provincia lui și în țară, în politică, ce spune lumea, ce abuzuri se mai fac...

Și în adevăr, Regele Carol I, la audiența politicianului, se antrenă la vorbă, și un sfert de ceas trecu foarte repede. Politicianul nostru însă da semne de mare agitație. El se uita pe pereți la toate ceasornicele, care mergeau toate în acelaș tact, se uita apoi la Rege, așteptând semnul, care nu mai venia. Vorbind mereu de toate cele, mai trecu încă un sfert de oră. Regele nu făcea nici un semn; dimpotrivă, amuzat, interesat, punea întrebări peste întrebări și asculta cu multă atenție relatăriie oaspetelui său. Acesta însă, părea din ce în ce mai speriat. Ceasornicele bătură în cor al treilea sfert de ceas; politicianul își aduse aminte că protocolul nu admite audiențe mai lungi de un sfert de oră, așa dupăcum îi spusese profesorul universitar, și deodată își luă inima în dinți și se adresă regelui, ridicându-se pe jumătate depe scaun:

— Majestate, poate vă plictisesc?

Suveranul a surâs îngăduitor și a liniștit pe politicianul în panică:

— Dimpotrivă... Dar eu pe d-ta?...

*

A mai fost sub regele Carol I o faimoasă călcare de protocol,

Statuia in ghips a Reginei Elisabeta, in fața castelului Peleș.

bue să formulați această întrebare în sensul că cereți îngăduința să-i prezintați omagii. Și ce vreți să-i mai spuneți?

— Că mi-ar face plăcere dacă l-aș întâlni la vernisajul Salonului oficial.

— Dumnezeule! Să nu faceți una ca asta! E o întrebare indirectă, și unui Suveran nu i se poate pune nici măcar o astfel de întrebare.

— Dece? întrebă artistul nedumerit.

— Așa vrea protocolul. Pe urmă?

— Pe urmă o să-mi iau rămas bun dela el.

— Nu e voie. Nimeni nu se poate retrage, când e în prezența unui rege, decât dacă îi face acesta semn, că audiența s'a sfârșit...

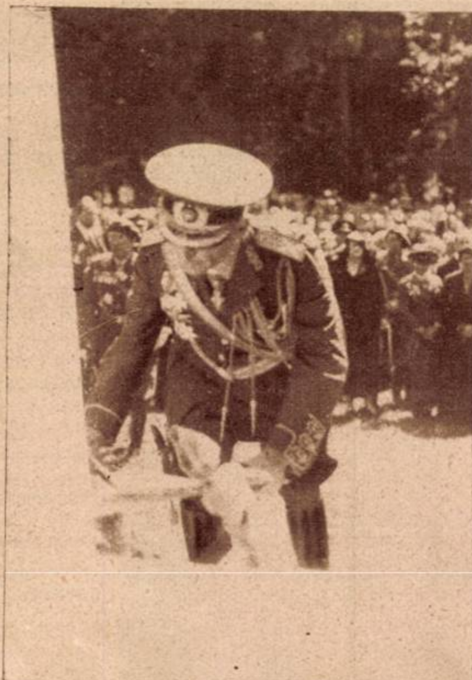
*

După cum vedem, regulile protocolului sunt foarte rigide. Din greutatea de-a le respecta rees adesea încurcături amuzante.

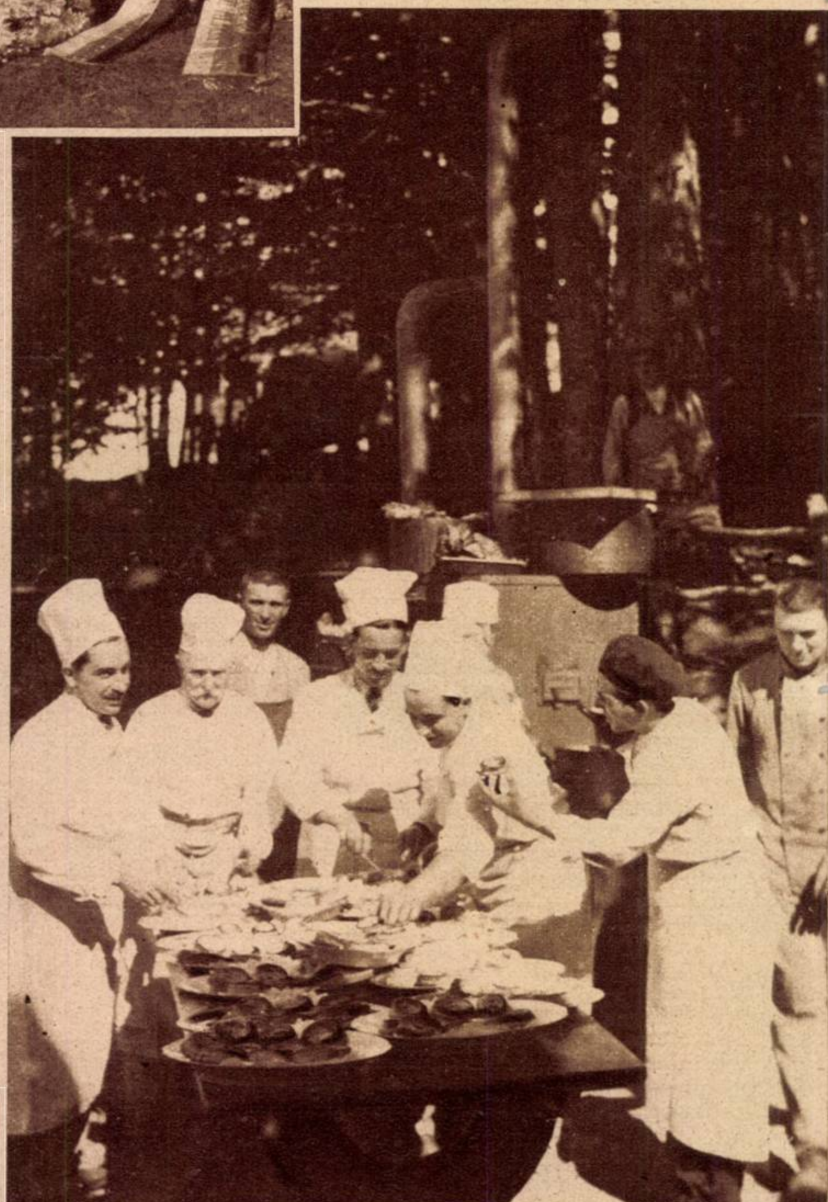
Astfel, regele Carol I invitase în audiență, la Castelul Peleș, pe un politician din provincie, care nu prea se avea bine cu protocolul. Inainte de audiență, provincialul se duse să ceară sfaturi, cum să se poarte, dela un cunoscut profesor universitar, care era pe vremuri ades invitatul familiei regale. Acesta îi arătă cum trebue să vorbească, iar politicianul îl întrebă cu îngrijorare:

— Cât trebue să stau de vorbă cu regele? Când trebue să plec din audiență?

Profesorul îi arătă atunci că regele Carol I era un mare colecționar de ceasornice. In biroul unde primia audien-

Regele Alexandru al Jugoslaviei depune, pe soclul statuei Regelui Carol I, o ramură de palmier, în bronz.

Bucătăria dela stâna regală

Suveranii la stâna regală, din Sinaia.

atunci când Suveranul a chemat pe Catargi ca să-i expună un plan de ordin politic. La un moment dat însă, când regele îi propunea o chestiune oarecare, Catargi rosti hotărît:

— Aiasta nu se poate!

Regele Carol I nu se supăra de astfel de purtări, deoarece lua pe fiecare om aşa cum era.

Se mai povesteşte deasemeni că un Lahovary, care se aprindea grozav la discuţii, avea ades obiceiul, pe care mulţi îl au, de-a apuca de un nasture pe interlocutor şi ades, când discuţia era foarte înfierbântată, nasturele îi rămânea în mână.

Nu mică fu mirarea unui invitat depe acele vremuri, care, intrând în biroul Regelui Carol I, îl văzu pe acesta într'un colţ, iar pe ministrul pomenit mai sus, ţinându-l de un nasture al tunicii, şi căutând să-l convingă cu multă căldură de o chestie oarecare. Indată ce invitatul sosi, ministrul îşi dădu seama că luat de torentul discuţiei, făcuse un gest cu totul în afară de protocol. El nu ştiu cum să-şi ceară scuze, dar Suveranul zâmbi cu indulgenţă, spunându-i că lui îi plac firile convinse şi arzătoare... chiar când se răsboesc cu nasturii...

✵

In vastul hall, la Palace Hotel, cu ocazia sărbătorilor recente, erau seri în care diplomaţii străini, demnitarii ţării, şi ziariştii de toate neamurile, se adunau, şi era ca un fel de destindere circulaţia anecdotelor de tot felul...

Un diplomat al unei mari ţări din Occident, cu pieptul blindat de decoraţii exotice, povestia, apropos de protocol, într'un cerc de gazetari, următoarea păţanie:

— Eram pe vremea aceea inspector de colonii, însărcinat cu o misiune în Oceania. Vaporul pe care mă îmbarcasem făcea escală într'o mică insulă, locuită de o populaţie de negri.

Până la vizita ce trebuia să facem autorităţilor indigene, am profitat de timpul liber ca să fac o plimbare prin insulă.

Văzui de departe câţiva pui de negri, jucându-se în nisip.

Era un fel de ceartă de copii: toţi micii negri ridicau violente reclamaţiuni către o negresă de vre-o doisprezece ani, care refuza cu încăpăţânare să le dea satisfacţie. Inţelesei uşor că fetiţa trebuie să fi făcut „cu pricina. la joc" — cum spun copiii, — adică o acuzau că a călcat regulile jocului, refuzând să se supună obligaţiilor sale.

Ca să calmez surescitarea poşidicului, certai aspru pe fetiţă, mai ales că ceilalţi copii păreau că nu îndrăznesc s'o bată.

Dar, departe de a-şi recunoaşte greşala, mica sălbatecă mă înfruntă batjocoritoare. Revoltat de obrăznicia ei puerilă, o luai sub un braţ, îi ridicai pagna şi cu cealaltă mână, îi dădui o corecţie la spate. Fetiţa fugi, în culmea indignării, ameninţându-mă vehement, cecace mă făcu să râd cu hohote. Mai ciudat însă mi se păru faptul că toţi copiii se retraseră scandalizaţi, împreună cu ea, în loc să fie încântaţi că am bătut-o.

După amiază, în mare ţinută, sub conducerea unui comandant, plecarăm, conform uzanţelor protocolare, să facem o vizită oficialităţilor depe insulă. Intrarăm în sala Tronului. Pe un soclu înalt, în mijlocul sălii, se afla regina, o negresă foarte tânără, îmbrăcată numai într'un colier de scoici şi în două pene de struţ. Era înconjurată de înalţii demnitari ai ţării, în costume tot atât de sumare. Defilarăm prin faţa acestor demnitari şi, ajunşi în faţa reginei, trebuia să-i sărutăm mâna mică şi neagră, pe care ne-o întindea cu o graţie copilărească.

Când îmi veni şi mie rândul, nu mică mi-a fost uimirea constatând că regina era fetiţa din nisip, pe care o bătusem de dimineaţă! Ea mă recunoscu deasemeni şi, jumătate râzând, jumătate supărată, îmi făcu cu degetul acel semn care, în toate limbile înseamnă: „bagă de seamă să nu mai faci a doua oară".

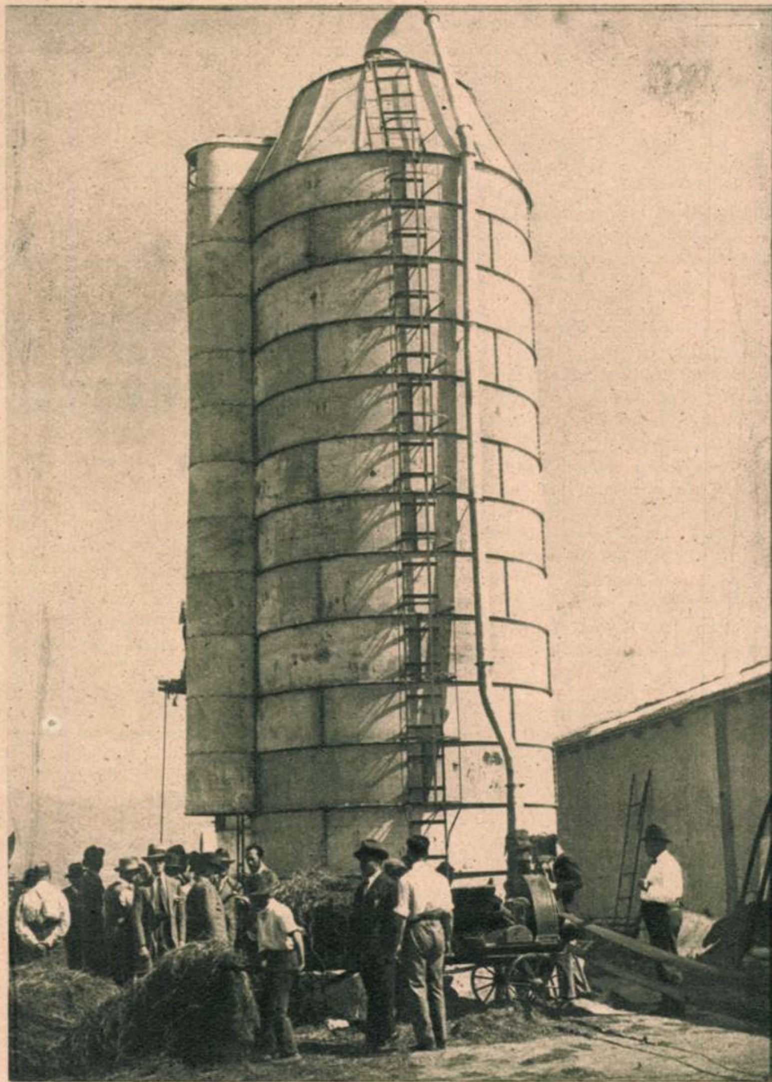
S. V.

Inaltul cler coborând din castelul Peleş.

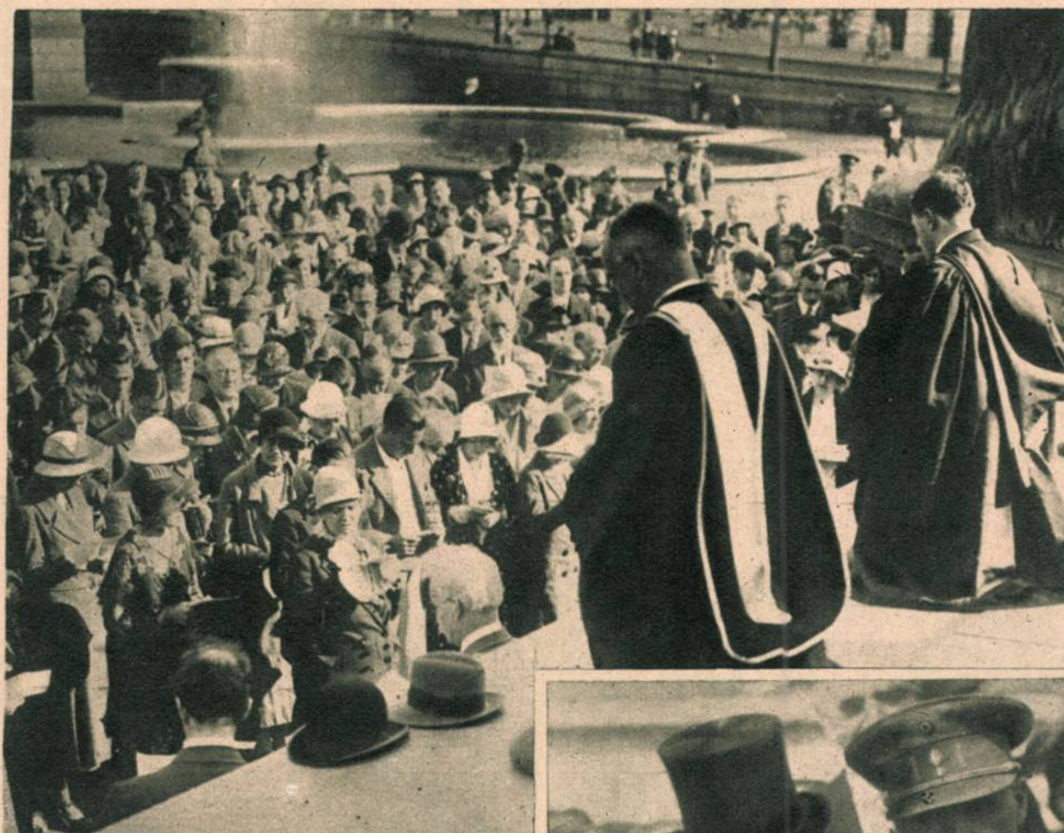

D. Hamdullah Supli Bey, ministrul Turciei la Bucureşti, însoţit de d. Leon Gheorghiu, directorul prefecturii jud. Durostor, a vizitat săptămâna trecută Cadrilaterul şi Dobrogea, interesându-se de populaţia musulmană din regiune.
(Foto Marcarian, Silistra)

Conserve de furaje verzi

SPRE a păstra calităţile nutritive ale plantelor furajere, s'a născocit un sistem de-a le conserva verzi, după principiul după care se conservă şi leguminoasele, pentru alimentaţia omului. Intr'un siloz mare, hermetic închis, după cum se vede în fotografia noastră, iarba mărunţită, trifoiul sau cocenii verzi de porumb, tăiaţi în bucăţele, sunt introduşi şi presaţi. In siloz plantele se păstrează la adăpost de aer şi nu are loc decât un început slab de fermentare, care nu alterează întru nimic calităţile nutritive ale substanţelor furajere şi prezintă avantagiul de-a păstra pe de-a întregul greutatea acestor furaje. Silozul a cărui fotografie o dăm aparţine fermei Băneasa şi s'au înmagazinat în el — zilele acestea — 60 vagoane coceni de porumbi verzi, tăiaţi în bucăţele.

Rugăciune pentru refacerea socială a lumii.
O mare mulţime de oameni s'a adunat pe Trafalgar Square la Londra, spre a înălţa rugăciuni pentru reconstrucţia socială a lumii. In fotografia noastră se văd preoţii şi o parte din public, rugându-se.

Prinţul Baudoin lansează pe „Prinţul Baudoin".
In prezenţa principesei belgiane şi a prinţului moştenitor, a fost lansat noul vapor „Prinţ Baudoin", care va face cursa Ostanda-Dover.
Infăţişăm pe prinţul Baudoin, tăind frânghia care leagă de ţărm vaporul „Prinţ Baudoin".

O fată oarbă câştigă premiul la un concurs de dactilografie.
Zilele acestea a avut loc la Paris marele concurs anual pentru dactilografie. Invingătoarea a fost o fată oarbă, în vârstă de 14 ani, care a întrecut pe celelalte concurente şi în iuţeală şi în exactitate, la scris.

Din toată lumea

Un grup de deportaţi francezi în drum spre Insula Dracului.

CONVOIUL OCNAŞILOR

BRANDABURA, ferocele bandit, cel care cu o ghioacă umpiută cu plumb a despicat capetele bătrânilor Rosch din calea Dudeşti, îşi ispăşia pedeapsa la închisoarea din Aiud. Fiind adus la Bucureşti pentru o confruntare, la întoarcere, deşi era ferecat cu lanţuri grele de mâini şi picioare şi legat de un alt tovarăş, a reuşit să dispară, împreună cu acesta. E o evadare fără precedent, neînţeleasă de autorităţi care deocamdată nu pot da nici o explicaţie faptului.

Cu acest prilej socotim interesant să publicăm impresiile culese de reporterul nostru într'o călătorie făcută cu vagonul penitenciar spre Aiud.

*

Vagonul din care coborîsem stopase agale în plin câmp, pe o linie moartă. In imediată vecinătate se afla un alt vagon, cu înfăţişarea sumbră. Prin ochiurile ferestrelor zăbrelite, chipuri aprinse de zăduful miezului de zi, îşi plimbau cercetător privirile. Un suspin adânc mă ţintui pe loc.

— „Ce-i cu voi, băeţi?”

— „Murim de sete şi căldură, prinse a se tângui cineva dinăuntru — şi până la Aiud unde trebue să ne ducă la închisoare, mai e cale lungă”.

— „Sunteţi mulţi în compartiment?”

— „Vreo treizeci de condamnaţi”.

— „La câţi ani?”

— „După fapta fiecăruia. Eu am omorât şi am scăpat cu 15 ani... ăsta a furat, iar dumnealui e condamnat politic”.

Cel vizat se feri în lături, cuprins parcă de o jenă subită.

O poruncă aspră răsună la unul din capetele vagonului. Cât ai clipi, ochiurile zăbrelelor au rămas goale. Zornăit de lanţuri îmi stărui în urechi, ca un slab ecou. Un gardian apăru sfidător pe platformă.

— N'aveţi voie să staţi de vorbă cu „arestanţii”...

Un bărbat în haine cenuşii îmi apucă puternic braţele pe la spate şi-şi trecu capul peste umărul meu. Era o veche cunoştinţă, un fost diriginte al închisorii Târgu Ocna.

— „Noroc şefule. Ce-i cu d-ta pe-aici?”

— „Sunt cu clienţii mei pe drum”.

— „Mărturiseşte că-ţi place să-i cam chinueşti. Au să turbeze de sete”.

— „Să rabde, că n'au altceva mai bun de făcut. Nu i-am adus eu aci. Dacă erau oameni cumsecade, se plimbau ca d-ta, ca mine, ca alţii, afară în aer liber”.

„Şeful” nu era singur. Venise întovărăşit de un alt bărbat, cu şapcă şi surtuc cafeniu. Acesta se strecurase pe lângă noi, cu faţa întoarsă, urcându-se în vagon. In dreptul unei ferestre deschise i-am zărit în trecere profilul. Am scos un mic strigăt de mirare.

Înapoia zăbrelelor

— „Ăsta-i inginerul Iosif K...ş nu-i aşa? Cel care a fost condamnat la 10 ani închisoare pentru spionaj”.

— „El e...” îmi şopti şeful cu discreţie. „A fost în oraş, să-şi cumpere ceva de-ale mâncării”.

— „Nu ţi-e teamă că are să-ţi scape din mână?”

— „Crezi că-l pierd vreo clipă din ochi? Imi cunosc eu omul! Vrei să stai de vorbă cu el?”

Dintr'un salt am trecut peste cele trei trepte ale scării. Funcţionarul venia în urma mea, râzând semnificativ.

In mica încăpere dela intrare, m'am oprit pe loc. Privi în jur. Un birou, o sofa învelită cu o pătură, iar la căpătâiul ei, o ladă de fier.

— „Şti ce ţin aci?” îmi atrase atenţia şeful.

Deschise capacul şi scoase nişte cătuşe de fier, în forma unor brăţări late.

— Când vreunul din domnii de dincolo devine recalcitrant, îl prind cu ele de mâini şi-l ţin spânzurat, să nu mai poată face nici o mişcare”.

— „Ca'n închisorile americane!”

Mai cotrobăi câteva clipe prin cufăr şi scoase un lanţ.

— Cu ăsta am legat de picioare pe „Grofină”, o spioană, pe care o noapte a trebuit s'o culc aci în pat, alături de mine. Straşnică femee! Nici nu cutezai s'o priveşti în ochi, că simţiai pe dată cum ţi se moaie picioarele. Ce să mai zic de mine, păcătosul, că nu ştiam să-mi găsesc liniştea, dar s'au pierdut ei funcţionari înalţi. Primul procuror C. a dat ordin să se văruiască celula în care trebuia închisă şi a trimis să i se aducă mobilă din oraş. Se uitau toţi la ea ca la un soare: şi ofiţeri şi judecători şi gardieni.

Sus, deasupra biroului, prins într'un cui, un revolver închis într'un toc de piele.

— „Arma stătea tot acolo, când aveai ca oaspete pe frumoasa spioană?”

— Tot acolo. Când a venit noaptea şi am simţit că-mi cad pleoapele de oboseală, am legat vârtos un capăt al lanţului de un picior al ei, iar celălalt de-al meu”.

— „Ea ce-a spus?”

— „Râdea. Atunci i-am zis, deşi nu înţelegea bine limba românească: Spionul ar trebui să fie tratat mai rău ca cel din urmă criminal. Criminalul moară un om — spionul luptă să distrugă o ţară întreagă”.

„Inginerului K. nu-i vorbeşti tot aşa?”

— E prea ticălos, ca să mai aibă vreun fior de remuşcare. Vrei să mergem la el?”

Un gardian descuiă o cabină izolată. Zgomotul cheii semăna cu un horcăit de spaimă. In mica încăpere, cu loc abia pentru un pat, Iosif K. dormia. Când deschise ochii, mă privi o clipă curios. Nu-i venia să creadă.

— „E înăbuşitor aerul aici”, vorbi eu, ca să înving jena.

— „Abia aştept să pornească trenul. Atunci e mult mai agreabil”.

— „Dormiaţi?”

— „Incerc să-mi omor şi eu gândurile, prin somn”.

— „Gândurile? Aşterne-le pe hârtie şi scapi de obsesia lor”.

— „Cu venin, cu sânge, ar trebui să-mi scriu revolta. N'am nici o culpă. Când va veni dreptatea, va fi prea târziu. Cu blestemul care mi-a căzut pe cap, am distrus şi viaţa soţiei mele”.

O amintire vie mi-a străfulgerat prin creer. Intr'o zi, cu câteva luni în urmă, eram la direcţia închisorilor. O femee de-o rară frumuseţe se plimba agitată prin faţa biroului medicului D. Intr'un colţ discret, cei doi au stat de vorbă. Cu ochii în lacrimi ea ruga ceva pe doctor. Am aflat în urmă că era nevasta lui K. şi stăruia ca soţul ei să nu fie transferat în provincie.

O năvală tumultoasă de voci izvorî ameninţătoare în compartimentul celor treizeci de condamnaţi. Doi gardieni răsăriră ca din pământ. Şeful puse mâna în buzunar şi scoase revolverul. Uşa celulei lui K. fu zăvorită din nou. Trecurăm dincolo. Din prag, spectacolul care se desfăşură privirilor avea elementul lui de comedie. Doi bărbaţi se luptau pentru o cană cu apă. Se băteau cu pumnii, se muşcau cu dinţii şi cana cu conţinutul ei trecea din mâinile unuia într'ale celuilalt. Când şeful a răcnit la ei, au rămas amândoi ca împietriţi.

— „Ciudat”, i-am spus după aceia fostului diriginte de închi-

soare. „Am avut impresia că ţi-a fost teamă să intri înăuntru".

— „Nici nu-ţi dă prin cap ce bandiţi sunt ăştia. Simulează câte o bătae, ca să te prindă în mijlocul lor. Cine-ar mai avea curajul să tragă vreun glonte, când ştie c'ar putea să cadă el, cea dintâi victimă. Eu sunt mâncat de ei. Acum câţiva ani, banditul Ogaru a fost cel care mi-a dat lovitura de graţie. Făceam cu el acelaş drum ca acum. La un popas ca ăsta, a momit pe un gardian cu 20 de lei, rugându-l să-i dea o scrisoare. Omul de pază i-a împlinit dorinţa".

Şeful ţinea să-mi reconstitue amănunţit cum s'a desfăşurat evenimentul.

— „Vedeţi, vagonul acesta are o construcţie specială. Pereţii, tavanul, podelele sunt acoperite cu plăci mari de metal. Singurul loc prin care ar putea să evadeze, este closetul. Pe acolo le dau voie, dacă pot. Scrisoarea lui Ogaru a ajuns la ţintă. La staţia următoare, intrând în cabinet a lăsat în jos, pe fereastră, o pereche de indispensabili. Cu ele i-a făcut semn unui om care stătea pitulat în preajma vagonului. Şi acesta i-a legat de rufă un mic ferăstrău, un burghiu şi un revolver. Toată ziua a lucrat Ogaru la fereastră, cu încă trei tovarăşi. Când plasa de fier a fast dată la o parte şi Ogaru a sărit din mersul trenului urmat de complici, ceilalţi oameni au început să dea alarma. Am sărit şi eu pe fereastră, am prins pe unul din fugari şi l-am luat la o bătae soră cu moartea. Oameni străini l-au scăpat din mâinile mele. Toţi au luat apărarea evadatului şi dacă nu intervenia poliţia, m'ar fi linşat. Am fost pus după aceea şase luni în disponibilitate. De-atunci sufletul mi-e de câine. Străpung doar cu privirile pe cel care îmi cade în mână şi-şi aminteşte şi de laptele pe care l-a supt".

Trecurăm şi în compartimentul femeilor. Acolo, într'un colţ, o fată tânără, cu părul de culoarea cânepii şi privirile sperioase, stătea într'un colţ. A fost condamnată pentru pruncucidere.

— „Cum ai avut inimă, fată să-ţi arunci copilul din tren?" o mustră şeful.

Mica făptură îngăimă printre sughiţuri de plâns.

— „Vroiam să mă asvârl şi eu în urma lui, dar primul gest m'a umplut de atâta groază, că n'am mai avut curajul şi am început să ţip, ca ieşită din minţi. O spun şi în faţa lui Dumnezeu, n'am fost atunci cu judecata întreagă".

— „Eşti o şireată, ca mai toate femeile! Ai vrut să fii liberă şi nimic mai mult".

Setea de-a chinui a şefului, mă indigna. Fata nu dădu nici un răspuns. Prinse doar să-şi frângă mâinile.

— „Dece te-ai purtat atât de rău cu ea", i-am atras atenţia, când uşa se închise în urma noastră. „E o nenorocită".

— „Cu ea m'am purtat chiar frumos. Pe studentele comuniste am eu ură. Sunt unele frumoase, să le sorbi într'un pahar, dar nici nu mă uit la ele".

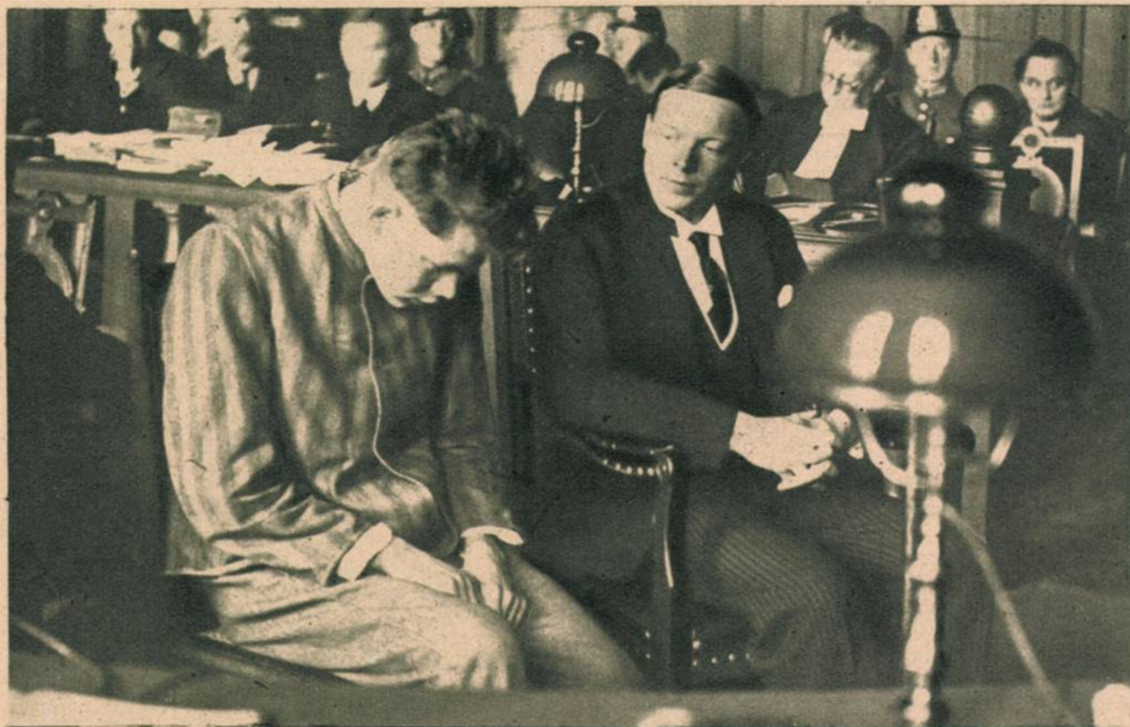
— „Vă daţi voi seama de răul pe care-l faceţi ţării?" Ce spun eu. Sunteţi proaste ca nişte muşte... şi guvernanţii s'ar cuveni să vă dea, în loc de întreţinere, zeamă de gloanţe..."

Convorbitorul meu tăcu. Mi-am aruncat ochii pe fereastra deschisă. Seara se cobora agale, încărcată de un calm măreţ. Vagonul primi deodată o lovitură la unul din capete. Se făcea legătura cu trenul care trebuia să meargă la Aiud. Cu privirile în altă parte, am strâns mâna şefului. Afară, în plin aer, am respirat în linişte. Un dor profund de libertate îmi umflă pieptul. In urma mea, ca un vierme, vagonul cu condamnaţi se pierdea departe, spre zarea întunecată.

MARGARETA NICOLAU

Sfârşit de sezon la mare!
Anne Marie Cernina la Constanţa.

Van der Lubbe în fața judecății. Acuzat de incendierea Reichstagului acest tânăr aventurier pare să fie un dement. El asistă cu totul absent la desbateri.

Primul consiliu de miniștri al noului cabinet Dollfuss. Șezând (dela stânga la dreapta): dr. Schuschnigg, ministrul de instrucție; Stockinger, ministru de comerț; dr. Ender, ministrul organizației de stat; maior Fey, vice-cancelar; dr. Dollfuss, cancelarul; dr. Buresch, ministru de finanțe; Schmitz, administrație socială; dr. Kerber, fără portofoliu. In picioare (dela stânga la dreapta): dr. Gleissner, agricultură; dr. Glass, justiție; dr. Karwinsky, siguranță; principele Schönburg-Hartenstein, armată; Neustädter-Stürmer, muncă

Annie Bessant, fondatoarea și prezidenta societății teozofice, după o îndelungată suferință a murit, în vârstă de 86 ani, la Adjar (India)

O demonstrație comunistă pe stradele Havanei, cu prilejul ultimilor revoluțiuni.

În St. Louis, o parte din lucrătorii de confecţiuni au făcut o grevă violentă. In fotografia noastră un poliţist vine în ajutorul unei lucrătoare, care e aproape desbrăcată de greviste

Actualităţi

Regele Nadir Khan ţinându-şi cuvântarea, cu prilejul aniversării independenţii Afganistanului. De o parte şi de alta a regelui sunt drapelele naţionale ale Afganistanului

Jocul de foot-ball a pătruns până în mijlocul sălbaticilor din Australia, cari bineînţeles au modificat oarecari regule. Intre altele, acel „hip-hipphurra" al foot-balliştilor este socotit în Brisbon — oraşul unde s'a făcut această fotografie — drept strigăt de răsboi. Ei cred că prin acest strigăt pot înspăimânta pe rivali şi exercita astfel o depresiune psihică.

La expoziţia din Chicago s'a organizat un campionat pentru sărutarea cea mai lungă (recordul de durată). In finală au rămas şase perechi. Fotografia noastră înfăţişează pe aceşti marathonişti ai sărutului, după trei ore de îmbrăţişare. In fund, muzica menţine elanul campionilor.

Acrobaţi din vechiul Egipt cu 300 de ani înaintea erei noastre — au multă asemănare cu cei de azi.

MĂŞTILE ACTORILOR

ACTORII şi actriţele au încetat a mai forma astăzi o categorie aparte în massa omenirei. Ei poartă o îmbrăcăminte similară cu a celorlalţi muritori, călătorind şi mâncând în trenurile şi restaurantele puse la dispoziţia publicului în genere.

Şi totuş, când un reprezentant al acestei bresle apare în societate, privirile se îndreaptă asupra lui fascinate şi pline de interes, ca şi cum lumea scenei ar fi o ramură misterioasă a trunchiului omenesc. Căci profesiunea aceasta are ceva caracteristic în ea: dovadă e că foarte adesea ni se întâmplă să exclamăm înaintea unor anumiţi oameni: „parc'ar fi un actor!"

Recente cercetări revelează originea acestei impresii; actorii au fost câteva mii de ani la rând, o categorie de oameni ciudaţi şi primejdioşi, cari duceau vieţi stranii şi întreţesute de pericole. Din primele timpuri ale antichităţii ei au fost o calamitate pentru preoţime, un ghimpe în ochii monarhilor şi ai nobililor, dar un nesecat isvor de veselie şi mângâiere pentru popor, care adesea îi scăpa de spânzurătoare

Mulţi cred că teatrul a luat naştere în Grecia; dar acesta era vechi şi de o considerabilă desvoltare în epocile primilor faraoni, când ţara lui Homer nici nu-i bănuia măcar existenţa. Frescele egiptene reprezintă foarte adesea faraoni amuzându-se de nişte reprezentaţii teatrale de vodevil, acrobaţie, jonglerie şi prestidigitaţie, ascultând muzică şi urmărind evoluţiile unor dansatori. Nu vom ajunge niciodată să cunoaştem precis textul pieselor şi nici muzica de pe atunci, dar există indicii că multe din melodiile din acele timpuri ne-ar părea astăzi familiare şi că întregul spectacol n'ar diferi mult de comediile noastre muzicale.

Multe din fabulele şi basmele noastre, cum e spre ex. „Cenuşăreasa", au fost desgropate din prăfăria vechiului Egipt, iar filologii nu odată au avut prilej să constate că cele mai noui dintre „hazurile" noastre sunt nişte străvechi fosile ale graiului uman.

De sigur că în timpul celor şapte ani de foamete, care-au urmat celor şapte ani de belşug, faraonul a auzit aceleaşi aluzii pline de humor şi maliţiozitate, pe

Actori purtând măşti şi jucând roluri de diavoli

Exhibiţii de girls

Masca morţii

care le aud astăzi membrii guvernului în clipe de depresiune, numai că aceşti vechi actori îşi riscau adesea vieţile.

Se crede că civilizaţia a început în lunga şi îngusta vale a Nilului, dar originile teatrului trebuesc căutate cu mult mai devreme, la primele comunităţi ale troglodiţilor, ce se închegau acolo unde găsiau cremene, hrană şi apă. De sigur, oamenii cavernelor n'aveau teatre pentru spectacolele lor, dar partea esenţială a teatrului este actorul şi reprezentaţia, iar nu clădirea care-l adăposteşte.

Vestigiile de artă primitivă reflectă un interes comic şi dramatic atât de desvoltat, încât teatrul pare a fi luat naştere curând după apariţia graiului. Fără mare efort, vă puteţi imagina familiile troglodite strânse, spre asfinţitul soarelui, în jurul focului şi urmărind dansul vre-uneia din fecioarele mai înzestrate ale coloniei. Bărbaţii pândesc lacomi momentul când frenezia dansului va face să cadă pielea de tigru de pe umerii dansatoarei, iar femeile, văzând sclipiri în ochii soţilor, critică lipsa de pudicitate a actriţei, — o atitudine — să recunoaştem — dictată de sentimente cât se poate de moderne.

Dar acest prim pericol al păcei familiale, cu greu s'ar fi putut numi o actriţă. Era pur şi simplu o exhibiţionistă, ca majoritatea „girlelor" moderne. Odată cu ea apare caracterul numit mai târziu „clown", „bufon", „August cel prost". Dar în fond, acest individ era departe de prostie. Dotat cu un spirit de observaţie extrem de ascuţit şi cu mult humor, el e primul actor real.

Desigur că la început, a fost un pitic, un cocoşat, însfârşit un individ pe care o diformitate fizică îl împiedeca să se ocupe cu vânatul, ca toţi ceilalţi semeni ai săi. Văzând că infirmitatea sa era un obiect de petrecere pentru vânători şi femeile lor, se gândi s'o speculeze, făcându-se cât mai ridicul

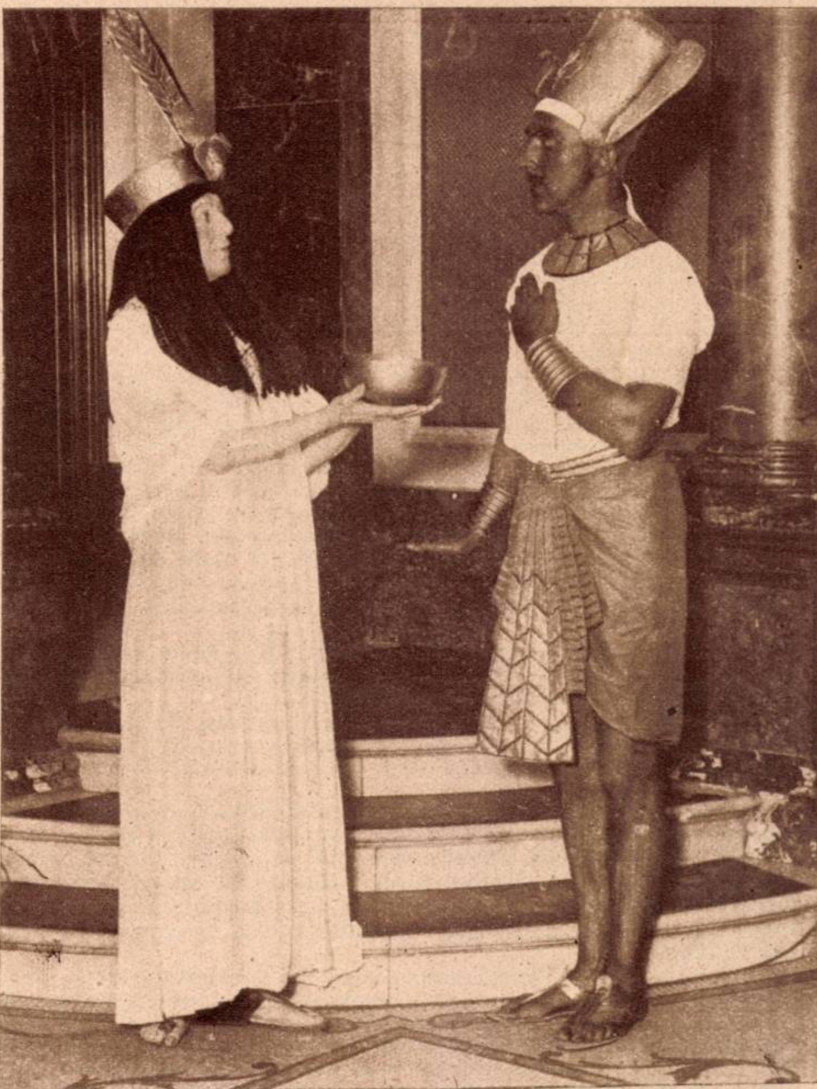
cu putinţă. Dacă cineva din grupa spectatorilor făcea o glumă referitor la dânsul, îi servia imediat o replică spirituală, ce stârnia hohote de râs. Cu vremea începu a maimuţări personagiile mai importante ale tribului, chiar pe şef şi pe doctorul-vraciu, punând astfel bazele comediei.

Dar jocul acesta era foarte periculos şi nu-l putea duce prea departe, fără a se alege cu capul spart. Drăgălaşa dansatoare risca şi ea, făcând să strălucească ochii bărbaţilor. Dacă-şi nemulţumiau o parte din spectatori, aceştia actori primitivi nu erau bombardaţi cu cartofi şi ouă stricate ca astăzi, dar cenzura se făcea cu ajutorul unui topor de piatră.

Cu primejdii şi-au început actorii cariera şi în primejdii au trăit mereu. Ei au adus pe scenă, dealungul secolelor, toate laturile şi aspectele vieţei. Pe sclav şi pe ţăran, puteau să-l ridiculizeze oricât ar fi voit, şi dacă s'ar fi oprit aci, actorul ar fi ocupat un loc de vază în ierarhia socială. Cu ascuţitu-i spirit de observaţie şi cu setea-i de ridiculizare, el însă, s'a agăţat de toţi, revelând vanitatea, avariţia şi nebunia regelui, a preoţilor şi chiar a zeilor superiori.

Artiştii faraonilor pictau şi sculptau numai victoriile. Ziare care să reflecteze înfrângerile, gafele şi abuzurile regale, nu se pomeneau, dar pentru actorii ambulanţi, depe valea Nilului, nu exista mijloc mai sigur de-a aduna un public numeros, decât reprezentaţiile în care prin cântece şi dansuri, actorii spuneau poporului câteva din lucrurile pe care Faraonii neglijau să le înregistreze, în hieroglifele lor. Pentru o astfel de îndrăsneală,

Teatru egiptean, în timpurile moderne

unii plătiau cu viaţa, iar alţii erau îngropaţi de vii, în mine şi ocne.

Pe vremea grecilor şi a romanilor, când cronicile sunt mai bogate, îi găsim pe aceşti ireverenţioşi indivizi bătându-şi joc de zei şi arătând poporului că tot ritualul religiei lor nu era decât o afacere organizată, în vederea câştigurilor, aproape o şarlatanie. Aceasta era însă un sacrilegiu ce se pedepsia cu moartea şi mulţi au pierit astfel. Şi dacă n'au fost exterminaţi cu toţii pe calea aceasta, o datorau extraordinarei popularităţi, de care se bucurau în mijlocul maselor. Ei au germinat şi au fost mii de ani singurii campioni ai democraţiei, în sensul modern al cuvântului, căci democraţia Atenei avea la bază sclavia.

Humorul robust şi caustic al actorului nu cruţa pe nimeni. In teatrele, ale căror vestigii le vedem la Pompei, Taormina şi diferite alte puncte istorice, locurile de jos, de lângă scenă, erau ocupate de cei bogaţi, de nobilime, militari, magistraţi şi uneori chiar de monarh. Sus de tot se afla o galerie pentru vulg şi sclavi.

Capacitatea acestor vechi „auditorii" pare astăzi fantastică. New-Yorkul a avut într'o vreme săli de teatru cu mult mai mari decât puteau umple în mod profitabil şi totuş, în proporţie cu populaţia, acestea nu-s nimic pe lângă teatrele micului Pompei — vă puteţi da astfel seama ce formidabilă putere de atracţie avea vechiul actor.

Cocoţat la galerie, umilul sclav îşi auzia stăpânul râzând şi aplaudând jos, în primele rânduri, atunci când un actor imita trucurile şi subterfugiile unui serv leneş. Nu trecea însă mult şi alţi câţiva actori apăreau pe scenă, prezentând *stăpânilor* un portret, cum nimeni altcineva n'ar fi îndrăznit să-l facă.

Jocul de expresii al figurei, care e astăzi atât de important pe scenă şi ecran, lipsia cu desăvârşire, pe multe din scenele antichităţei. Figurile actorilor erau acoperite cu niste măşti rigide, de tragedie şi comedie, indicând spectatorilor încă din primul moment al intrărei actorului în scenă, clasa, vârsta, sexul şi tipul general al personajului. Dacă unul din eroi intra la început în scenă cu o mască zâmbitoare, el continua să zâmbească cât timp dura spectacolul, chiar atunci când era omorît în bătăi.

Aceste măşti erau indispensabile, în acele haotice teatre, deoarece pe vremea aceea nu existau binocluri. Dar chiar astăzi, cu machiajul şi sistemele de luminare modernă, trăsăturile mari sunt un avantagiu pentru protagonist. Dacă, fără măşti, actorii antichităţii şi-ar fi contractat figurile, atât încât jocul de expresii să fie perceptibil pentru cei dela galerie, strâmbăturile şi contorsiunile lor ar fi fost groteşti şi supărătoare pentru cei din primele locuri. Masca oferi tuturor o aceeaş fizionomie şi dădea, chiar celui mai miop spectator, posibilitatea de-a identifica eroul.

O mare parte din furioasele critici pe care clasele superioare le aduceau teatrului, erau justificate. Pe lângă că batjocoria persoane

sau instituţii care uneori n'o meritau, era vulgar şi calomnios. Actorii abuzau uneori de marea lor putere de influenţă, cu rezultate foarte tragice. Astfel Socrate n'ar fi ajuns să fie condamnat a bea cucută, dacă teatrul atenian nu l-ar fi ridiculizat, numindu-l „un corupător al tineretului". Era însă un personagiu prea marcant pentru a fi lăsat în pace. Dar teatrul atenian începe a se rafina dela o vreme, depărtându-se de bufoneria copilăroasă şi vulgară, pentru a ataca probleme mai complexe.

Cum actorul a fost un paria, urât şi temut atât de clasa guvernantă cât şi de biserică, istoricii i-au recunoscut într'o foarte mică măsură rolul pe care l-a jucat în viaţa societăţei. Creştinismul n'ar fi răsturnat poate credinţele păgâne ale Europei, dacă acestea n'ar fi fost minate de satirele actoriceşti. Un individ din această tagmă, anume Philemon, întâmplându-se să fie totodată şi creştin, a murit martirizat, şi a fost trecut în rândul sfinţilor. Primii creştini par a fi fost recunoscători temerarilor lor aliaţi, dar aceasta n'a durat mult.

Imediat ce biserica creştină a devenit o putere, aceşti „copii teribili" şi-au îndreptat asupra ei săgeţile spiritului lor de satiră, netezind astfel drumul protestantismului. Martin Luther şi adepţii săi au avut un cald sentiment de simpatie pentru „actori", dar iarăşi, această dispoziţie n'a fost de lungă durată. Pe lângă că ridiculiza întreaga preoţime, teatrul mai avea păcatul de-a atrage mai tot publicul bisericilor. Şi această problemă nu putea fi rezolvată prin excomunicarea publicului ce vizita teatrele, întrucât s'ar fi lovit astfel jumătate din oamenii bisericei şi mulţi din marii săi demnitari. Cu toate satirizările îndreptate asupra clasei lor, mulţi clerici iubiau teatrul şi erau de părere că criticile sale făceau bisericei un bine.

Actorii, dar mai adesea actriţele tinere şi drăguţe erau atunci, ca şi acum, protejate de personagii bogate şi marcante, deslănţuind scandaluri domestice şi politice.

Profesorul Allardyce Nicoll, dela Universitatea din Londra, ne arată în recenta-i lucrare *„Actori, măşti şi miracole"* numeroase cazuri, când actori şi actriţe ajung a fi consemnaţi în istoria romană.

Lucian Messala, Consul şi guvernator al Achaiei, şi-a dăruit întreaga avere actriţelor. Marc Antoniu era mult criticat pentru faptul că palatul său era întotdeauna plin de actriţe. Iar împăratul roman Commodus a căpătat la un moment dat obsesia teatrului, dansând, cântând şi făcând bufonerii, spre marea silă a spectatorilor săi, cari nu-l puteau fluera, pentru teatrul de proastă calitate ce le oferia.

In cursul Evului Mediu, mulţi comediani dobândesc situaţii permanente, pe lângă diferite curţi regale sau princiare, ca bufoni, şi exercită o influenţă foarte puternică asupra potentaţilor. Bufonul putea copleşi de ridicul pe oricine şi dacă cel maltratat astfel protesta, acuzatul făcea ca reclamaţia să pară atât de caraghioasă, încât — în hohote de râs — monarchul îl lăsa să scape cu o pedeapsă infimă. In felul acesta, însă, bufonul îşi făcea mulţi duşmani şi ducea o viaţă dificilă. Unul din privilegiile sale era să-şi permită oarecari libertăţi, chiar cu monarhul. Nu rar se întâmpla însă să meargă prea departe, şi atunci — un bufon mai puţin pe lume...!

Paralel cu performanţele actorilor de profesie, s'a desvoltat drama religioasă, ce interpreta episoade biblice şi scene din viaţa sfinţilor de mai târziu. Acestea, întocmai ca reprezentaţiile de astăzi dela Oberammergau, erau serioase şi pătrunse de cucernicie. Nimeni nu se îndoia în acele zile de existenţa diavolului, a iadului şi a eternei pedepse. Această credinţă făcea posibil un sfârşit extrem de satisfăcător, pentru „intrigantul" piesei, care după ce muria pe scenă, era ridicat de diavoli cu coarne, şi cu furci, pentru a fi dus în iad şi ars de viu, o veşnicie. Aceste drame erau jucate însă mai mult de amatori, cari nu riscau nimic şi câştigau foarte puţin aşteptând răsplata pe cealaltă lume.

Teatrul italian, dela care s'a inspirat Shakespeare, avea o structură uimitor de neîngrijită. Dramaturgul nu aşternea în scris replicile actorilor, intrările lor în scenă şi nici mişcările, care să fie repetate de atâtea ori, până la o completă întipărire în minte.

Autorul italian scria un scenariu, în care schiţa, ca într'un scenariu de film mut, ceeace personagiul ar fi trebuit să gândească dar lăsa actorului alegerea cuvintelor. Iar partenerul acestuia începea să vorbească, atunci când colegul său epuiza fluxul cuvintelor.

Pe o scenă modernă, doi actori pot, în înflăcărarea unei discuţii, să strecoare una, sau două fraze străine de text, fără să pricinuiască prea mare pagubă piesei, dar colegul dintre culise, care-şi aşteaptă intrarea, nu va apărea pe scenă, mai înainte de a fi auzit o anumită replică. Cum această rânduială nu exista în teatrul italian, actorul aştepta între culise până când i se părea că individul de pe scenă isprăvise de vorbit.

Contemplând condiţiunile în care se desfăşura o reprezentaţie teatrală în vechime, vedem că publicul se sugestiona extrem de uşor. Pentru o scenă nocturnă, nu exista nici un mijloc de întunecare a teatrului şi iluzia se creea pur şi simplu aducându-se pe scenă o torţă aprinsă, în sala puternic luminată de nenumărate candelabre, iar actorii se făceau că nu puteau citi sau recunoaşte o figură, decât dacă se apropiau de această torţă.

Când torţa era scoasă din scenă, actorii aveau aierul că nu mai vedeau de loc. Intr'o astfel de circumstanţă, doi tineri don-juani bâjbâind după o fată drăguţă care-i evita, se prindeau în braţe şi se sărutau, spre marele haz al spectatorilor, cari aveau iluzia că cei doi se înşelaseră din cauza întunerecului. Ce actor mai putea realiza o asemenea minune, cu un public modern?

Prin secolul al 15-lea apare în teatrul italian un caracter anume Pantalone, care era întotdeauna un bătrân veneţian. Mulţi cred că porecla aceasta venea dela Sf. Pantalone, unul din patronii marelui port marin. Dar numele acesta se mai referă poate şi la agresivul obiceiu al negustorilor veneţieni, cari căutau să-şi planteze pretutindeni simbolul, leul veneţian (pianta leone).

Personagiul încarnat de Pantalone nu era numai bătrân, el reprezenta răutatea. Spectatorul ştia ce trebuia să aştepte dela el, din primul moment, când îl vedea intrând în scenă, cu obrazul de o coloraţie cafenie, cu nasul lung şi coroiat şi cu barba-i căruntă şi ascuţită.

El era tatăl încăpăţânat şi meschin, care încerca să zădărnicească o căsătorie din dragoste, sau soţul gelos şi bătrân al unei femei tinere şi necredincioase.

Ca şi acum, femeile frumoase lansau de pe scenă curente de modă, şi chiar concepţii de frumuseţe feminină, ce durau câţiva ani, dar iată că un personagiu teatral foarte antipatic, jumătate clown şi jumătate intrigant de comedie, a lansat o modă masculină, ce s'a prelungit secole dearândul până 'n epoca noastră. El a învăţat lumea civilizată masculină să poarte pantaloni lungi.

Părerea generală a oamenilor de teatru în mai toate epocile trecutului era că femeea constituie un element de discordie, şi că trebuie deci exclusă din breasla actoricească. In comediile şi tragediile clasice ale Atenei, rolurile feminine erau jucate de bărbaţi travestiţi, la fel ca în Japonia de astăzi.

Clericii, monarhii, reformatorii şi toţi potentaţii vremei par a fi fost în totul de părerea teatrului fără femei. Dar elementul femenin pătrunde treptat pe scenă sub forma dansatoarei, apoi a acrobatei şi în cele din urmă i se dă să spuie cinci-zece cuvinte. Din moment ce i s'a permis să deschidă gura, nimic n'a mai putut-o opri să domine întreaga scenă.

Cu viaţa nesigură şi plină de pericole pe care o duceau aceşti oameni, expuşi mereu arestărilor şi execuţiilor arbitrare, urmăriţi şi alungaţi de capriciul vre-unui potentat, nu e de mirare că ideile lor despre căsătorie şi viaţa familială în genere erau cam fluide, cum au rămas şi astăzi de altfel.

De cele mai multe ori, o dragoste lua sfârşit mai înainte de-a se înfiripa bine, eroul făcând o ieşire acrobatică neprevăzută, în textul piesei, fugărit fiind de lancea unui soldat.

Aceşti actori profesionali, în special cei cari formau mici trupe ambulante, trebuiau să aibe mult curaj, multă prezenţă de spirit şi să ştie să mânuiască bine sabia. In afară de primejdia spânzurătorii, a arderei pe rug şi a altor suprimări oficiale de pe scena vieţei, trebuiau să străbată drumuri pline de bandiţi. Cu toate acestea, întocmai ca ţiganii, neamul actoricesc a reuşit să supravieţuiască. Dar tot acest trecut a ţesut în jurul lor o pânză diafană de mister şi straniu, ce-i diferenţiază de toţi ceilalţi oameni.

REP.

MODĂ

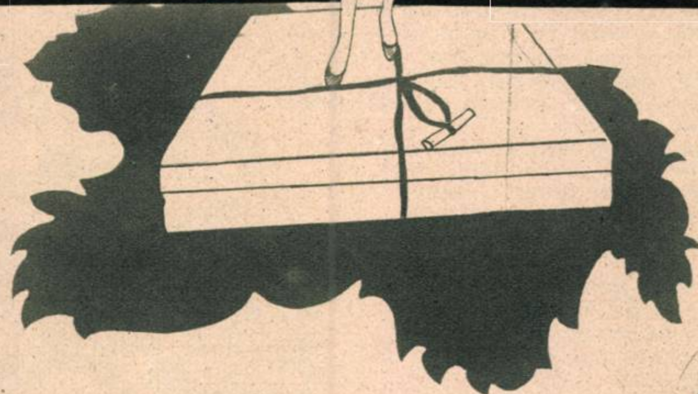
SUNTEM în preajma unor deciziuni grave: Care va fi linia pentru iarna 1933/34? Ce s'a schimbat din silueta anului trecut, care va fi caracteristica sezonului actual, la ce puncte vom renunța, pe care le vom adopta deacum înainte? Natural că în atelierele marilor croitori totul se știe, totul este fixat și sigur încă din vară, dintr'o epocă, în care noi mai eram ocupate cu toiletele estivale. Dar nimic nu transpiră din aceste sanctuare ale modei în public, nimeni nu divulgă secretele, care vin să ne surprindă deabia la o dată anumită.

Aproape simultan se deschid toate ușile, până acum păzite cu înverșunare de privirile indiscrete ale concurenței, și fiecare din semizeii modei oferă ochilor critici ai cumpărătorilor internaționali interpretarea lui asupra modei care va veni. O idee nouă, o culoare inedită, o linie modernissimă, o împerechere de material și colorit nemaivăzută. Și de acum înainte se joacă partida între concurenții de aceeași forță, cari toți au depus aceeași râvnă, aceeaș muncă și acelaș talent incontestabil. Este o partidă interesantă, emoționantă, ca orice altă partidă între jucători de clasă, oricare ar fi jocul.

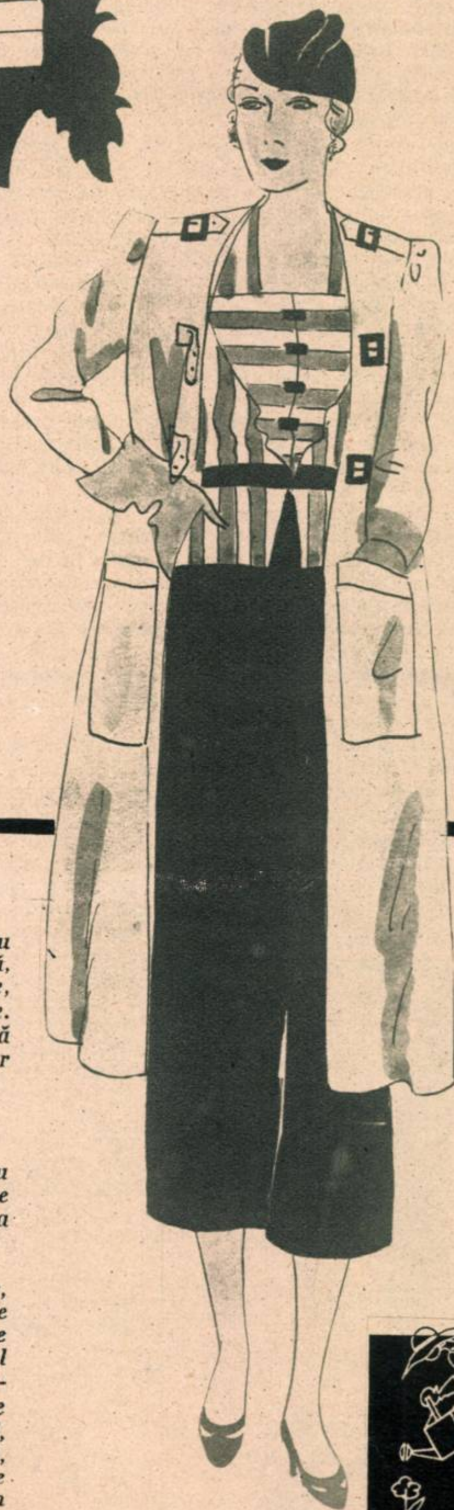

Marele balaur, publicul, cu reacțiile lui incontrolabile, nejustificabile, este chemat să judece prin intermediul agenților săi, a căror menire este, să știe întotdeauna ce așteaptă femeile să le fie prezentat ca „Moda Nouă", să știe să aleagă rochiile care le vor înfrumuseța cel mai mult, să distingă ideea originală de cea excentrică, ideea născută moartă, de cea viabilă.

Și astfel se decide soarta colecțiunilor pregătite cu atâta fantezie, gust și muncă — căci și rochiile au soarta lor, ca și toate celelalte...

I) Costum tailleur pentru primele zile de toamnă, din lenaj în carouri șterse, în tonuri de gris-beige. Bluză de jersey de lână de culoarea frunzelor moarte

II) Fotografie...

III) Rochiță trotteur cu mâneci interesante, care lărgesc considerabil linia umerilor

IV) Fustă tête de nègre, bluză-cazacă din mătase lavabilă în dungi frapante vert-émeraude pe fundul crème, mantou trois-quart din stofă de păr de cămilă, larg, confortabil, încheiat cu catarame mari, pătrate, ce se regăsesc pe epoleți. Beretă moale din Angora

VIAŢA MINUNATĂ A TERMITELOR

Aceste minuscule creaturi formează organizaţii sociale, în capul cărora plasează pe cei mai inteligenţi indivizi ca regi cârmuitori ; clădesc ceeace în raport cu ele ar fi un „sgârie-nori", sapă puţuri, cultivă grădini, modifică după nevoie temperatura şi umezeala aerului, în încăperile unde locuiesc.

TERMITA este o insectă a cărei viaţă se aseamănă în mod uimitor cu a omului. Trăind în mari comunităţi, această insectă ridică „sgârie nouri", cari în raport cu ea sunt de două ori cât marele *„Empire State Building"* din New-York.

In viaţa lor socială găsim unul din cele mai înaintate concepţii femenine, masculii şi femelele fiind perfect egali, întrebuinţaţi fără deosebire, în orice ramură de activitate, şi chiar în armată. Şi pentrucă am pomenit de armată, nu putem trece mai departe, fără a arăta că o parte din cohorta termită practică războiul chimic, sub forma unei secreţiuni gazoase tot atât de corosive pentru inamic, cum e iperita sau alt gaz de acest gen, pentru noi, oamenii.

In capul organizaţiunilor termite se află regi şi regine, aleşi dintre indivizii cei mai inteligenţi ai comunităţei. Aceştia sunt întotdeauna de o coloraţie mai închisă. După cum vedeţi, deci, termitele nu preferă blondele. Indivizii albi sau blonzi formează pătura inferioară a societăţei, adică clasa muncitoare.

Imediat după familia regală vin două clase de ceeace noi am putea numi „nobili" şi din care se pot recruta oricând, fie prin tradiţie fie prin capacitate personală, regi sau regine, atunci când indivizii cari domnesc mor sau se pierd. După aceştia vin clasele soldaţilor şi ale lucrătorilor; iar sociologii vor vedea o asemănare mai mult cu societăţile umane în faptul că grădinile pe care termitele le plantează sub pământ, unde cultivă ciuperca mucigaiului şi alte plante pitice din această familie, sunt la dispoziţia progeniturei regale şi fiilor de nobili, dar niciodată soldaţilor sau muncitorilor. Aceştia păzesc şi lucrează grădina, însă nu-i gustă fructele.

In epoci de secetă, termitele sapă puţuri de o adâncime la care nu ajung decât cele mai perfecţionate maşini omeneşti şi cu apa extrasă astfel, îşi udă grădinile şi-şi menţin locuinţa la un anumit grad de umiditate.

Chiar ideea „armatelor civile" recrutate dintre şomeuri şi întrebuinţate în diferite lucrări de edilitate, cum se face astăzi în Statele Unite, e veche la termite, întrucât există specii ale acestei interesante insecte, unde tinerii soldaţi, — mai înainte de a intra în cadrele adevăratei armate destinate a lupta cu inamicii comunităţei — sunt puşi să servească o vreme într'o armată de muncitori, disciplinaţi şi întrebuinţaţi la adunarea hranei, la îngrijirea bolnavilor, la clădirea sgârie-nourilor şi la multe alte lucrări de acest fel, înăuntrul cetăţei.

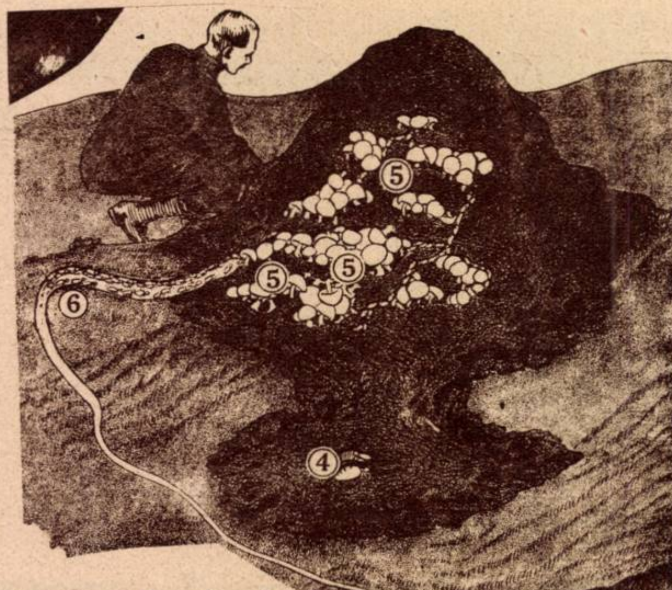
Insfârşit, termita pare a fi singura creatură, în afară de om, care a imaginat mijlocul de-a „adapta atmosfera" la nevoile sale adică de-a umezi, încălzi sau răcori aerul locuinţei sale, după cum îi dictează necesitatea, în loc de-a se adapta ea la mediu cum fac toate celelalte animale care trăiesc în aer liber.

Cu milioane de ani înainte ca antreprenorii sălilor de teatru şi cinematograf să-şi dea seama că e bine să răcorească sau să usuce aerul în epoci prea calde, sau în cursul intemperiilor, termitele clădiau turnuri şi tunele ermetic închise, înăuntrul cărora aerul e menţinut la gradul de umiditate şi căldură necesitat de delicata lor piele. Această piele de termită poate servi ca indiciu asupra atmosferei pământului din acea străveche perioadă geologică când s'a format cărbunele, întrucât experţii evoluţiei plasează originea termitei cam prin acea epocă a istoriei pământului şi cred că multe din obiceiurile termitelor reflectă condiţiuni ce predominau pe atunci, dar care astăzi s'au modificat.

Termitelor li se mai spune adesea şi „furnicile albe" şi formidabila lor invazie în împrejurimile New-Yorkului e atât de alarmantă încât entomologii acestui oraş o numesc *„plaga furnicilor albe"*.

In fond însă, termitele stau foarte departe de furnici. Examinată individual, termita se deosebeşte de furnică prin faptul că aceasta din urmă are o talie subţire, ca doamnele de acum o generaţie, când se făcea uz de corsete foarte strânse, pe când termita are un mijloc robust, ca o viguroasă sportivă.

Dar şi din punct de vedere social, aceste două specii de insecte diferă

Uriaşul corp al unei regine termite, literalmente o uzină de ouă

1. Stratul de apă

2. Pasagiul săpat spre stratul de apă de către termite

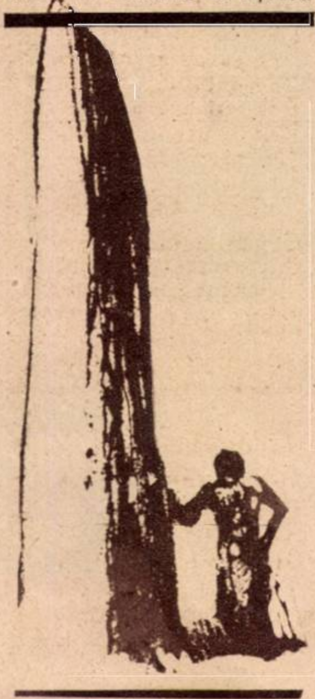
3. Cuiburile de mucigai sădite de termite dealungul acestui pasagiu pe care-şi cărau apă

4. Celulele reginei, menţinute încontinuu saturate cu vapori de apă, şi îngrijite de termite

5. Grădini de mucigai în centrul cuibului

6. Defileul termitelor ce udă grădinile şi cară seminţe pentru cultivarea straturilor inferioare

Cuib de termite în Africa

Soldat termită (mult mărit) care secretă o substanţă corosivă

enorm. Mușuroiul de furnici prezintă o organizație de cea mai completă și perfectă rigiditate. Nici un soldat nu ajunge vre-odată mareșal și nici un duce regal nu poate aspira să devie rege. Fiecare individ se naște și crește aci pentru a ocupa un anumit loc în societate, și niciodată nu poate încerca să-și schimbe situația. Dacă se ivește vre-o turburare într'una din aceste colonii de furnici, întreaga comunitate piere, pentrucă rigiditatea instinctului lor le face cu totul refractare modificărilor.

Organizațiile termite sunt cu totul altfel. Nu e sigur că soldații sau muncitorii noștri ar putea face un salt ierarhic, pentru a deveni nobili sau membri ai regalității, dar nu încape îndoială că înaintea tinerei termite se deschid asemenea posibilități. Mai mult, avansarea într'o comunitate termită pare să depindă nu de naștere, ci de inteligență. La răstimpuri de câțiva ani se produce un proces de mecanism social prin care se selecționează elementele cele mai inteligente și mai abile din generația tinerelor insecte, ca fondatori de noui colonii, întocmai ca popoarele antichității, care trimiteau floarea tineretului să colonizeze vre-un ținut nelocuit.

D. George Sanders, entomologul unei companii chimice din New-York, a arătat într'o conferință a edililor câteva din ciudatele apucături ale unei vaste armate de termite, ce înaintează spre New-York și împrejurimile sale. Ca orice invazie modernă, această înaintare se face pe sub pământ. Din când în când, cercetașii pornesc înaintea trupelor prin aer, căci aceste extraordinare insecte posedă ceeace am putea numi aeroplane. Câțiva din indivizii cei mai bine dotați dobândesc temporar aripi, ce le permit să sboare pe o oarecare distanță și să exploreze un teritoriu nou. Hoardele termite însă, nu lucrează decât prin tuneluri și în felul acesta pătrund în majoritatea caselor, pe care le invadează.

Imediat ce ajung într'un loc, termitele distrug lemnul. In Africa și în America de Sud, unde sunt foarte numeroase, nu rar se întâmplă să vezi grinzile sau pereții unei case de lemn prăbușindu-se subit, prefăcuți în praf. Există regiuni unde oamenii nu îndrăsnesc să aducă o cutie, o ladă sau chiar un baston de lemn, pentrucă termitele se năpustesc asupra lor și le mănâncă. O veche glumă africană, care are totuș un sâmbure de adevăr, ne spune că un individ cu piciorul de lemn, care a adormit într'o noapte sub cerul liber, într'un câmp plin de termite, s'a trezit de dimineață cu piciorul prefăcut în praf.

Pătrunzând în New-York, termitele nu vor ataca marile clădiri de beton armat, pentrucă nu se ating de metal și de piatră, dar majoritatea construcțiilor din acest oraș au încă mult lemn, sub formă de grinzi, bârne și căpriori, cum se obicinuia în vechile construcții de cărămidă. Podelele de lemn ca și mobilierele vor fi măcinate fin, acolo unde vor ajunge armatele de termite și ele ajung la lemn chiar când acesta nu e în direct contact cu pământul prin tunele pe care le ridică dealungul zidurilor.

Deobiceiu aceste tuneluri de forma unor tuburi, sunt clădite din părticele de pământ ce sunt cărate de jos și lipite unele deasupra altora cu o substanță cleioasă, din saliva insectei. Uneori materialul tunelului este un fel de hârtie, confecționată prin rumegarea fibrelor de lemn, din care fac o pastă, care uscată are rigiditatea acelor cutii de carton, făcute să înlocuiască cutiile de lemn.

In Africa termitele ridică adevărați „sgârie nouri", pe care-i construesc din pământ frământat cu salivă: acești sgârie nouri formează niște coline de vre-o șase metri înălțime, ce sunt capitonate cu niște celule de forma fagurilor de miere și străbătute de niște culoare, întocmai ca într'un sgârie-nouri omenesc.

Undeva, aceste pasagii dau în sala tronului și camera perechei regale. In alte puncte se află camerele copiilor, unde tinerele generații sunt scoase din ouă și crescute, pentru a ocupa diferite situații în comunitate. Mai departe, găsim grădinile cu mucigai, unde progenitura nobilă se hrănește și crește, așteptând să-și ia mai târziu locul în cetate, ca rege, regină sau ca nobili.

Și în această viață de celule și culoare nu există o singură fereastră, pentrucă termitele au învățat de mii de ani ceeace inginerii moderni abia încep să înțeleagă, cu privire la menținerea unei atmosfere temperate în case sau ateliere, și anume, că ferestrele trebuesc excluse, sau ermetic închise pentruca aerul cald să nu se scurgă afară și să fie înlocuit de un aer rece atmosferic.

Cât despre ferestrele practicate pentru lumină, considerate de primă necesitate pentru casele omenești, sunt pentru termite cu totul inutile, pentrucă majoritatea indivizilor din această specie de insecte au o vedere foarte slabă, unii fiind chiar cu totul orbi. Ele compensează însă această lipsă printr'un sistem de comunicație extrem de prompt ce se face probabil prin sunete mult prea fine spre a fi percepute de urechea omenească.

La naștere, termita nu prezintă nimic caracteristic. N'ai putea spune dacă e destinată să fie rege, soldat sau un simplu lucrător în cetatea termită, dupăcum o mamă n'ar putea spune dacă micuțul pe care-l ține în brațe va deveni un bandit, un filosof sau un reformator. Treptat apar însă caractere speciale. Unele desvoltă mult pigment în trupul lor și încep să prindă aripi. Acestea formează clasa regilor și a reginelor.

Alți pui de termită desvoltă o pigmentație mai moderată și nu prind aripi. Aceștia sunt nobilii, cari vin imediat după regi și regine în scara socială și cari pot prelua oricând domnia, în cazul că unul din monarhi dispare.

Se ivesc apoi specimene foarte puțin pigmentate, care desvoltă însă boturi enorme și fălci puternice, acestea sunt soldații.

S'a observat de curând că o parte din acești soldați desvoltă un organ în formă de nas, foarte lung și secretând o substanță cleioasă și corosivă. Luptând împotriva unei anumite specii de furnici, ce par a fi principalul inamic al termitelor, acești soldați cu nasul lung aplică o picătură din lichidul secretat pe îngusta talie a adversarului, unde substanța are, după cât se pare, un efect extrem de corosiv, întrucât creeatura atacată astfel, moare imediat.

Naturaliștii credeau până acum că evoluția diferiților pui de termită în regi, regine, soldați, și muncitori, etc., era o chestie de ereditate, depinzând poate de epoca depunerii oului. Recentele cercetări ale profesorului Harold Heath, dela universitatea din Stanford, au dus însă la concluzia că această presupunere e inexactă și că diferitele forme sunt determinate de compoziția sau de cantitatea hranei, cu care se cresc puii. Comunitatea termită hotărăște deci din capul locului numărul soldaților sau al muncitorilor, dozând după anumite norme hrana progeniturei.

Multă vreme s'au întrebat savanții prin ce minune își mențineau termitele locuința umedă, dealungul unei secete de câte trei ani, ce usca pământul în așa hal încât nu mai rămânea un singur fir de iarbă. Exploratorul Livingstone credea că insectele acestea fabricau oxigen sintetic.

Misterul a fost elucidat de Eugen Marais, un naturalist din Pretoria (Transvaal), care-a avut ocazia să constate că termitele săpaseră într'un puț părăsit, după ce fusese în zadar săpat pe o adâncime de 20 metri. Termitele săpaseră alți 11 metri în jos, până când ajunseseră la stratul de apă. Ele își cărau noaptea apa, cu care cultivau o vegetație nutritivă — mucigaiul lemnului.

Unul din cele mai interesante procedee ale termitelor este căutarea terenurilor de colonizare de către masculii și femelele înaripate. Acestea prezintă cea mai puternică pigmentație și cel mai ridicat grad de inteligență. Perechi și grupe din aceste creeaturi înaripate se desprind în fiecare an din cetățile termite și sburând cu îndrăsneală pornesc să fondeze colonii noui. Evenimentul acesta e pândit cu mult interes și de către lumea păsărilor, pentru care un rege gras sau un nobil-termită, e o n are delicatesă.

Cei cari scapă, caută o bucată de lemn putred, sau alt punct unde să-și poată începe operațiunile miniere. In scurt timp construesc o serie de galerii și camere subterane, unde sunt la adăpost de păsări și alți inamici mari. Lemnul pe care-l scobesc pentru a-și face locuința, le servește și de hrană, pentrucă fibra lemnului sau celuloza e digerată de infimele micro-organisme, care trăiesc în intestinele termitelor, și e prefăcută astfel în zahăr — substanță ce le nutrește. Fără acești paraziți interni, termitele ar muri de foame, în mijlocul celui mai mare belșug.

Pentru a combate pericolul termit ce amenință New-Yorkul, experții spun că nu trebue să se se puie o bucată de lemn în apropierea pământului mai înainte de-a fi fost acoperită cu un strat de creozot sau altă substanță chimică, ce ține termitele la distanță, iar temeliile caselor trebue să fie în întregime din ciment sau piatră.

In felul acesta, termitele nu se vor putea ridica dela pământ pe ziduri spre a explora împrejurimile, pentrucă tunelele de pământ pe care ele le-ar ridica dealungul acestor ziduri ar fi vizibile și deci, s'ar putea distruge. Deci, prin îndepărtarea lemnului de pământ și prin tratarea chimică a bârnelor, grinzilor și altor părți lemnoase ce trebuesc neapărat să stea expuse, chimiștii americani speră să combată cu succes invazia termitelor.

E. A.

De necrezut totuş ADEVĂRAT

Piramidal!

Priviţi cu atenţie cifrele de mai jos. Nu e un joc minunat?

1 × 9 + 2 = 11
12 × 9 + 3 = 111
123 × 9 + 4 = 1111
1234 × 9 + 5 = 11111
12345 × 9 + 6 = 111111
123456 × 9 + 7 = 1111111
ş. a. m. d.

Milion şi bilion

De când cu inflaţiile din diferite ţări, ne credem cu oarecare experienţă în numărătoarea milioanelor, a miliardelor sau a bilioanelor. Şi totuş ceeace ştiau marii maeştri ai inflaţiei nu prea ştim lămurit noi. Bilionul, după cum ştim cu toţii, este egal cu un milion înmulţit cu un milion. Dar cât înseamnă asta?... Un milion de secunde trec în circa două săptămâni; dar ca să treacă un bilion de secunde, trebuesc mai bine de treizeci de mii de ani!...

Mai iute de cum se lăţeşte focul!

Azi avem radio; dar cum ar fi dacă nu l-am avea, şi dacă o ştire importantă pentru întreaga lume ar trebui să fie răspândită, trecând din gură în gură? De exemplu: ştirea „Lindbergh a sburat peste ocean!" s'a aflat la ora 6 seara. Dacă cel care-a aflat-o a comunicat ştirea la doi indivizi, până la ora 6 şi un sfert, dacă apoi aceşti doi indivizi au comunicat-o altor doi, adică în total la patru, iar în al patrulea sfert de oră de patru ori patru, aşa ca s'o ştiu 16 oameni, când vor afla oare cele 2.000 de milioane de oameni de pe glob? Nimeni nu va ghici. Aceasta se va întâmpla tocmai la unu şi jumătate noaptea. Este interesant de notat că durează şapte ore şi un sfert până o află o jumătate din omenire; şi că din contra, ultimul sfert de oră ajunge, pentru a înştiinţa restul de un miliard.

Cum devii bogat?

Rockefeller senior este în vârstă de 94 de ani; bătrânul turc Zaro Agha de 147 ani; dar s'a aflat de curând o concurentă: senorita Martina de la Roca, din Santa Ana, în California, care, trecând peste vanitatea feminină, şi-a arătat actul de botez, dovedind astfel că are 170 ani. Şi Shaw îşi propune să ajungă la 300! Ştie el ce vrea! A îmbătrâni este cea mai comodă posibilitate de-a deveni bogat. E suficient ca cineva să depună, când se naşte, un singur leu la casa de economie: devii

apoi de două ori mai bătrân decât Mathusalem, 1875 ani, leul depus a crescut, cu 4% dobândă, şi dobândă la dobândă, devenind un capital de 2 quintilioane, 164.966 quadrilioane, 566.180 trilioane, 591.280 bilioane, 675.291 milioane, 966.650 lei şi 60 de bani.

Asta ar însemna 93.293 bulgări de aur, de mărimea pământului. Cu această avere s'ar putea trăi binişor! Şi totuş ce greu e să te îmbogăţeşti!

Dacă omul ar fi o jucărie uriaşe...

Dacă s'ar aduna întreaga populaţie a globului de două miliarde de oameni şi s'ar da fiecăruia o mie de centimetri pătraţi ca să se poată mişca în voie: ce întindere de pământ ar fi necesară? Mai puţin de 100 km. pătraţi, asta înseamnă aproximativ o suprafaţă ceva mai mare ca a Bucureştilor până la periferii.

Dacă s'ar lua o ladă de un kilometru lungime lăţime şi adâncime, s'ar putea împacheta, destul de comod, întreaga omenire în ea.

Dacă s'ar lua o ladă de o milă (1500 metri) lungime, lăţime şi adâncime, şi s'ar turna în ea materialul de construcţie al tuturor oraşelor mari din lume, de abia s'ar umple pe jumătate. Dacă un uriaş ar pune apoi toată omenirea peste acest material, ea n'ar compune decât un strat înalt de 20 metri. Ca să se poată umple întreaga ladă, ar trebui să existe de două sute de ori atâţi oameni câţi sunt.

Referitor la jocul de ruletă

Există un calcul al probabilităţilor. Pe el se bazează orice joc de noroc. Dar spiritul liber al cifrelor joacă adesea farse. chiar şi celor mai matematice probabilităţi. 30 de ori roşu consecutiv, fără să iasă niciodată negru între ele. După calculul probabilităţilor acest fapt ar fi trebuit să se producă odată în patru miliarde de cazuri. Şi totuş apare mai des. Asta ar veni cam aşa: dacă es pe uşe şi mă întâlnesc cu un om, probabilitatea că va fi un bărbat este egală cu 1/2. Că următorul om va fi tot un bărbat e probabil numai 1/4; pentru al treilea, al patrulea şi al cincilea om, probabilitatea coboară repede spre 1/8, 1/16, 1/32. Dacă un om ar vrea să-şi bage'n cap să se întoarcă de atâtea ori spre a porni din nou la drum, până va întâlni, consecutiv, două sute de persoane masculine, cred c'ar putea să aştepte cam mult, nu? Totuş întâmplarea face ca să treacă pe dinaintea uşei o companie de 200 soldaţi... Şi iată că întreg calculul probabilităţii e dat peste cap!

Cine mai pofteşte?

Nietzsche a alcătuit odată o întreagă teorie filosofică asupra *„regrupării elementelor omogene"*, plecând dela concepţia că: toţi atomii, dacă-i considerăm în permanentă mişcare, trebue să se grupeze odată exact în acelaş mod, în care se găsesc astăzi. Corespunde oare aceasta realităţii? Ar putea să corespundă, dacă numerele n'ar face salturi atât de îndrăzneţe. Iată de pildă să luăm doar zece „atomi, din sfera pământească", zece inşi, oaspeţi obicinuiţi la o aceeaş masă într'o cafenea. Să le aplicăm teoria „regrupării elementelor omogene". In prima seară presupunem că se aşează în următoarea rânduială: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. In a doua

seară să-şi schimbe locurile, în a treia iară şi aşa mai departe. După câte seri se vor fi epuizat toate posibilităţile şi vor fi obligaţi să se regrupeze la fel ca în prima seară? După câteva săptămâni? Câteva luni? Nu. Un om înţelept a socotit că dacă zece „stâlpi de cafenea" s'ar întruni în fiecare seară la „Royal", în Bucureşti, şi incepând dela 1 Ianuarie anul acesta, în fiecare seară cei zece şi-ar schimba locurile, ei nu s'ar grupa ca la început nici în anul viitor, nici măcar în secolul viitor, ci deabia în anul 11.833, pentrucă le trebue exact 9.900 ani, mai înainte de a epuiza toate posibilităţile de aranjare.

CE ESTE RADIO?

Pentru individul comun, care se hrăneşte sufleteşte dintr'un ziar şi care alcătueşte auditoriul adunărilor politice, aparatul de radio nu înseamnează decât un gramofon electric. Nici nu-l interesează, cum s'a înfăptuit minunea audiţiei radiofonice. E adevărat că butoanele, sârmele în zig-zag şi lămpile aparatului de radio au încetat să mai fie minuni şi au avansat în rândul necesităţilor culturale. Dacă cineva s'ar minuna azi de aparatul său de radio, atunci ar trebui să fie surprins şi de faptul că din robinet curge apă sau că pentru bani i se dă pâine.

Totuş, turnurile care susţin antenele posturilor de emisiune şi care s'au ridicat în toate ţările înseamnă o eră nouă pentru omenire. Poate, nici nu ne dăm seama ce importanţă are pentru România că serbările grandioase care au avut loc în inima ţării, cu prilejul semicentenarului castelului regal Peleş, au răsunat în toată Europa, captivând atenţiunea milioanelor de auditori străini. La această transmisiune şi retransmisie a serbărilor au colaborat artiştii cei mai buni, cu technicienii cei mai reputaţi, ca să asigure succesul festivităţii, care trebuia să fie o sărbătoare a tuturor. Bolnavul a putut să urmărească din patul său, chiar din cel mai îndepărtat colţ al ţării, toate fazele festivităţii şi astfel a luat parte la ele, cniar dacă starea sa nu-i permitea nici să umble prin casă. Românul rătăcit prin cine ştie ce ţinut străin, a fost prezentat la marea întâlnire a tuturor conştiinţelor naţionale şi s'a bucurat şi el în umbra castelului domnesc.

Poate că v'ar interesa să ştiţi cum s'a înfăptuit această comunicaţie între Sinaia şi naţiune, între bucuria ţării şi curiozitatea străinătăţii? Nu vă cerem decât câteva clipe de atenţie şi veţi înţelege tainele emisiunei, recepţiei şi retransmisiunei radiofonice. Pentru denumirea acestor lucruri, s'a format un limbaj special, şi azi mulţi amatori radiofonici vorbesc despre kilowaţi, frecvenţe şi unde, fără să poată lămuri cam ce ar putea să însemneze fraza.

Electricitatea este cea mai magnifică putere cunoscută de noi. Nu ne mai surprinde că firişorul de metal din pana de sticlă a becului electric se aprinde şi luminează, atunci când întoarcem butonul comutatorului, însă ne cuprinde un ciudat sentiment atunci, când coborîm în gând în lumea ultramicroscopică, unde ne întâlnim cu electricitatea divizată în părticele ei cele mai infime: în electroni. In fiece clipă, trec miliarde de electroni prin firul luminos al becului nostru şi imaginarea acestei năvale ne permite să ne facem o idee despre ceeace este electricitatea. O putem defini drept „un flux de electroni în număr foarte mare". Iar electroni numim partea cea mai infimă a materiei. Electronii constituie atomii elementelor şi moleculele substanţelor, astfel că aurul şi plumbul, aerul şi componentele corpului nostru, sunt formaţi în ultimă analiză, din aceste părticele fără greutate, aceste particule de energie, electronii ,cari sub constrângerea diferitelor congregări prezintă aspectele diferite ale materiei: Sustrăgând prin diferite mijloace, din mijlocul materiei, o parte din aceşti electroni, obţinem „electricitatea", sau curentul electric.

Capul de mort încadrat de două oase, vopsit în roşu, pe stâlpii conductelor de înaltă tensiune ,indică pericolul ce ne aşteaptă atunci, când atingem firele sau cablurile. Şi acest pericol constă în faptul, că electronii adunaţi într'un număr excesiv de mare, constitue o tensiune electrică, voind să se extindă. Izolatorii mari de porţelan servesc pentru a împiedica electronii să părăsească cablurile şi este suficient să apropiem un deget la o distanţă de câtiva centimetri, ca deodată un fulger să sară din cablu în corpul nostru. Acest fenomen produce „electrocutarea", de care se slujesc autorităţile unor state.

Dacă reuşim să găsim un procedeu, prin care să majorăm tensiunea şi mai mult de zeci de mii de ori atât cât este tensiunea reţelei de lumină, atunci electronii nici nu mai pot fi reţinuţi în cablul aerian, ci îşi iau sborul prin aer, resfirându-se în toate direcţiunile. In antenele posturilor de radiodifuziune se trimite, din sala de maşini un curent de foarte mare tensiune, care se împrăştie din antenă. Acest curent are o „frecvenţă" anumită, adică un anumit număr de variaţiuni pe secundă, cari servesc numai ca substrat pentru a fi purtătorii acelor vibraţiuni electrice, pe care le produce cuvântul rostit în faţa microfonului. Curentul electric de mare tensiune şi mare (sau înaltă frecvenţă, care a sburat din firul antenei de emisiune în spre toate colţurile lumei, se numeşte „unda purtătoare", iar vibraţiunile sonore, transformate în electricitate şi suprapuse undei purtătoare, se numesc „modulaţie". Să ne închipuim că stăm lângă aparatul nostru de radio, în aşteptarea programului. Deodată percepem un slab fâsâit: aha! postul nostru a început să funcţioneze. La început auzim numai unda purtătoare; apoi urmează semnalul şi anunţarea programului :de data aceasta auzim „modulaţia", adică diferenţele între frecvenţa undei purtătoare şi aceea a vibraţiunei modulatoare.

Audiţiunile radiofonice sunt foarte populare astăzi şi au devenit o otravă culturală necesară omului civilizat, la fel cu tutunul şi alcoolul. Tot aşa cum oferim musafirului nostru — dacă ne e simpatic — un pahar de cogniac sau o ţigare exotică, oferim cu plăcere, programul nostru, oricărui alt popor, care râvneşte la comorile culturale, pe care le ascunde arta şi talentul românesc. In schimb, primim şi noi programele lor spre „redifuzare" sau „retransmisiune" şi aceste seri, sunt câte un rar prilej de desfătare şi eşire din cadrul obicinuit.

Ce însemnează retransmisiunea programelor? Trebue să ştim că programele nu sunt comunicate prin calea eterului acelui post străin care le retransmite, ci prin cabluri speciale, construite asemănător celor mai moderne şi bune cabluri telefonice. Chiar înainte de începerea retransmisiilor, cablurile sunt încercate din oră în oră, căci la distanţe mari, oricând se pot ivi deranjamente neaşteptate şi în momentul, când începe programul retransmis, toate sufletele technicienilor cari supraveghează aparatele, începând de la microfon şi până la ampermetrul care indică intensitatea curentului în antena de emisie sunt pline de rugă şi emoţie tăcută: de-ar da Domnul să nu se întâmple nimic, nici un deranjament sau accident!

Noi nu dispunem încă de cabluri speciale pentru retransmisiunea programelor în străinătate, cu toate că acolo există un interes foarte mare pentru programele româneşti. Le vom avea, cu siguranţă deoarece naţiunea îşi dă seamă de valoarea culturală a radiofoniei. Lumea va avea adesea ori prilej, să aprecieze munca technicianului şi nivelul artistului român.

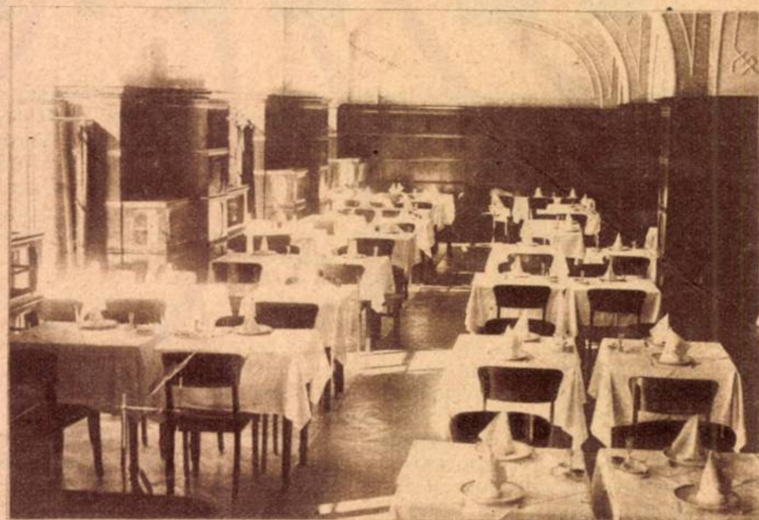
Ce simple par aceste lucruri, când sunt rostite aşa în fraze goale! Dar tot aşa cum artistul trebue să învingă toate obstacolele, până ce este recunoscut ca maestru al arcuşului, şi technicianul munceşte din răsputeri, ca să realizeze o audiţie sau o retransmisiune reuşită. Dacă dă greş numai unul din aparatele şi dispozitivele din cari se compune mecanismul radiotechnicei moderne, toate străduinţele sunt compromise. Şi aparatele sunt cam numeroase: microfonul, care este singurul expus vizibilităţii, amplificatorul microfonului, cablul până la studio, alt amplificator, cablul la postul de emisiune, toate maşinile acestuia, cablul între studio şi posturile străine şi aşa mai departe... Iar faptul, că audiţiunile sunt clare, frumoase şi plăcute dovedeşte perfecţiunea materialului, aparatelor şi personalului.

Salutăm cea dintâi retransmisiune românească şi ne bucurăm de succesul ei fiindcă este succesul Ţării şi a tuturor fiilor ei. Românul plugar este pe cale de-a deveni meşteşugar şi tehnician, căci a îndrăgit aparatele acestea şi în toate satele şi cătunele, se înaltă semnul vremii: antena de radio.

A. MUNTEANU

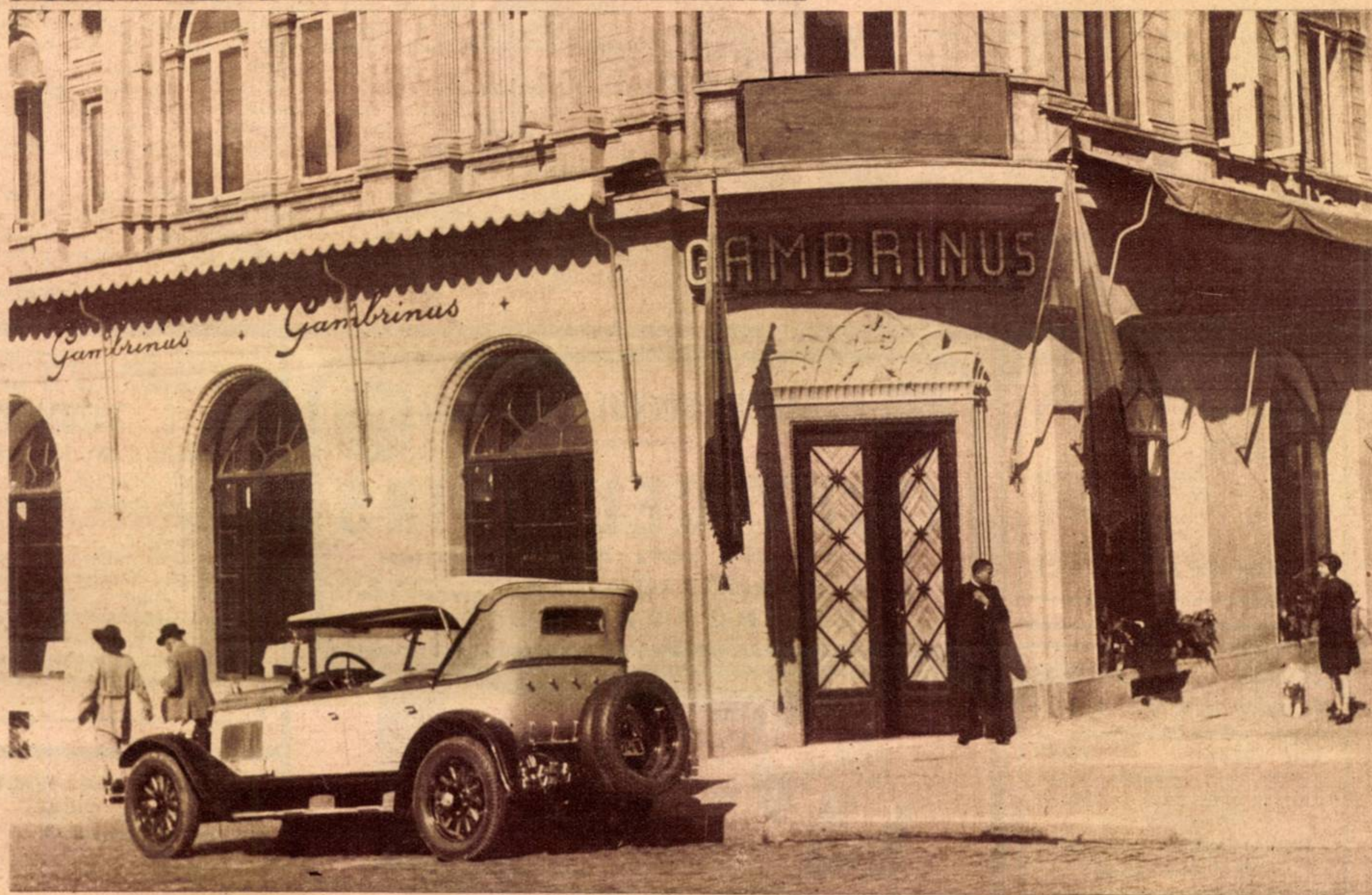
Redeschiderea restaurantului şi berăriei „GAMBRINUS"

Duminică 10 Octombrie a. c. s'a redeschis renumitul restaurant şi berărie „GAMBRINUS", de sub conducerea cunoscutului restaurator Ionel T. Petcu, având ca director pe d. Petrică Niculescu. Elegantul local a fost complect renovat şi înzestrat cu una din cele mai moderne instalaţiuni tehnice. Bucătăria excelentă are ca şef pe cel mai bun specialist în arta culinară.

Pe lângă vinurile şi menu-ul ales, pe care le are restaurantul şi berăria „GAMBRINUS", acest local este singurul care serveşte delicioasa bere „MALTOSAN NECTAR", produs al fabricei LUTHER.

„CUM VA PLACE" la Teatrul Ventura

La Teatrul Ventura „Cum vă place" de William Shakespeare în regia d-lui V. Barnowsky repurtează un deosebit succes. Reproducem fotografia tabloului al XII-lea, scena finală: dela stânga la dreapta: Tanți Cocea, N. Stroe, V. Ronea, Leny Caler, I. Anastasiad, George Vracca, Marietta Deculescu, M. Popescu, George Timică, Sylvia Dumitrescu. In mijloc: Floria Capsali. In dreapta: Tabloul III: (dela stânga la dreapta) Marietta Deculescu, V. Lăzărescu și Leny Caler.

La înapoierea din excursiile „Realității Ilustrate": bagajele și Balcica s'au rătăcit.

TEX HARDING

Dispărut

6) Pe urmele colonelului Fawcett, dispărut de opt ani în pădurile braziliene

Dyott, după cum arată în darea lui de seamă, şi-a luat cinci „cameradas", acestea sunt călăuze indigene, şi cinci indiani Bakari, cu dânsul. Cu aceştia a pornit, sub conducerea indianului bakari, Bernardino, care pe vremuri a întovărăşit şi pe Fawcett, în pădurea seculară, până la locul pe care i l-a arătat Bernardino. Aci la indianii Anuaquaua, Bernardino ar fi părăsit pe Fawcett. Dyott a intrat în coliba şefului Aloquie şi „*a lămurit aci enigma Fawcett*", respectiv a făcut observaţiuni printre şefii cari l-au condus la lămuririle lui, sau la ceeace vrea el să înţeleagă prin lămuriri. In colibă se târăşte de colo, colo, un copil de doi ani, un plod indian, care are la gât o podoabă curioasă. Această podoabă este o placă de metal ovală, cu inscripţia: „*W. S. Silber & Co., King William House, Fastcheap, London*". Placa, aşa susţine Dyott, nu poate să provină decât din bagajul lui Fawcett. Când Dyott priveşte în jurul său, în colibă, observă şi un cufăr cu ghinturi de metal, cum e un cufăr ofiţeresc tipic englezesc. Dyott întreabă pe Aloquie, cu multă precauţiune, dacă nu ştie cumva unde a rămas Fawcett. La început, indianul nici nu ştie despre cine vorbeşte. Dyott, cu numele de Fawcett. In cele din urmă însă, după ce-a fost copleşit de daruri, îşi aminteşte şi povesteşte că, împreună cu un alt războinic, a întovărăşit pe omul alb şi pe cei doi însoţitori ai săi, pânăla râul Culuene. Mai departe decât râul Culuene, dânsul Aloique, n'a mai vrut să mai meargă, pentrucă el nu cunoaşte drumul decât până acolo.

Dyott dublează darurile sale către şef şi îl roagă să vie cu dânsul până la râul Kuluene. Aloique primeşte şi întovărăşeşte pe Dyott până la Indianii Calapalo. Aloique refuză însă să-l întovărăşească în satul indian. Dyott se duce singur la şef. Acesta-i povesteşte că cei trei „caraibas" — astfel desemnează dânsul pe Fawcett şi pe însoţitorii săi — ar fi fost o noapte musafirii săi.

Dyott: „Şi unde au rămas cei trei „caraibas"?

Şeful Calapalo: „Anauquas oameni foarte răi... noi urmărit „caraibas"., într'o zi văzut fum, foc tabără, două zile văzut fum, trei zile văzut fum. Cinci zile nu mai fum... Indieni omorit caraibas. Anauquas oameni foarte răi".

Dyott povesteşte şefului Aloique ceeace a aflat dela indianii Calapalo. Aloique tăgădueşte însă c'ar fi ucis pe Fawcett. Dânsul conduce pe Dyott până la acel loc al râului Kuluene, unede s'ar fi despărţit de Fawcett. Dânsul n'a putut să-l urmeze, deoarece în urma lui Fawcett s'a produs un semn de prevestire groasnică. Omul alb a întins între doi copaci o frânghie, cu pene galbene şi negre.

Dyott se înapoiază la Calapalo şi le istoriseşte povestea cu penele galbene şi negre. Indianii Calapalo ripostează la aceasta că ei ar fi observat ca Aloique a fost acela care-a întins semnul prevestitor, pentru ca nu cumva dânşii, Calapalo, să-l urmeze. Aloique întoarce acum lucrurile şi susţine că cei cari au omorit pe Fawcett şi pe cei doi oameni cari erau cu dânsul sunt tocmai indianii Calapalo. Dânsul arată lui Dyott, cu lux de mimică, cum au fost doboriţi şi ucişi Fawcett, fiul său Jack şi Ralley Rimell.

Relaţiunea lui Dyott se termină astfel:

„Nu cred în povestea lui Aloique. Convingerea mea nestrămutată este că Aloique însuşi a omorit pe Fawcett şi dinadins a întins semnul prevestitor cu pene, între trunchiurile de copaci, pentruca nimeni din tovarăşii săi de trib să nu-l urmeze şi astfel să nu fie nevoit să împartă prada".

Cum am spus, nu există nici o îndoială că Dyott a fost în Diamantino şi că a pătruns mai departe, în pădurea pe jumătate seculară dela nord de Diamantino. Dar acel ţinut în care locuiesc Calapalii se cuprinde pe deantregul încă în brâul semi-civilizaţiei, despre care eu am părerea că Fawcett nu s'a folosit decât spre a antrena, pentru drumurile trudnice de mai târziu, pe cei doi însoţitori ai săi. Căci este ridicol să afirmăm că Fawcett, care ani dearândul mai înainte, singur, singurel, a străbătut pădurea seculară, care vorbia multe dialecte indiane şi era unul dintre cei mai încercaţi exploratori de păduri ai secolului al XX-lea, că acest bărbat s'ar fi lăsat jefuit sau ucis de doi indiani şi de două femei indiane. Pentru ce însă nu pot considera de fel relaţiunea lui Dyott ca adevărată, respectiv pentru ce nu cred în „lămurirea" lui Dyott, deşi buna credinţă a lui Dyott nu poate fi pusă la îndoială, aceasta o va arăta raportul nostru asupra aventurilor din pădurea seculară.

Primele întâmplări

La 11 Aprilie, când ne-am înălţat dela Nictereuy era o zi frumoasă, însorită. Mi-am propus să privesc înapoi la Susi, bucătăreasa mea cehă, şi la câinele meu, care stătea în apă până la pântece, când neam coborit cu barca la avion. Dar n'am mai făcut nimic, căci în vârtejul sgomotos al ridicării, am uitat să mă întorc iar după ce ne-am avântat în înalt bătrâna Susi şi câinele erau uitaţi. Sub noi se află Rio cu aleele sale largi, frumoase, cu femeile frumoase şi cu negustorii fericiţi. Vedem căpăţâna de zahăr pentru ultima dată şi apoi dispare şi marea strălucitoare. Mergem către apus. După o jumătate de oră suntem obicinuiţi cu ceeace se petrece. Un lanţ de munţi se leagă de alt lanţ. Suntem la o mie de metri înălţime. Când Jimmy se mai ridică cu 500 metri, terenul sub noi pare că s'a oprit. Astfel plutim ziua întreagă. După amiază ajungem în ţinutul Chaco brazilian. Jimmy ţine mereu cursul râului; e pentru cazul cam fi nevoiţi să aterisăm forţat. Sburăm acum în direcţia nordică. Pădurea e ca un covor de catifea verde închis, întretăiat de pete deschise, verzi. Sunt pete de mlaştini şi de câmpie. Uneori Jimmy se coboară până la 2-300 metri. Vedem atunci că pădurile freamătă şi copacii tremură de căldură. Intre noi şi pădurea de jos aerul pare o sticlă striată. De aceea, pădurea apare ca o fată morgană, care oscilă. Cerul deasupra noastră e adânc şi albastru şi nicăeri nu se zăreşte nici cel mai mic nour. Nu se aude decât sbârnâitul elicelor. Sub noi sboară stoluri de păsări. Uneori ne întâmplă şi atunci se întâmplă câteodată că vreuna dintre păsările zăpăcite să fie atrasă de curentul elicelor. Pasărea sboară repede în bucăţi şi trebuie să ne pitim, ca să nu fim isbiţi de carnea însângerată. Când înserarea violetă şi galbenă se ridică la orizont, zărim Campina, prima noastră staţiune. Jimmy telegrafiase precis oamenilor din Campina cum să semnalizeze locul de aterisare. S'au ţinut strict de prescripţiuni şi când am aterisat jumătate din oraş se afla la ţărm. Campina are zece mii de locuitori.

Pot să descriu dintr'odată cele trei oraşe Campina, Cuyaba şi Diamantino, despre care trebue să vorbesc. Pretutindeni există aceeaş *Placa*, adică piaţa mare, în jurul căreia se ridică edificiile oficiale şi casele protipendadei, inima oraşului. Pe placa se găsesc copaci de mango, înalţi, umbroşi şi înainte de toate „monumentul". O Placa fără monument e imposibil de imaginat, oricât de mic şi oricât de sărac ar fi oraşelul. Oamenii renunţă mai bucuroşi la canalizare, decât la plăcerea de-a se putea preumbla, în răcoarea serii, în jurul monumentului. Bine înţeles Placa trebue să poarte un nume patetic „*Placa liberatorilor*" sau cam aşa ceva. Placa este un loc mare, pătrat, din argilă bătătorită, având de jur împrejur plăci de piatră. Cu cât oraşul e mai impozant, cu atât mai puţină iarbă trebue să crească între plăcile de piatră. Cu cât Placa e mai impozantă, cu atât mai multe clădiri de piatră se ridică pe marginile ei. In asemenea oraşele braziliane nu se găsesc clădiri de piatră decât numai pe lângă Placa. Ele aparţin oficialităţii şi câtorva negustori sau plantatori mari. Culoarea caselor din jurul pieţii este pestriţă. Soarele ademeneşte la culori vii. Astfel placa străluceşte albastru, roşu, galben, alb-albăstrui şi alb orbitor. Stradele de jur împrejur sunt o îngrămădire de colibe, făcute din bidoane vechi de benzină, din bambus, pământ amestecat cu paie, din apă şi culoare albă. Acoperişurile sunt mai totdeauna din coceni de porumb şi numai pe Placa se poate vedea câteva acoperişuri de ţiglă roşie, şi ici şi colo câte un acoperiş de ardezie albastră.

Oamenii din Campina erau foarte agitaţi când am sosit.

Trebuiam să dau ajutor la operaţia ancorării. N'am mai făcut niciodată acest lucru pentru un hidroavion şi observ că sunt foarte obosit. Şi Jimmy Burnes, care ziua întreagă n'a scos un cuvânt, îmi spune pe englezeşte ca să nu ne pierdem prea mult timp cu oamenii. Plecăm deci muţi şi zâmbind obosiţi, prin uimirea care ne aşteaptă la ţărm, până la hotelierul nostru. Acesta, în onoarea noastră, şi-a pieptănat părul. Hotelul său e o casă din trestie de bambus şi pământ, împodobită prietenos cu ştergare albe. Ni se dă cea mai bună odaie din casă. Pe pereţi atârnă câteva reproduceri în ulei: „*Generalul Dewett priveşte lupta cu burii*" şi „*Atacarea poştalionului din Washington*". Cine ştie cum vor fi ajuns aici! Apoi mai sunt nişte fotografii de-ale rudelor hangiului, câteva cărţi poştale ilustrate, o cruce împodobită cu un şirag de mărgele de sticlă, câteva vase pestriţe de flori, cu flori de hârtie în ele, şi trei scaune de paie, vechi.

Am angajat un paznic, care să rămâie în timpul nopţii pe ţărmul lacului lângă avion. Trebue să facem întâi o baie. Baia se află într'un ungher, dintr'o cocioabă de lut. Sunt acolo două bidoane de benzină pline cu apă şi două căni-calabassa. Cu cănile calabassa putem scoate apa şi să ne-o turnăm pe cap. Apa e caldă şi de abia răcoreşte trupul. Suntem de cinci minute în colibă şi ţânţarii ne-au şi prăpădit. O să trebuie să ne obicinuim cu ei. Plaga asta, înarmată cu ace ascuţite, ne va însoţi luni dearândul.

Ne înapoiem în odae şi atârnăm hamacele pe care le-am adus cu noi. Cu patul nu merge. In Brazilia lepra e o boală domestică şi cine ştie cine a dormit în pat înaintea noastră?!

Suntem nevoiţi să explicăm hangiului tot ce ne-am propus să facem şi cum funcţionează avionul nostru, ca să poată da lămuriri despre noi tuturor oaspeţilor săi. Când după cină intrăm în bar. spre a bea ceva, dânsul şopteşte cu clienţii. De bună seamă că le-a spus că el şi-a câştigat încrederea noastră. Am primit penultima cină a civilizaţiei: pui cu orez şi ouă şi ca un salut de despărţire al Braziliei, vecinicul desert al acestei ţări: banane coapte la cuptor. Poimâine seara vom fi în pădurea seculară.

Suntem iar în picioare dis de dimineaţă şi jos la apă. Aparatul e în perfectă ordine. La zece dimineaţa aterisăm în Cuaba. Aci ne aşteaptă agentul lui Standard Oil Company. Primim un dejun cu şampanie şi multe sfaturi bune. Dela Cuyaba facem o excursie până la Diamantino direct nu putem să aterisăm trebue să ne coborim înainte de diamantino pe apă, însă aceasta ne convine, pentrucă voim să facem o plimbare prin vechiul oraş al căutătorilor de aur. Villa Diamantino trăeşte din amintirile timpurilor sale de glorie. Oraşul nu e altfel ca celelalte oraşe, dar puţinele sale case de piatră datează încă din secolul al XVII-lea. Diamantino şi-a primit numele dela diamantele galbene braziliane. Pe grinzile cârciumelor din acest oraş şi în copacii de Mango, din jurul pieţei, atârnă amintiri de mii de aventuri îndrăzneţe. Din Diamantino au pornit iezuiţii în expediţiile loor prin pădurea seculară. Au cucerit pădurea şi imperiul diamantelor pentru rassa albă. Erau oameni de-ai bisericei, răsboinici, aspri şi încercaţi. Ca o antiteză a faptelor, a îndrăznelii şi a temerităţii acestor iezuiţi văzurăm în după amiaza aceea, când treceam prin Diamantino cum era cărat un preot din zilele de astăzi. Era un domn corpolent, care stătea ţihnit şi spinarea unui indian. Asta înseamnă că indianul ducea un scaun în spinare. Pe scaun stătea preotul. Indianul mergea cu pas uşor. Işi ducea povara grea pe spate, cu ajutorul unei legături pe frunte. De această legătură se înnodau frânghii, care ţineau scaunul. Un astfel de indian este un individ pipernicit. O lovitură de pumn îl doboară la pământ ca nimic. Dar cu preotul lui în spinare aleargă ziua întreagă prin pădure şi peste munţi.

Dn Placa din Diamantino s'a întins mizeria, desnădejdea şi îndrăsneala morţii dealungul a mai bine de o sută de ani, în luminişurile

de friguri galbene ale pădurii seculare. Timpurile marilor expoatări de diamante a trecut de mult. In Diamantino, din belşugul de altă dată n'a rămas decât amintirea şi nădejdea unei reînvieri. In alte ţinuturi de diamante s'au ridicat oraşe mari, frumoase, în timpul exploatărilor. In Diamantino nu s'a întâmplat astfel. Chiar cei bogaţi au locuit mai departe în colibele de bambus. Nimănui nu-i plăcea acest oraş. De îndată ce se îmbogăţiau, toţi se retrăgeau la Rio, unde erau femeile frumoase şi aleele largi, sau peste ocean, în patrie.

Despre Fawcett n'am putut afla nimic ce să nu fi ştiut în Diamantino. Am sburat înapoi la Cuyaba. Hotelierul era un bărbat gras cu o cămaşe caky, ruptă şi un pantalon la fel. Purta o pălărie largă de paie, pe părul sburlit. Şi-a luat-o din cap în faţa noastră cu un zâmbet solemn. Apoi surâse şi pentru că tot îşi schimonosise faţa spre a o aduce în această înfăţişare de prietenie neobicinuită, rămase cu zâmbetul pe buze toată seara. De altfel îşi făcu ţigări din coceni de porumb şi nu făcu nimic alta decât să ne indice preţuri neruşinat de exagerate pentru apartamentele sale. Nu puteam fi mânioşi pe dânsul, căci avea dreptate. Când soseşte care un călător la el, când cere cineva oare adăpost la acest hangiu?

In încăperile pe care ni le-a oferit, singurul confort era că pe jos pământul fusese lipit şi netezit. Animalele de pe lângă casă, porci, păsări şi capre alergau dintr'o încăpere în cea'altă. Dar în odaia de bae şi de toaletă, pentru care era destinată o cocioabă de pământ încă şi mai mică decât cea din Campina, am găsit, păzit de doi vulturi bătrâni şi graşi, o bucată din „Le Main", din anul 1913. Am renunţat atunci la apa de bae din bidoanele ruginite de benzină şi am citit politica din timpul antebelic.

Dacă n'am fi scos din bagaje hamacurile noastre şi apărătoarele de ţânţari, am fi plecat înapoi la râu şi am fi înnoptat acolo. Dar ne simţiam prea obosiţi şi am hotărît să întrebuinţăm energia noastră mai bine spre a convinge pe hangiu că trebue să curețe odăile pe care ni le dase. Dânsul porunceşte să se măture cele două odăi pe care le locuim. Aceasta durează două ore. Timpul de aşteptare ni-l scurtează cu povestiri despre *„munţii albaştrii"*, dela nord de Diamantino. Omul acesta este foarte superstiţios şi a auzit de'a indianii meştiţi povestea indianilor cu piele albă, cari s'ar adăposti dincolo în *„munţi albaştri"* şi la care s'ar fi dus şi Fawcett. Sunt nişte diavoli — spune dânsul — cari nu mai lasă pe nimeni, dintre cei cari au călcat ţinutul lor să se înapoieze.

Când voim să ne întindem hamacele, vedem că pe perete se caţără o urechelniţă mare. Chemăm pe hangiu şi când intră hlizindu-se, ne înfurie şi mai tare. Am început să fim cuprinşi de pădurea seculară. Suntem deabia la marginea ei, dar simţiam nervositatea pe care ea radiază.

„N'ai avea bunăvoinţa să iei jos urechelniţa? Este o insectă veninoasă".

Hangiul: „A, da de unde! nu e atât de periculoasă, uite că se şi duce în odaia cealaltă".

In cele din urmă o ia totuş jos şi ne mutăm din odaie înapoi pe veranda casei, care dă spre grădina unde cei doi vulturi păzesc „Le Matin". Acolo ni se dă şi cina. La urmă căpătăm iarăş banane coapte şi rachiu tare. Nu ne vine să mergem la culcare şi punem pe hangiu să ne spuie povestea *„munţilor albaştrii"*. Dânsul culminează în povestiri tot mai îndrăzneţe şi în cele din urmă ajunge să susţie că indienii munţilor albaştri ar fi mâncători de oameni. Dânsul, hangiul, ar fi avut odată câţiva căutători de diamante ca oaspeţi, cari au ajuns până în *munţii albaştrii"*. Aceia i-au povestit că numa cu mare greutate au scăpat de indianii albi cari au ochii albaştri, dar dinţi foarte ascuţiţi. Această povestire ne conduce totuş în hamacurile noastre.

Cu două luni mai târziu, un asemenea mâncător de oameni, cu dinţi ascuţiţi, se afla lângă mine, încătuşat, în pădurea seculară. Noaptea pe când trebuia să-l păzesc gândul m'a dus deodată la hotelierul cel gras. Se cuvenia să-i dau dreptate. In pădurea seculară braziliană trăesc de fapt canibali cu păr blond, cu ochi albaştri.

Fuga prin furtuna tropicelor

Noaptea, în coliba sufocantă de lut a fost îngrozitoare, dar hangiul a dovedit totuş dimineaţa că e gazdă de seamă. Rar am băut o cafea atât de bună ca această „mocca" de despărţire, din cea mai bună cafea braziliană. Cafeaua era fierbinte şi dulce şi alunga gândurile turburi de peste noapte. Apoi mai era şi un beaftek excelent şi câteva portocale. Când am sosit la avion a trebuit să aducem laude agentului nostru de benzină. Cu oamenii lui, dânsul muncise toată dimineaţa şi lăzile de benzină erau aproape complet aranjate. Am avut de lucru vreo oră cu încărcarea fiecărei lăzi de benzină pe care trebuia s'o luăm cu noi. E o dimineaţă de zăduf, apăsătoare, şi când ne suim, pe la orele şapte, razele solare ne ard pielea, semn sigur că va ploua. Agentul de benzină ne face atenţi despre asta înainte de plecare, dar noi vrem să scăpăm de nourii neîntrerupţi de ţânţari, în mijlocul cărora ne-am petrecut dimineaţa întreagă. Dau drumul elicei şi ne suim sus, în aerul albastru, cald. In sfârşit am scăpat de ţânţari şi e mai răcoare aicea sus. Cerul e albastru şi limpede, dar orizontul în faţa noastră e plin de ceaţă şi întunecat. Deasupra ceţii brune pluteşte un nour mic, alb. Stă ca o oaie rătăcită pe cer, dar cu cât ne apropiem de dânsul, cu atât se face mai mare, şi cu atât dispare înfăţişarea lui blândă. Devine tot mai cenuşiu şi în cele din urmă norişorul s'a transformat într'un nour întunecat, albastru-cenuşiu, cu margini aprinse, mai deschise, albe-gălbui Acum nourul a devenit un zid negru şi mă cuprinde un sentiment neplăcut văzând cum aparatul nostru goneşte spre acest perete negru. Peretele negru s'a ridicat mai sus de soare. Acum luminează orizontul, care înainte era plin de ceaţă şi cafeniu, într'o lumină curioasă, limpede, violet-închis. Putem observa cum acest violet închis dispare şi devine galben ca pucioasa, la fel ca marginile zidului negru. E frig şi de ochelarii noştri se ciocneşte ploaia de praf, a cărei provenienţă e inexplicabilă.

Jimmy, dela care mă obicinuisem să nu aud niciodată o vorbă, când stătea la cârmă, şi despre care ştiu că nici nu se gândeşte să se întoarcă la mine. Jimmy opreşte deodată motorul şi se întoarce către mine. Caut prin ochelari să recunosc ochiul său şi observ că privirea sa nu este înfricoşată. Dânsul se uită la mine ca şi când ar voi să-mi ceară să dau toată atenţia. Prin faptul că elicea noastră dintr'odată s'a oprit întreaga natură îmi apare cuprinsă de o tăcere stranie. Această tăcere durează însă numai o secundă. Apoi auzim din depărtare un murmur şuerător şi o bubuitură înfundată, înceată. Pământul sub noi e învelit de o întunecare galben-cafenie, palidă. Un moment se întrerupe flueratul, murmurul şi bubuitul, apoi porneşte înmiit, sub suprafeţele de susţinere ale monoplanului nostru. Suntem ridicaţi sus în aer şi cu un salt gigantic svârliţi într'o parte. Furtuna de tropice a început. Acum Jimmy arată ce poţi! Elicea sbârnie din nou, vibrează şi huruie. Deodată capul mi-e smuls înapoi de lovitura de aer. Ştiu că trebue să-mi încleştez gura, să-mi bag capul între umeri şi să mă opintesc împotriva furtunii.

Aparatul se ridică tot mai sus şi mai sus. Văd cum deasupra pădurilor, sub noi, se undulează ceaţa galbenă, care se adună în nouri şi apoi se desfăcea în aer, sub noi. E praful pădurii seculare. Sub noi un fluviu larg, mare, probabil Tapajos. Până mai odinioară era brun, acum e negru şi primejdioşii „clăbuci", micile vălurele albe, se îmbulzesc pe apele sale. Curând apa neagră nu mai e decât o singură spumă albă, în clocote. Prin sgomotul elicelor aud fluerăturile ureletele şi pârâiturile furtunii. Intre acestea vine un vuet depe pământ: sălbăticiunile gonesc într'o teamă nebună prin păduri. O reţea întreagă de fulgere cade la pământ, într'o încetineală care-ţi tae respiraţia. Suntem la 2500 metri înălţime şi între noi şi pământ e un perete întreg de foc. Uneori peretele de foc dispare, ca înghiţit de ceaţa cenuşie, apoi străbate un fulger groasnic, galben, roşu sau roşu închis şi zidul de foc apare iarăş. Deasupra noastră cerul e albastru şi noi înaintăm cu toată viteza sub noi, cenuşiul devine tot mai luminos şi fulgerele tot mai rare. Dar pământul chinuit urlă şi se pare că furtuna se înspăimântă, de aceste urlete căci îndată totul trece şi deabia câteva tunete mai bubuie, în depărtare.

(Va urma)

Deslegările jocurilor din No. 347

CONDIȚIUNILE DE PARTICIPARE

Participă la premiile noastre fiecare cititor al revistei dacă deslează jocurile publicate în rubrica de față.

Deslegările vor fi copiate pe o foaie separată și trimise într'un plic închis pe adresa revistei, timp de 8 (opt) zile dela apariția numărului respectiv.

Se va anexa și cuponul de jocuri.

PREMIUL I: 200 lei, în numerar.

PREMIUL II: un aparat foto grafic „Agfa-Box".

PREMIUL III: un abonament pe o lună la „Realitatea ilustrată".

O calitate inutilă

Un voiajor comercial întâlnește pe un coleg, pe care-l anunță că soției sale fiindu-i frică de viteză, și-a vândut automobilul și că are intenția să-și cumpere o trăsură și un cal.

— Am ceva pentru tine, îi spuse prietenul, am un cunoscut care vrea să-și vândă calul și trăsura. Știi, un troteur excelent și o trăsură ușoară. Alaltăierieseară, a plecat din București la miezul nopții și a sosit la Ploești la ora patru dimineața. Ar trebui să vezi.

— Iți mulțumesc pentru informație, dar trebue să-i vorbesc soției mele; ea va decide.

A doua zi, cei doi prieteni se revăd:

— Ei, cum te-ai decis cu trăsura?

— Imi pare foarte rău, dar soția mea nu vrea: ea se întreabă ce-am putea face noi la Ploești la ora 4 dimineața.

Patriotism interesat

Intr'o stațiune balneară, vilegiaturiștii așezați confortabil în jurul chioșcului unde este instalată muzica, ascultă concertul. Deodată un ștrengar se apropie de șeful de orchestră.

— Nu puteți cânta „Imnul regal", domnule?

— Hai?... Nu... Dece?

— Fiindcă atunci oamenii se vor ridica și voiu putea să-mi regăsesc mingea, care trebue să fie pe sub scaune.

ȘTIRI SPORTIVE

In decursul ultimei săptămâni teniseurii români au reușit să învingă sdrobitor pe jucătorii turci.

*

Tot în această săptămână s'a continuat Balcaniada motociclistă, terminată cu victoria necontestată a României. In urma acestei competițiuni Cantacuzino a obținut titlul atât de invidiat de „Campion al Balcanilor".

*

Duminica trecută au avut loc pe stadionul O.N.E.F. alergările de marș forțat. La toate trei probele, 500 m., 1000 m. și 5000 m., a reușit primul I. Tirea.

*

Tot Duminică 1 Octombrie s'a inaugurat cu un deosebit fast în prezenta Al. S. Pr. Nicolae „Olimpiada militară. Acest prim turneu fot-ball-istic prilejuește întâlnirea a trei echipe militare de evidentă valoare. La matchul de deschidere a participat echipa cehă și echipa polonă. Jocul s'a terminat în onoarea cehoslovacilor cu scorul de 4:3.

Oaspeții ne-au prezentat un match de o rară spectaculozitate Am admirat la polonezi jocul bărbătesc și rapid, iar la cehoslovaci, tehnica fineța și eleganța care ne-au asigurat un regal sportiv.

CIUDĂȚENII

Un melc parcurge un kilometru și jumătate în două săptămâni, dacă înaintează fără a se opri deloc.

Toate diamantele șlefuite din lume cântăresc împreună vreo 10.000 de kg.

La unul din triburile de Tuaregi, din deșertul Saharei, femeile comandă și bărbații ascultă (întocmai ca la noi, cu deosebirea că acolo e oficial). Femeile cer pe bărbați în căsătorie și le trag un puiu de bătaie dacă-i prind că flirtează. Bărbatul poartă văl pe fața și mănâncă la o măsuță separată, dacă mai rămâne ceva din prânzul stăpânei. El servește de dădacă la copiii de sex masculin și nu are dreptul să poseadă proprietăți.

Vilegiatură la țară: întoarcerea la natură

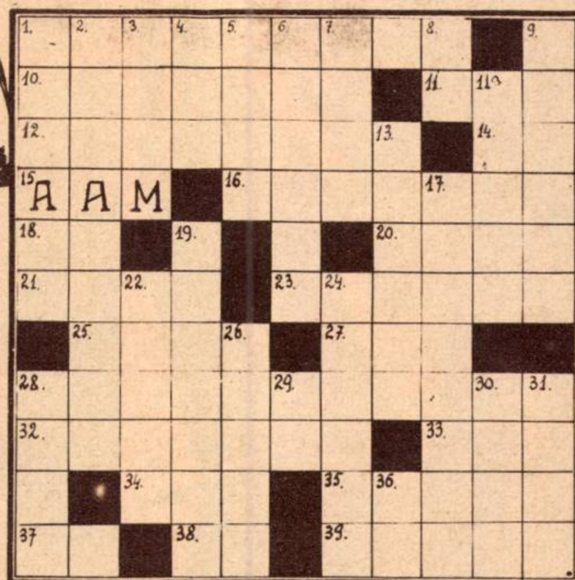
MADY & Co.

Celebrii comici-acrobați excentrici dela Teatrul Empire Paris. Aduși cu mari sacrificii din străinătate și debutează în fiecare seara la: MAXIM ZIG-ZAG

Pagina Jocurilor

Problema I-a: (Cuvinte încrucişate)

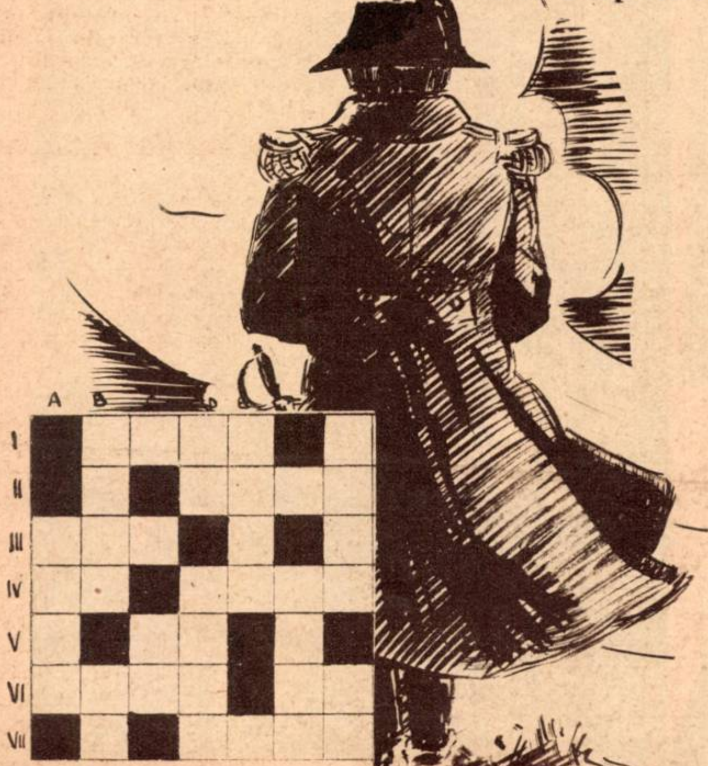
ORIZONTAL: 1) E vorba despre ţigani acolo! 10) Ceiace nu păţeşte numai ţiganul! 11) Acolo însă, se înneacă numai el. 12) Glorie deşartă. (Aţi citit „Ţiganiada?") 14) Insigna studenţilor din Capitală. 16) Unanimi. 18) Şi-ar schimba ei nomadismul pentru o viaţă statornică? (Părerea mea!) 20) Lucrat cu plugul. 21) Tipi! 23) Il trece pe bietul biped din figură! 25) Netot. 27) Nu am! 28) Aşa e şi povestea de faţă, şi viaţa lor. 32) Năvălim! 33) Fundul pantalonilor. (Resmeriţă). 34) Orient. 35) Se întâmplă cu dancii seara, în jurul focului, sătui fiind. 37) Armăsar. 38) Părţi pântecoase. 39) Gălăgie mare. (Ştiţi unde!).

VERTICAL: 1) Cică numai ei se înneacă la mal! 2) In interior. 3) Păzeşte comori. 4) Elementul lor, mai mult decât al altora. 5) Instrument de vânt!! 6) Face icoane, repară icoane, vinde icoane, schimbă icoane şi eventual fură icoane! 7) Diplomat turc (1815—1871). 8) Posed (vânt prin buzunare!) 9) Dovadă că nu au griji şi necazuri, ţiganii nu sunt niciodată astfel. Părul le e ca ebenul. 11a) Rudar. 13) Instigăm, lovim, 17) *Romantic şi îmbătător* ca o noapte de vară şi ca o ţigancă tânără, frumoasă. 19) Insinua. 22) Ii încălzeşte şi-i smoleşte, cu toate că nu pleacă la mare. 24) Ieşit din comun. 26) A ţâşni 28) Danciu!! 29) Conjuncţie. 30) Intrerup. 31) A ţiganilor e bâta şi ciocanul. 36) Afirmaţie.

C. DIDY BERCOVICI
student

Problema II-a: (Date încrucişate)

Epoca lui Napoleon

ORIZONTAL: I. Atunci s'a stins definitiv steaua lui Napoleon I. Ora 13 p. m. II. Luna în care a fost lupta dela Lipsca. Războiul cu Spania. III. Câte zile a domnit Napoleon I a doua oară. Soldaţii unei patrule. Nulă. IV. Vârsta lui Voltaire când a murit. Abdicarea şi părăsirea Franţei pentru totdeauna. V. Inzecitor. Ludovic al... a urmat la tron după Napoleon. Număr. VI. Pacea ţarului Alexandru I cu Napoleon I (Tilsit). Una din datele apariţiei Rebusului. VII. Nimic. Napoleon fu proclamat prin plebiscit consul pe viaţă.

VERTICAL: A. Napoleon I ca prim consul încheie pace cu Austria şi Anglia. B. Incoronarea ca împărat al Francezilor. Anii de viaţă a lui Kant. C. Două luni, în săptămâni. N'are nici o valoare. Nimic lângă 1. D. Vârsta unui recrut. Cea mai ruşinoasă pace pentru Francezi. E. Când a strigat poporul Francez „Jos Guizot"? Numeral cu ferestrele închise! F. Iar nimic. Culmea gloriei lui Napoleon I. G. Pacea dela Pressburg. Anii de viaţă ai lui Napoleon Bonaparte.

HELMAN L.
Vaslui

Deslegătorii jocurilor din Realitatea Ilustrată Nr. 347

Au deslegat două jocuri:

Colonel Clement Schachman, Loco; M. C. Weiss, Focşani; Liza Silberman, Loco; Tiby Tărnăveanu, Tg. Mureş, Ionescu D. D-tru Mina, Loco; Tony Balint, Constanţa; Marg. Giurescu, Buzău; F. Kornblum, Focşani; Lisette Filotti, Loco, Mimi Florian, Loco; Heigher Iosé, Loco; Ionel I. Andreescu, Feteşti-Ialomiţa; Vasile Miu, Constanţa; M. Mochi, Urziceni; Rodica Panea, Craiova; Duduia Margareta din Arad; Const. D. Popescu, Loco; C. D. Diaconescu, Loco; Nourescu Alexandru, Bacău; Ciobanu Avraam, Orhei; N. Verguleścu, Loco; A. Wonka, Lipcani-Hotin; Mariana Ionescu, Loco; Jean Russescu, Loco; Constanţa I. Tănăsescu, Loco; D. C. Maiorescu, Loco; Dan Titus Lochianu, Gherla-Someş; Ion Manolescu, Loco; R. Lorintz, Loco; Petrică Marinescu, Slatina; E. Goţia, Sibiu; Păpuşa şi Silviu Codreanu, R. Sărat; Al. N. Vasilescu-Vasal, Loco; Clémence Apostoleanu, Buşteni; Tina Eftimiu, Iaşi; Dobrescu Nicolae, Loco; Mircea Iacomi, Constanţa; Lotty Dr. Rubin, Loco; Lazăr Woinowsky, Ochiuri; Gheorghe C. Chiriac, Bordeştii-de-sus, R. Sărat; Guţă Niculescu, Roznov-Neamţ; Radu Caloianu, Loco; F. Athanasiu, Loco; Ortansa Mişinsky, Bolgrad; Lelia Popovici, Câmpulung-Muscel; Nicolina Popescu, Caracal; Maricara şi Florica Anastasiu, Giurgiu; Mauriciu Segalescu, Loco; Elisabeta Constantinescu, Caracal; Ilie T. Lupiţa, Caracal; Dora Bârsan, Sălişte-Sibiu; Fanny şi Tity Săraru, Buzău; Lungu Gh. Panaite, Galaţi; M. Pintel, Bolgrad; Juliette Abramovici, Loco; C. Popescu, Trestia-Gloduri, Buzău; Silvia Florian, Loco; Alice Moman, Galaţi Mişu Marcus, Loco; Lăzărescu Ioan, Loco; Angela Dumitriu, Loco; I. Dorneanu, Loco; Alex. A. Dimitriu, Loco; Gh. Tomaide, Sibiu; D. Gheţu, Tecuci; Elena Tănăsescu, Loco.

CRIPTOGRAMĂ

Pe malul mării de spumă albită
Ce'nalţă gemet ingrozitor,
Ca pe un înger te-aştept iubită
Cuprins de jale, muncit de dor!
(Aşteptare de V. ALEXANDRI)

Au deslegat un joc:

Dora Sădeanu, Loco; Paulina Chilişoiu, Valea Nandri-Muscel; Stelian Macovei, R. Sărat; St. Gh. Ştefănescu, Piteşti; Cléo dr. Paulian, Loco; ing. Max Cerbeanu, Loco; Jean Karmin, Ploeşti; Iacob Dorfman, Loco; Nicu N. Dumitrescu, Călăraşi-Ialomiţa; Dorel Apostoae, Băileşti-Dolj; Jeana Sofia-Hociung, Moineşti-Bacău; Alex. Mihăilescu, Căvăran-Severin; Poerăreanu Mircea, Loco; Otilia Costea, Trăznea-Sălaj.

Numele premianţilor

Prin tragere la sorţi au câştigat:

Premiul I lei 200 în numerar d. Vasile Miu, distrugătorul „Regina Maria" Constanţa.

Premiul II un aparat fotografic „Agfa-Box" d-ra Mariana Ionescu, str. Despot Vodă, Loco.

Premiul III un abonament pe 1 lună la „Realitatea Ilustrată" d. Jean Karmin str. Ştefan Greceanu 24, Ploeşti.

Premiile se expediază în baza unei c. p. cu adresa exactă a câştigătorilor. Cei din Capitală se vor prezenta personal să şi le ridice.

„REALITATEA ILUSTRATĂ. — *Director* Nic. Constantin.
Redacţia şi Administraţia: Str. Const. Mille 7—9—11, Telefon 359/99.
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adevĕrul" S. A.

Actualități

Suveranii Jugoslaviei, însoțit de Regele nostru și de Principele Nicolae, au făcut un pelerinaj la Medjidia și Bazargic la cimitirele eroilor sârbi căzuți în răsboiul mondial. Instantaneele noastre au fost luate în momentul când Regele Alexandru depune o coroană pe mormântul eroilor sârbi din Medjidia și (stânga) când Suveranii Jugoslaviei, Regele Carol și Prințul Nicolae coboară dela criptă.

Terminându-se Balcaniada motociclistă, d. Cantacuzino-Bâzu a rămas cu titlul definitiv de campion balcanic. In fotografia noastră: d-lui Cantacuzino i se înmânează cupa pe care a câștigat-o.

Vineri seara, la sinagoga „Poraaim" din calea Griviței, în București, s'a întâmplat o groaznică nenorocire. Din pricina unei alarme false de foc, s'a produs panică. In învălmășală s'a dărâmat o balustradă și au căzut mai multe femei bătrâne, dintre care zece au murit. In fotogrgafia noastră: sinagoga unde s'a întâmplat nenorocirea și (stânga) înmormântarea victimelor.

REALITATEA ilustrată

ANUL VII. No. 350
12 OCTOMBRIE 1933

10 LEI

S'a terminat vacanţa şi la Universitate.

Serbările dela Tg. Jiu

Sâmbătă 7 Octombrie a. c. M. S. Regele Carol II a decorat orașul Tg.-Jiu cu „Virtutea Militară" ca un omagiu adus eroismului cu care populațiunea orașului a știut să oprească năvala trupelor germane la podul Jiului, în ziua de 14 Octombrie 1916.

Suveranul, la sosirea sa în Tg. Jiu a fost întâmpinat de d-nii prim-ministru Vaida-Voevod, Vasile Arjoceanu, primarul orașului, Alexandru Popescu, prefectul județului și col. Chiliman, comandantul garnizoanei.

D. Vasile Arjoceanu a întâmpinat pe Rege cu tradiționala pâine și sare.

Solemnitatea decorării orașului a avut loc în fața Primăriei din Tg. Jiu. Aci Suveranul, Prințul Niculae și prim-ministrul d. Vaida-Voevod au luat loc pe o estradă. După oficierea serv. religios de către Episcopul Bartholomeu, Regele a înmânat d-lui Vasile Arjoceanu decorația. A luat cuvântul d. general Samsonovici, ministrul apărării naționale, care dă citire decretului regal prin care se conferă orașului Tg. Jiu medalia „Virtutea militară de războî", cl. I, pentru „unitate de simțiri, sacrificii și curaj desăvârșit dovedite de cetățenii acestui oraș cu prilejul luptelor din 14 Octombrie 1916, dela Jiu".

D. Vasile Arjoceanu, președintele comisiei interimare a orașului rostește o cuvântare în care exprimă sentimentele de mulțumire sufletească ale cetățenilor din Tg. Jiu pentru înalta bunăvoință pe care Suveranul o arată acestui oraș, distingându-l. Primarul evocă clipele de jertfă și de vitejie din zilele grele ale războiului și termină urând viață îndelungată Regelui și dinastiei.

primar Vasile Arjoceanu rostindu-și discursul

mentul solemn când Suvera- înmânează d-lui V. Arjoceanu, decorația orașului

Serviciul religios oficiat în fața primăriei la serbările din Tg.-Jiu.

M. S. Regele a rostit apoi următoarele cuvinte:

Aducând astăzi orașului Târgu-Jiu acest semn de recunoștință pentru vitejia locuitorilor săi, cred că îndeplinesc o sfântă datorie față de istoria neamului nostru.

In momentele de grea cumpănă din 1916, când moralul multora începuse să scadă, când cu îngrijorare priveam cu toții cum puhoiul dușman trecea peste lanțul și zidurile Carpaților, gestul acestei populații viteze, urmași ai lui Tudor Vladimirescu, de a se alătura oștirilor noastre, la podul de peste Jiu, a fost nu numai un semn de vitejie, dar un imbold la ridicarea sufletească a întregei națiuni.

De altfel, de pe aceste plaiuri gorjene ai căror fii au arătat în decursul istoriei că sunt demni de numele de români, era natural ca tocmai ei să poată da în istoria acestui război, acest frumos exemplu. Aceasta să ne fie o pildă și tuturor locuitorilor de aci un îndemn de adânc și sfânt patriotism în viitor, pentru ca atât în zile de război, cât și în zile de pace, Eu, Suveranul vostru, să mă pot bizui pe această populație în toate luptele pentru ridicarea și binele acestui neam.

D. general Samsonovici, ministrul apărării naționale, citește decretul prin care orașul Tg. Jiu este decorat cu „Virtutea Militară cl. I"

Mulțimea la serbările din Tg.-Jiu

In Germania de azi

Hindenburg a primit de curând să fie naş la al 25.000-lea copil. Fiecare nou născut pe care-l botează Hindenburg primeşte douăzeci de mărci (800 lei) dela Preşedinţia Reich-ului. In general finii lui Hindenburg sunt copiii familiilor numeroase, sau ai invalizilor de război.

Germania tinde să se transforme într'un imens lagăr de concentrare, sub regimul hitlerist. Infăţişăm cititorilor un lagăr de concentrare pe bordul unui vas.

O altă măsură care să evidenţieze puterea absolută a dictatorului este ordonanţa ca în fiece Duminică poporul german să nu mănânce decât un singur fel de mâncare: o tocană. Aceasta nu numai în casele particulare, dar şi în restaurantele luxoase, dupăcum se poate vedea în fotografia noastră. In aceste din urmă restaurante se admite pe lângă tocană consumarea fructelor.

Politica Germaniei de azi este o politică de bluffuri, de paradă şi de măsuri menite să uimiască lumea. Astel, printre altele, avem de înregistrat recentele serbări ale recoltei, în cadrul cărora au avut loc reprezentaţii de gen păgân, cum se arată în fotografia noastră.

Richard Wagner fiind sărbătorit în Germania, s'a tipărit o emisiune specială de mărci, cu scene din operele maestrului.

STRATOSFERA ȘI TAINA RAZELOR COSMICE

A treia ascensiune în stratosferă

IN ziua de 30 Septembrie crt. a avut loc un eveniment de o importanță considerabilă pentru știință. Trei savanți ruși : Prokopiew, Birnbaum și Gudunow au reușit să se ridice în stratosferă, pe bordul balonului sovietic „U.S.S.R.", până la o înălțime de 19 klm.

Această ascensiune a decurs în cele mai bune condițiuni. Aeronauții s'au putut menține în văzduh timp de aproape 8 ore, reușind să execute în acest interval toate măsurătorile și înregistrările, pe care și le-au propus să le facă.

Trebue să recunoaștem, că față de precedentele ascensiuni întreprinse în anii trecuți în aceste înălțimi ale văzduhului, cea de față reprezintă un progres, prin siguranța cu care s'a înfăptuit. O călătorie într'o regiune, care până nu demult, părea aproape inaccesibilă omului sau în orice caz, extrem de primejdioasă, s'a făcut de astădată cu o preciziune absolută, în conformitate cu un plan prealabil stabilit.

Balonul exploratorilor ruși, cu o capacitate de 800 metri cubi, era umplut cu hidrogen. Plecarea aeronavei, ținută în cel mai mare secret, s'a făcut pe neașteptate. Interesant este faptul că în tot timpul ascensiunei și menținerii lor în stratosferă, piloții aerieni au întreținut comunicațiuni regulate cu cei de pe pământ, cu ajutorul unui emițător de radio pe unde scurte, instalat pe bordul balonului. Astfel, ei au comunicat din văzduh că la 19 km. deasupra pământului presiunea atmosferică este de 50 milimetri și temperatura aerului 67 de grade sub zero. Dela această înălțime pământul le apărea perfect vizibil.

Spre deosebire de aeronava lui Piccard, forma balonului „U.S.S.R." era, nu rotundă, ci alungită. Condițiunile atmosferice favorabile au înlesnit cursa stratosferică, așa încât piloții și toate materialele s'au întors în perfectă stare, iar aterisarea s'a făcut la 115 klm. de Moscova, pe șesul râului Moskva.

ASCENSIUNILE ANTERIOARE

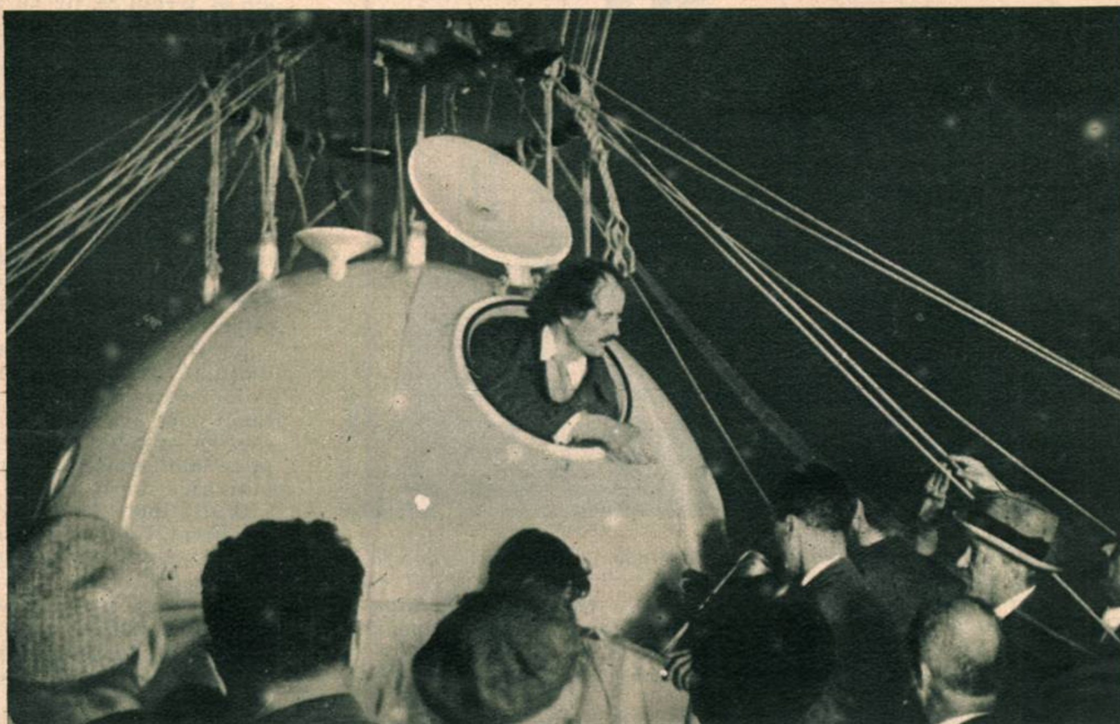
ASCENSIUNEA de față reprezintă al treilea sbor în stratosferă. Primul a avut loc la 27 Mai 1931 și a fost întreprins de profesorul elvețian Piccard, dela Universitatea din Bruxelles, însoțit de asistentul său Kipfer. Ascensiunea, deși a stârnit o vâlvă extraordinară prin recordul de înălțime aeriană — circa 16.000 de klm. — pe care l-a atins, n'a dat totuș un rezultat interesant în privința obiectivului științific urmărit. Aceasta din cauză că aparatele de înregistrare și măsură au fost deranjate, în urma ruperei unui cablu la pornirea bruscă a balonului. Dealtfel, și aterisarea s'a făcut în condiții cu totul riscate, iar cei doi savanți au scăpat cu viață, numai datorită norocului.

A doua ascensiune în stratosferă a fost executată la 18 August 1932, tot de către Piccard, însoțit însă de un alt asistent, inginerul Cosyns. Balonul folosit era acelaș ca și în anul precedent, echipat însă cu o nacelă nouă. Acest al doilea sbor a decurs în condițiuni fericite, întrucât nava aereană s'a putut menține câteva ore la o altitudine de 16.800 de klm., în care timp asistentul lui Piccard a efectuat nestânjenit măsurătorile care-l interesau.

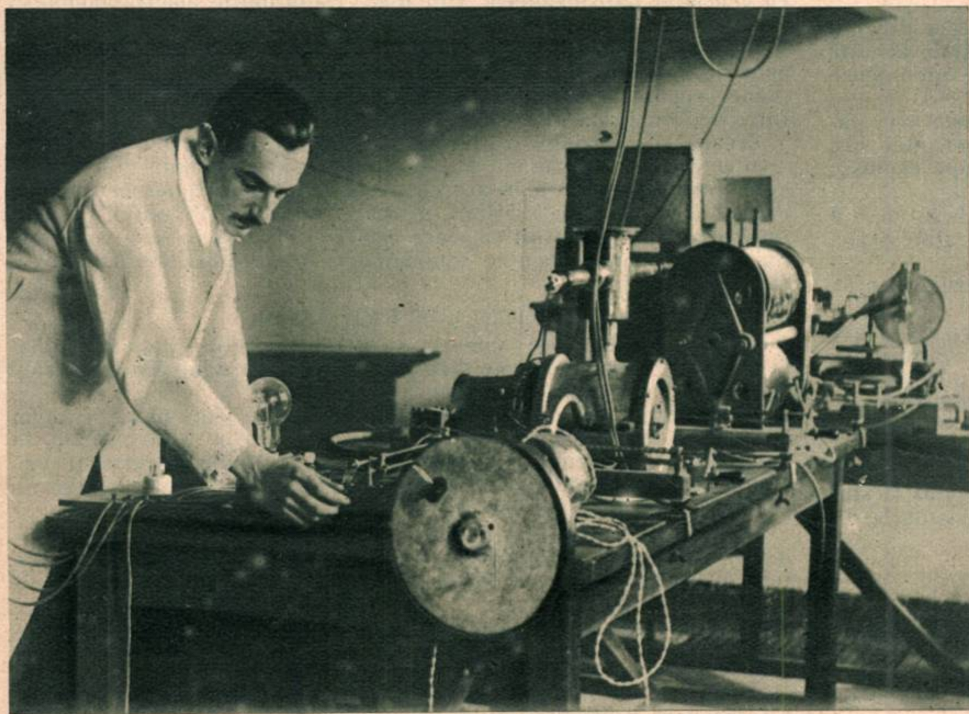
In anul acesta, mai mulți savanți și exploratori proiectau un al treilea sbor în stratosferă.

Piccard, influențat de dorința expresă a soției sale, care-l ruga să nu-și mai expuie viața într'o întreprindere atât de riscată, a renunțat la repetarea experienței sale. Un pilot american extrem de iscusit, locotenentul Settle, a încercat în vara anului acesta, cu prilejul expoziției mondiale din Chicago, să întreprindă un sbor în stratosferă. A suferit însă un accident, căzând cu balonul pe acoperișul unei clădiri.

Insfârșit, recenta ascensiune a celor trei exploratori ruși, pregătită în secret și — după cum am spus — perfect reușită, a avansat într'o mare măsură cercetările științifice relative la această interesantă regiune a atmosferei.

Profesorul Piccard, care împreună cu doctorul Cosyns a isbutit, în a doua ascensiune stratosferică, să ajungă la înălțime de 16.700 metri.

Fizicianul Max Cosyns, asistentul profesorului Piccard, în laboratorul său.

CE E STRATOSFERA?

CUVÂNTUL „stratosferă" — bine cunoscut de meteorologiști — era aproape cu desăvârșire ignorat de marele public, înaintea primei ascensiuni a profesorului Piccard.

Intr'o singură zi, el a ajuns pe buzele tuturor. Nu-i mai puțin adevărat însă, că la un moment dat mai toți cei cari-l rostiau ,nu cunoșteau și poate că nu cunosc încă nici astăzi bine înțelesul lui adevărat.

Să încercăm deci să lămurim ceeace înțeleg meteorologii prin termenul „stratosferă".

Pătura de aer, care înconjoară pământul, se întinde, după evaluările savanților, până la o înălțime de vreo 200 de klm. deasupra pământului.

Să nu credem însă că dincolo de această limită nu mai găsim nici o urmă de gaze și că în aceste locuri, atmosfera se termină în mod brusc. Este foarte probabil, dimpotrivă, că o cantitate mică de gaze există și dincolo de 200 de km. și poate chiar dincolo de 300 sau 400 de klm. Numai că, la o asemenea înălțime, rarefiarea gazelor este de fapt atât de mare, încât se apropie de vid, un vid de-altfel mult mai complect decât acela pe care-l putem obține cu ajutorul mașinilor celor mai perfecționate, în laboratoarele noastre de fi-

zică. La o înălţime de 200 de km. presiunea aerului nu reprezintă decât o fracţiune infinitezimală dintr'un milimetru.

CUM VARIAZĂ PRESIUNEA

La nivelul mării, presiunea atmosferică e măsurată prin înălţimea unei coloane de mercur în barometru, de 760 de mm. La 4800 de metri — adică aproape la înălţimea lui Montblanc — presiunea aerului nu e mai mare de 410 mm. La 8800 de metri — înălţimea aproximativă a muntelui Everest — presiunea este de vreo 230 de mm. La 10 klm. presiune cade la 210 mm., la 20 de klm. ea este de 62 de mm. şi la 60 de klm., ea nu reprezintă decât o fracţiune de miliametru. Aşa dar,în mod logic, presiunea atmosferică nu poate fi la 200 de klm. deasupra pământului decât inferioară unei milionimi de milimetru.

La o înălţime de peste 11—12 klm., respiraţia devine imposibilă şi aeronauţii cari au încercat să se ridice la această altitudine, au suferit accidente grave şi adesea mortale.

Dincolo de această limită, omul nu mai poate să se ridice, altfel decât într'o nacelă ermetic închisă — ca aceea a profesorului Piccard — în care aerul, necesar respiraţiei piloţilor, este acumulat şi menţinut în mod artificial.

La 30 Septembrie, balonul stratosferic „Stratostat U.S.S.R." a isbutit să atingă înălţimea de 18.600 metri, bătând astfel recordul profesorului Piccard. Balonul e cel mai mare din lume, având un volum de 25.000 metri cubi, iar gondola de metal în formă sferică cu un diametru de 2,4 metri. Cu acest balon au sburat comandantul Prokofiew şi observatorii Birnbaum şi Godunow.

In fotografia noastră, plecat în afară din gondolă Godunow. In picioare, la stânga Prokofiew, la dreapta, Birnbaum.

COMPOZIŢIA ATMOSFEREI

După cum am spus, în mod practic atmosfera nu trece dincolo de 200 de klm. Putem chiar să reducem la jumătate această valoare şi să afirmăm că *atmosfera efectivă*, care înconjoară pământul, nu se 'ntinde dincolo de 100 de km.

Intre înălţimea de 100 de km. şi nivelul mării, se găseşte deci pătura de aer, alcătuită în mare parte din oxigen şi azot. Mai sus, există o atmosferă rarefiată la extrem şi compusă aproape exclusiv din hidrogen şi heliu.

Meteorologii au împărţit această atmosferă efectivă în modul următor: Intre 0 şi 4000 de metri se găseşte un strat atmosferic, denumit *„zona perturbaţiilor"*.

Această zonă este sediul marilor mişcări ale atmosferei. cum ar fi vijeliile, furtunile şi cicloanele.

Intre 4000 şi 11.000 de metri întâlnim o pătură, în care evoluează nourii denumiţi „cirrus", nişte nouri uşori, cari par compuşi din filamente subţiri. Aceste două straturi, a căror grosime totală nu depăşeşte 11.000 de metri, alcătuesc ceeace numim *troposfera*.

Mai sus de troposferă se întinde stratosfera, până la o înălţime de 80 de km. In această zonă nu întâlnim nici nouri, nici vapori de apă.

Aerul care o constitue, precum şi condiţiunile fizice pot fi studiate, fie cu ajutorul baloanelor — sonde, fie prin ascensiunile directe ale observatorilor.

EXPLORĂRILE PRIN BALOANE-SONDĂ

In această privinţă, meteorologii au reuşit încă din epoca de dinainte de răsboiu să exploreze stratosfera. Astfel, observatorul din Pavia a lansat, la 7 Decembrie 1912, un balon sondă în stratosferă. Acest balon umplut cu hidrogen şi echipat cu aparatele necesare de măsură automată, s'a ridicat până la 37.700 de metri deasupra pământului.

In urma acestui sondaj aerian, s'a constatat că la o înălţime de 12,385 de metri temperatura aerului e de minus 55 de grade, la 19.730 de metri termometrul arată minus 57 de grade, iar la 37.700 de metri, minus 61 de grade. După cum vedem, temperatura scade pe măsură ce ne ridicăm în văzduh. Această scădere este însă din ce în ce mai lentă, şi variaţia temperaturii ajunge neînsemnată deasupra înălţimei de 12 kilometri.

Faptul a sugerat savanţilor ipoteza că în atmosferă ar exista o zonă, în care temperatura se menţine aproape constantă, aşa numita *„zonă izotermă"*.

Acest prim sondaj stratosferic a fost urmat de altele, care au confirmat primele rezultate. Recordul realizat la Pavia a fost de curând întrecut de balonul-sondă, lansat de observatorul din Hamburg, care s'a ridicat până la o înălţime de 38.200 de metri, înregistrând la această altitudine o presiune numai de 3 mm.

Care este atunci interesul ascensiunilor în stratosferă, dacă această regiune a putut fi explorată până la înălţimi atât de mari, cu ajutorul baloanelor-sonde?

La ce bun să riscăm viaţa atât de preţioasă a unor savanţi, din moment ce un balon echipat cu instrumentele de măsurare şi înregistrare automată, ne face acelaş oficiu?

Obiectivul urmărit de profesorul Piccard, spre deosebire de acel al baloanelor-sondă, nu era de ordin meteorologic, Piccard, îşi propusese în primul rând să studieze *„radiaţiile cosmice"*.

TAINA RAZELOR COSMICE

Ce sunt aceste radiaţii? Şi cum au fost descoperite?

Incă înainte de războiu s'a constatat prezenţa unor radiaţiuni foarte pătrunzătoare, atribuite zăcămintelor radio-active subterane. Un mic grup de savanţi au fost intrigaţi de faptul că radiaţiile acestor zăcăminte radio-active au o intensitate mai mare în văzduh, decât la suprafaţa pământului. Or, dacă aceste radiaţiuni îşi au origina în interiorul pământului — aşa cum se credea — ele ar trebui să fie cu atât mai intense, cu cât ne apropiem de suprafaţa solului.

Savantul austriac Hess dela Universitatea din Graz, a întreprins atunci o serie de experienţe în această direcţie, ridicându-se în văzduh pe bordul unui balon. A constatat, spre marea lui surprindere, că la o înălţime de câteva mii de metri, intensitatea radiaţiunilor misterioase, în loc să scadă, creştea.

Profesorul Kolhörster, un savant german, care se arăta foarte sceptic faţă de aceste experienţe ale lui Hess, îşi propuse să verifice personal, fenomenul. Işi construi deci singur aparate înregistrătoare şi întreprinse, la rândul său, o ascensiune în balon. El se ridică astfel, în 1914, până la o înălţime de vreo 10 km. — un adevărat record pentru acea epocă — şi constată cu uimire că la această înălţime, radiaţiunile erau de 50 de ori mai intense, decât cele înregistrate la suprafaţa pământului.

S'a pus atunci în lumea ştiinţifică, problema originei acestor radiaţiuni. Incă din primele experienţe s'a putut stabili în mod neîndoelnic că ele nu-şi aveau origina în interiorul pământului. Atunci care era sursa lor? După unele ipoteze, această sursă trebue căutată în stele. Astfel, fizicianul Nernst e de părere că razele cosmice sunt emise de astrele tinere, rezervorii de energie mult mai puternice decât soarele nostru, îmbătrânit.

O altă ipoteză susţine că o parte din stele ne trimite aceste raze, fie direct, fie prin intermediul altor corpuri cereşti, care le reflectă. După această teorie, anumite raze au străbătut milioane de ani, înainte de-a ajunge până la noi.

Insfârşit o ultimă ipoteză pretinde că razele misterioase sunt produse în cursul transformaţiunei elementelor în spaţiul interstelar.

In toate aceste presupuneri, origina razelor misterioase este plasată, nu pe pământ, ci în spaţiul cosmic. De aci, şi denumirea de *„raze cosmice"*.

Proprietăţile razelor cosmice sunt extrem de interesante. Astfel, ele au o excepţională putere de pătrundere în corpuri, mai mare chiar decât a razelor gama de radium, considearte multă vreme ca cele mai pătrunzătoare. Din toate radiaţiunile electromagnetice ale eterului, razele cosmice au cea mai mică lungime de undă.

Ele sunt susceptibile de-a modifica radical concepţiile noastre astrofizice, biologice şi chiar filosofice. Intr'adevăr, anumite fenomene recente arată că ar exista un raport — încă necunoscut — între acţiunea razelor cosmice şi bătrâneţea şi moartea celulelor vii.

Ceeace şi-a propus profesorul Piccard în repetatele lui experienţe, ceeace au urmărit exploratorii ruşi în recenta lor ascensiune, era tocmai să măsoare cu preciziune intensitatea acestor radiaţiuni, la diferitele înălţimi, pentru a putea stabili astfel, pe baza unor măsurători definitive, care este sediul şi sursa lor, rezolvându-se astfel, odată pentru totdeauna, o importantă controversă a ştiinţei.

AVIONUL STRATOSFERIC

In afară de acest obiectiv ştiinţific: origina şi sediul radiaţiilor cosmice, stratosfera mai este şi un domeniu interesant pentru navigaţia aeriană a viitorului.

E interesant de notat că din observaţiunile făcute până acum în stratosferă rezultă posibilitatea de-a naviga în această regiune, în condiţiuni excepţional de favorabile. In stratosferă, cerul şi orizontul rămân întotdeauna clare. Dificultăţi pentru un aviator nu pot exista decât la ridicare şi la coborîre.

Graţie slabei absorbţii a luminei, se poate vedea, dela o înălţime mare, stelele mai importante, chiar în plină zi. Aşa încât, ne putem orienta foarte uşor, după elementele astronomice, fără a depinde de pământ.

In viitor, vom putea executa sboruri între Europa şi America, în circa 11 ore, căci o oră se va pierde pentru ridicare şi coborîre. Va fi absolut indiferent, dacă sborul se face ziua sau noaptea. Deasemenea, nu va exista nici o primejdie de îngheţare a aparatului, întrucât stratosfera nu cuprinde vapori de apă.